פרשת **לך לך** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתע"א שנה כ"ה

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר
בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
בני ברק יצ"ו

תוכן הענינים

לקח טוב.....א
דגש תמרים ~ לקיטת תמרים.....ב
קדוש יאמר לו.....ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים.....ד
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב.....ה
פינת יקרת.....ו
פשיב כהלכה.....ז
לוח ההילולא.....ח
דבר בעתו.....ט
משולחן מלכים.....י
דברות קודש.....יא

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לעי"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

זהו שאומרים אלקי אברהם

יום בשורה ושמחה גדולה שרר בבית השר, כשהגיע אליו הידיעה שאחיו השאיר לו בירושה עיר גדולה עם כל בנותיה ואגפיה, אבל מצד שני דאגה כירסמה בלבו ומועקה במתניו כי הוא לא ידע מאומה כיצד לגבות מיסים וארנונות מאת אנשי העיר, ובעודו עומד בטרדותיו הגיע אליו כמלאך מושיע אדם אחד ולימדו דרכי השרים ואת אופן הכנסותיהם מגביית המיסים, לאחר ששמע השר את עצותיו של היועץ, הוא הפקיד פקידים על אנשי העיר ומינה אותם לגבות מיסים וגם להעניש את כל מי שיעבור על חוקי המיסים.

לימים אירע שנכדו של אותו אדם שיעץ לשר עבר על החוק ומעל בכספי השר ותפסוהו ונתנוהו במאסר לבוא עמו בדין ומשפט על כל המפעל, היה שם זקן אחד בעיר ההיא שזכר כי הפקודה נתחדשה על ידי אבי אביו של אותו אדם, הוא הלך אל השר ואמר לו: אמנם ראוי להעניש אותו אדם על שעבר על החוק, אך עם כל זאת מן הראוי לזכור כי אביו הזקן הוא שיעץ לך בעניני המיסים, וראוי, איפוא, להתנהג עם נכדו לפנים משורת הדין.

הנמשל מובן, מובא בגמ' (ברכות ז:) אמר רשב"י מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקרא להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר "ויאמר ה' (לשון אדנות) אלוקים במה אדע", ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם.

על כן עד אברהם אבינו הנהיג ה' את עולמו בחסד וברחמים, בנדבה ולא על פי מעשי בני האדם, ומשהכיר אברהם את בוראו וקיבל את עול מלכותו הוא קרא לה' בתור אדון, ומאותו שעה חלה מידת הדין בעולם, לנהוג עם בני האדם לפי מעשיהם, מ"מ אם בני ישראל חוטאין ומורדין ברוב פשעם לצור מלכם, אעפ"כ מבקשין אנו שיזכור ברית אברהם, והוא הוא שהודיע טבעו של הקב"ה בעולם, בכל ענייני ודרכיו כדמובא בגמ' בכ"מ, והוא אבינו והוא יושיענו שיוציא לאור משפטינו.

ואף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם, דניאל ביקש שה' יענה לתפילתו בזכות אברהם שקראו אדון, כלומר, הלא אברהם הביא את מידת הדין לעולם, ועל ידו נקראת "אדון" ואם כן כדאי שתהיה נושא פנים לזרעו אחריו להכנם עמהם לפנים משורת הדין.

ובצפיותינו צפינו שרחמנא אידכר לן זכותא דאברהם רחימא, ומי שענה לאברהם אבינו הוא יענינו, ומצרותינו יגאלנו, ומבור גלות ידלנו ויעלנו, עדי נגאל בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

להתרחק ולפרוש לגמרי ממקום אנשי רשע

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. הרמב"ם כתב בהלכות דעות (פ"ו ה"א) **דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר חבריו ואנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולהתרחק מן הרשעים**, ואם אנשי מדינתו רעים ילך למדינה שאנשיה צדיקים, ואם כל המדינות רעות וכו' או שאינו יכול ללכת למדינה אחרת וכו' ישב לבדו, **ואם אינם מניחין אותו וכו' ילך למדבר, כמו שכתוב** (ירמי' ט, א) **"מי יתנני במדבר מלון אורחים"**, עי"ש.

וזהו הרמז: לך לך מארצך **"יורה דרך לאיש היושב במדינה, שמנהגותיהם רעים, כמו אברהם באור כשדים,** ואם אי אפשר לילך ממדינה זאת על כל פנים יתרחק ממולדתך וממשפחתך ושב בביתך בבדידות, ואם אינן מניחין לך לישב לבדך, כי אם שיתערב עמהם, **אם כן התרחק עוד מביתך לגמרי הגם שהוא בית אביך תלך אל המדבר, אז תראה את הארץ אשר אראך על דרך הכתוב 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי'** (שמות כ, כא) **גילוי שכינה".**

תולדות יעקב יוסף

(וכ"כ ב'בן פורת יוסף', פר' ויחי, וע"ע באוה"ק ריש פרשתן)

"כה יהיה זרעך" ככוכבים שכל אחד מאיר אור עצמי ולא שיעשו רק כמעשי אברהם 'מצות אנשים מלומדה'

ויאמר אברם מה תתן לי וגו' ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר. בגמרא: "דמשק שדולה ומשקה מתורת רבו לאחרים" (יומא כח:) ולכאורה, לאיזה צורך הזכיר אברהם בהתנצלותו לפני השי"ת על שאין לו בנים דברי שבח על אליעזר. ונראה, דהנה **"צריך לידע ולהודיע לבני אדם המחברים את עצמם לצדיקים שלא ילמדו את עצמם לעשות כתנועותיהם והנהגותיהם כ'מצות אנשים מלומדה', היינו מפני שהצדיק עושה כך יעשה הוא גם כן כמוהו, כי זה הוא לא טוב מאוד, רק שילמד לעשות כפי שכלו באמת לאמיתו לעבוד את השי"ת בלב נכון".**

וזהו הרמז: "ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר ומשקה מתורת רבו לאחרים" פירוש, שדולה ומשקה ומלמדם לעשות כרבו בבחי' **'מצות אנשים מלומדה'.** והשיב לו השי"ת: **"לא יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך"** וגו'. ועדיין היה אברהם ירא שגם יוצאי חלציו יעשו כ'מצות אנשים מלומדה', בלא לב נבון וחכם, על כן הוציא אותו החוצה ואמר לו: **"ספור הכוכבים ויאמר לו כה יהיה זרעך"**, פירוש, הבטיחו שיהיו דוגמת הכוכבים שאינם מקבלים בהירות המאורות זה מזה, רק כל אחד מאיר בפני עצמו, כדכתיב (דניאל יב, ג) **"והמשכילים יזהירו וגו' ככוכבים לעולם ועד"**, ודו"ק.

מאור ושמש (וע"ע בדברי יחזקאל בפרשתן)

יראת העונש הפחותה הוא פתח השער והקדמה הכרחיית לזכות להכנס ליראת רוממותו ית'

ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד. יש לפרש הפסוק שבתורה, כדרכינו תמיד לפרש איזה פסוק בדרכי מוסר, **"כי כל פסוק הוא עצה מהבורא ב"ה"**, ויאמר: **'ואנשי'** מלשון שכחה, לשון: **'נשני אלקים'** (להלן מא, נא) **'סדום'** יכונה לגיהנם שהוא מלשון 'סיד וגפרית', וכן בזהר (ח"א קז:) קראו לשרו דגיהנם 'מלך סדם'. **והנה האדם צריך לירא מהבורא ב"ה יראת רוממות בגין דאיהו רב ושליט** (זוה"ק ח"א יא:) **אך עכ"פ גם היראה הזו, יראת העונש של גיהנם, צריך לשום נגד עיניו לשרוף האהבות הרעות,** כנודע. וזהו: **'ואנשי סדום'** דנתנשי מינן ושוכחים ענין סדום, דהיינו עונש הגיהנם, אזי הם **'רעים וחטאים'** וכו', **"כי אי אפשר להשיג יראת הרוממות קודם יראת העונש".**

אגרא דכלה

מה יפה ירושתינו היא אמונת אומן שחוריש לנו אבינו אברהם ע"ה ראש המאמינים עד סוף כל הדורות

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. הרמב"ן הקשה: מה צדקה נחשב לאברהם במה שהאמין, והוא ראש המאמינים, ולמה לא יאמין בזה ["ומי שהאמין בלשחוט את בנו היחיד האהוב ושאר הנסיונות איך לא יאמין בבשורה טובה", יעו"ש]. ולפענ"ד האי 'והאמין' פועל יוצא הוא, שהשריש אמונה בנפשו, **"עד שנשרשה בלבו ליסוד מוסד, והנחיל אותה לבניו עדי עד, עד סוף כל הדורות, כאדם המנחיל את בנו טבעיו והרגליו, כידוע"** והיה לבניו ובני בניו אחריו עד שהגיע לשיעור שאף כאשר היו משוקעים במצרים בשערי הטומאה ונתפתו הרבה בתועבות מצרים, **"מכל מקום האמונה לא זזה, ונגאלו בזכות האמונה"**, כדכתיב (שמות ד, לא) **'ויאמן העם'**, ואמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה (ע' שבת צז.) "הם מאמינים בני מאמינים, שנשרשו מאבותם", **כי האמונה בה' אשר האמין אברהם עתה אחר הבטחת הבנים "היא השרישה האמונה בלב בניו עד סוף כל הדורות".** וזהו שנחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם. וזהו שכתוב אחר כך (פסוק יג– יד) **"ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו', ואחרי כן יצאו"** וגו', כי יצאו בזכות האמונה שאתה והם מאמינים לעולם.

חתם סופר (נכ: ובתורת משה עמ' מו)

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצי הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

ויאמר לו כה יהיה זרעך והאמין בה' ויחשבה לו צדקה. ידוע כי אברהם היי וותרן גדול בממונו כמו שמצינו שנמנע מלחנות מרכוש סדום ואעפ"כ הרים מעשר מהם, והנה קודם שנתבשר על הזרע לא היה הצדקה נחשב לו כ"כ, כי איש כזה שאין לו בן ואח ראוי לחיות פזרן בטבע, כי למי יקמץ ויצבור, כי לוט היה רק בן אחיו וגם כי רשע היה לא נקרא אח, אבל כיון שהבטיח לו על רובוי הזרע ככוכבי השמים, ואעפ"כ עשה צדקה כמו קודם, זה ראוי לחשוב לו לצדקה עד עולם, והיינו והאמין בה' ריבוי זרעו, לכך ויחשבה לו צדקה שעשה אף אחר שנתבשר ע"ז.

(ישמח משה)

☆

אל הארץ אשר אראך. יתפרש עפ"ד רב סעדיה גאון (בפירושו על שה"ש) משניח מן החלונות מציץ מן החרכים, כי השגחת הש"ת אל עם קרובו הוא על שני פנים, האי ע"י נסים ונפלאות הנגלים לעין כל, כמו בקריעת ים והורדת המן, אשרי עין הרואה יראה בעליל כי יד ה' היתה זאת, והיא נקראת משגיח מן החלונות שהשגחתו נראה לעין כל, והבי היא השגחה מסותרת כמו עתה אשר באותותינו לא ראינו, ועם כל זה ידענו באמונה שלימה שהכל מאת ה' לטובה, ובו נסים נסתרים שה אחת בין שבעים זאבים וזה נקרא מציץ מן החרכים, שאין אנו רואים בהתגלות את כבוד ה' ואת גדלו ע"כ, וזהו החילוק בין ארץ ישראל לארץ העמים, כי באי"י שאינה תחת השר רק תחת ידי הקב"ה כדכתיב ארץ אשר וגו' עיני ה"א בה וגו', היא מושגח בהשגחה גלויה, משא"כ שאר ארצות שהם תחת שרי מעלה השגחה אלקית מלובש תחת הטבע, וזה שאמר לו אל הארץ אשר אראך, כלומר שאוכל להראות לך הטובות בדרך גלוי, זה רק באי"י, ומה הן הטובות, לזה אמר ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו'.

(ייטב לב)

☆

לך לך מארצך. פירשי"י להנאתך ולטובתך, ואעשך לגוי גדול, פירשי"י זה שאומרים אלקי אברהם, יובן בהקדם דברי הישמ"מ דאיתא במדרש שדעת האומות דישראל בטלין ברוב לגבייהו, אך ידוע דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואינו בטל ברוב משא"כ אחר דניידי, ולפי זה אם ישראל יושבין במקומן אין חשש ביטול ברוב, אבל לאחר שגלו הוי ניידי, אבל באמת גם זה אינו חשש דהרי מצינו אחד שקול כנגד כמה וכמה כמו משה שקול כנגד כל ישראל, ואם כן יתכן דהפחות שבישראל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

אברהם אבינו לא זכה להבטחת הארץ עד שפירש מלוט, והיה הקב"ה יושב ומצפה שיפרד ממנו, ודברי החת"ס הן הן דברי האוהה"ק בפרשתן

ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו. כשנסעתי פעם עם רבינו לסעודת מצוה בווילאמסבורג לשכונת איסט סייד, אשר שם היו לאנ"ש בית המדרש, ביהמ"ד הגדול דקהל חרדים, בדרך ישבתי ליד רבינו, ובתוך השיחים הזכרתי לרבינו מה דאיתא בתורת משה להחתם סופר ז"ל שפי' אל נא תהי מריבה ביני ובינך, על תיבת "נא" יש נגינה המפסקת, (וכאילו נאמר 'ויאמר אברם אל לוט לא כך', אלא 'תהי מריבה' בינינו, ולכאו' הוא היפוך הכוונה) **ופי' החתם סופר ז"ל דבאמת זאת הכוונה, לדרוש ולומר אל נא, אלא תהי מריבה וכו', די"ל דהתחברות לרשעים אינו טוב אולי ילמדו דבר ממנו, והקב"ה אמר לאחזיהו בהתחברך לרשע פרץ ה' את מעשיך, וזה אל נא בנגינה מפסקת, אלא אדרבה תהי' מריבה באמת ביני ובינך ולא נהי' יחד כי אנשים אחים אנחנו, ואי אפשר שלא להתחבר מפני הקירבה, לעיני בני אדם בשבתנו יחד במקום אחד, ואם הימין ואשמאילה, כי אפילו דבר טוב שנקרא ימין אין למדין מהם, אפילו אם אתה הימין אשמאיל אנכי,** עד כאן לשון החתם סופר.

ואמר רבינו שהיסוד הזה שחייבים להפרד מרשעים והראי' מאברהם אבינו שפירש מלוט, מובא גם באור החיים הקדוש, דעד שלא אמר אברהם אבינו ללוט 'הפרד נא מעלי' לא נתייחד הקב"ה אליו, וז"ל האוה"ח שם: **יכוין לומר להיות שאמר הכתוב ויאמר אברם אל לוט ונו' הפרד נא ונו' והפריד רשע מעליו, מוסיף הכתוב לומר שגם ה' הי' יושב ומצפה אל הדבר, ותיכף ומיד שנפרד הרשע דבר אליו והראהו את הארץ. הרי שרעיון זה להיפרד מרשעים והילפותא מאברהם שפירש מלוט מבואר כבר באוהה"ק.**

בוצינא קדישא (ח"א דף תל"ג)

שקול כנגד כל האומות ולאו רובא הם, וראיה לזה מהמבואר במדרש כי השיית נכנס עמהם במנין להשלים מספר שבעים. ומזה יובן כמה ספון אחד מישראל אם כביכול מחשיב עצמו לאחד מהם ע"כ, והנה כאן שצוה לו הקב"ה שילך מארצו היה חשדש ביטול ברוב כיון שהוא נייד ואינו יושב במקומו, לכך אמר לו לך לך, ר"ל אף שאני מצוה אותך להיות נייד אעפי"כ לך להנאתך ולטובתך הוא ואין שום חשש ביטול ברוב, כי ואעשך לגוי גדול כי אתה שקול כנגד כמה וכמה, ופי' רש"י זה שאומרים אלקי אברהם ר"ל שהקב"ה כביכול מייחד שמו עליהם ונכנס עמהם במנין ואין שום חשש ביטול ברוב.

(קדושת יו"ט)

☆

ואברכה מברכיך. כי במסורה תרין ואברכה חד הכא, ואידך ואברכה שמך לעולם ועד, ואפי"ל דהנה לקמן בפרשה כתיב, ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל ה' וגו' ובמד"ר איתא רבנן אמרי עשאן שירה כמד"א אלקי אבי וארוממנהו, ונראה לפרש דהנה אאע"ה היי רוצה לומר שירות ותשבחות להקב"ה על הצלתו ממלחמת המלכים האדירים האלה אך כתב בספה"ק נועם אלימלך עה"פ ויגע בכף יריכו, דאם נתערב להאדם תערובת יצה"ר במעשיו אין יכול לברך על זה ברכה ושירה, עכלה"ק, וא"כ חשש אברהם אבינו שאם יקח מן הרכוש רשעים האלה, לא יוכל לומר שירה להקב"ה דשמא יהי במעשה ההוא תערובות יצה"ר, וז"ש הרימותי ידו אל ה', ודרשו רבנן שעשאן שירה, לפיכך אמר אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך דע"י שלא יקח רכוש הרשעים לא יפסיד השירות והברכות. ובזה יבואר המסורה ואברכה מברכיך שהשי"ת הבטיח לאברהם אבינו שיהא מקור השפעתם מברכת ה' ומעתה לא תזקק לעולם ליהנות מן הרשעים, ע"י"ז תוכל לברך השי"ת בכוונה שלימה ורצויה כי לא יהי' במעשיך שום אחיזה לחלק הרע, וזהו ואברכה מברכיך וע"י"ז תזכה שיתקיים בך ואברכה שמך לעולם ועד, ותוכל לברך את השי"ת בכוונה שלימה ורצויה.

(דברי יואל)

☆

ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב. ובמדרש החי"ד ויוציאם בכסף ובזהב ואין בשבטיו כושל, ויל"פ עפימ"ש בתורת משה על אמרפ ז"ל בבקשה ממך אמור להם שישאלו שלא יאמא אותו צדיק אברהם ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כם יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, דהנה הקב"ה אמר לאברהם אבינו שיזכה לבנים שיעמדו בבי נסיונות נסיון העושר ונסיון העוני, וזהו הכוונה שלא יאמר אותו צדיק אברהם ועבדום וענו אותם קיים בהם, היינו נסיון העוני והשיעבוד בזה כבר עמדו ישראל שהיו מצויינים במצרים ולא שינו שמם ולשונם, אבל ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם, כי עדיין לא עמדו בנסיון העושר ע"כ, והנה האריך הרמבי"ן שכל מעשי האבות היו הכנה ופועל דמיוני לדורות העתידות, ומעתה י"ל כי בזה שיצא אברהם ממצרים ברכוש גדול ועכ"ז עמד בנסיון העושר, בזה פעל והכין פועל דמיוני שיצאו ישראל ממצרים ברכוש גדול, ויעמדו בנסיון העושר, וזהו כוונת המדרש ואברהם כבד מאד במקנה בכסף וזהב, ההי"ד ויוציאם בכסף ובזהב ואין בשבטיו כושל, היינו שבזה הכין ופעל שיצאו שבטי יה ממצרים ברכוש גדול, ולא יהיה בהם כושל מנסיון העושר.

(ברך משה)

☆

ואעשך לגוי גדול. ובמדרש לאותו גוי שנעאמר בו כי מי גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, ויבואר בהקדם עובדא אצל ק"ז הרה"ק הד"ה מצאנז זי"ע בעת שהקין משינתו והתחיל לומר מודה אני, התבונן ואמר מי אני ומה אני הלא אני בריה שפלה ונבזה, והמשיך לומר לפניו מלך חי וקים, ושוב התבונן האם אוכל לחשיג מי הוא זה מלך חי וקים, מיד אמר ברכה"ת וצוה להביא לפניו גמרא ולמד, ואח"כ אמר עכשיו הנני משיג מי הוא זה מלך חי וקים, וסיים המודה אני, ולפי זה יתבאר המדרש, ואעשך לגוי גדול ופירש"י זהו שאומרים אלקי אברהם, ולכאורה הכי יכולים אנו להבין ולהשיג בגדלותו של אלקי אברהם, ולזה קאמר המדרש אותו גוי גדול אשר לו חוקים ומשפטים, כי רק על ידי עסק התורה נפתחו עינינו שנוכל להשיג באפס מה גדלות הבורא.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון. ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. בהלווייתו של הגאון ר' זעליג ראובן בענגיס זצ"ל אב"ד ירושלים, אמר הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל לאנשים, שצריכין למנות את הרה"ק מסאטמאר זצ"ל לאבד"ק ירושלים, והוסיף שיש לו ראי' מפסוק, דכתיב 'ומלכי צדק מלך שלם' מי ראוי להיות רב בירושלים, 'הוציא' מוציאין דבר זה (ללמדו) משני מקראות, 'לחם' מפסוק ו'לחם ל'בב א'נוש י'סעד, ר"ת יואל. 'ויין' מפסוק ו'יין י'שמח ל'בב א'נוש, שהוא גם כן ר"ת יואל.

שיח זקנים (ח"ו דף ס')

מזלא טבא וגדיא יאה

בתודה וקול זמרה, ובאותות כבוד והוקרה, נשגר בזאת השורה, ברכת מזל טוב, וברכות לרוב, אל מע"כ ידידינו היקר האי צנתרא דדהבא, עושה ומעשה למען מוסדותינו הק' בהתמסרות עצומה ורבה, מסייע לשאת בעול קיום והחזקת המוסדות ברוח נאמנה, רודף צדקה וחסד לכל אשר אליו פונה, לבו ער וחם לכל דבר שבקדושה בכל עת ועונה, שמו הטוב מהללים בשפתי רננה,

הרבני הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד

מוה"ר זאב פערל הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב באר"ק

לרגל נישואי בתו שתחי' למז"ט בשעה טובה ומוצלחת

עב"ג הבה"ח המו"מ בתוי"ש כמר **יוסף מארקאוויטש** ני"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר מוה"ר **יקותיאל ישכר דוב מארקאוויטש** הי"ו

אב"ד בקרית יואל יע"א

וצרופה בזה ברכתינו המרובה, ברגשי הודאה וחיבה, שיזכה לרב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה, אסידי התודה והברכה

יצחק אלטשטר

בשם הנהלת מוסדות סאטמאר
בני ברק יצ"ו

פנינים מתורתן של מרן רבי"ה ק' בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אודה"

אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך (יב, יג). פירש"י למען ייטב לי בעבורך, יתנו לי מתנות. ולכאורה קשה להש כמיד (משלי טו, כז) 'ושונא מתנות יחיה', ואיך ניקח מאברהם מבינו שמאמר לאחותי הוא למען יתנו לו מתנות. ותו קשה, דהש בודאי העיקר הוא שישאר בחיים ולא שיתנו לו מתנות, אם כן היה לו להקדים ולומר תחלה ותיתה נפשי בגללך, ואחר כך יאמר למען ייטב לי בעבורך, שיתנו לו מתנות.

ונראה על פי דברי הרמב"ן ז"ל (ברא' יב, ו) שכל מעשה האבות היה סימן לבנים, ועל דרך פועל דמיוני לדורות הבאים, ולכן התריכו הכתובים בפיפור המעשה ותפירת הבאורות ושאר המקריס, לפי שכולם בחים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לבניו משאשת האבות, יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבוא לזרעו, וכמ"ש (בר"ר פרשה מ, ו) אמר הקב"ה לאברהם מבינו, לך וכבוש את הדרך לפני בניך, את מוצא כל מה שכתוב באברהם כתיב בבניו וכו', באברהם כתיב (ברא' יג, ג) 'ואברם כבד מאוד במקנה', ובישראל כתיב (תהלים קה, לז) 'ויוציאם בכסף וזהב', עיין שם.

ולפי זה יש לומר, כי רצה מאברהם מבינו דלעורך קיום התורה והמצוות יצטרכו בני ישראל לרכוש גדול, ולזה אמר 'למען ייטב לי בעבורך', ופירש"י יתנו לי מתנות, והיינו שרצה לקבל מתנות במצרים, כדי לעשות בזה פועל דמיוני לבניו אחריו שגם הם יצאו ממצרים ברכוש גדול, ויהיה בידם ממון רב לעורך קיום התורה והמצוות. ועל זה המשיך ואמר 'ותיתה נפשי בגללך', כי מצינו שקיום התורה והמצוות הם חיותם של ישראל, וכמ"ש בתפלה (תפלת ערבית) כי הם חיינו, והיינו 'ותיתה' נפשי בגללך, כי על ידי שיהיה בידם רכוש גדול, יהיו יכולים להמשיך חיותן הרוחני בתורה ובמצוות.

(דרשה א' פרשת ויצא תשכ"ד בעיר מאנסי יצ"ו)

וילך למסעיו מנגב ועד בית אל וגו' (יג, ג). פירש"י בחזרתו פרע הקפותיו.

ונראה לפרש, כי בהסתפקה רחשונה מי שהפקידו להשפיע תורה וירצת שמים לחנשים מחריש, בין אם הוא אב בית בין בעירו, ובין אם הוא מלמד לתלמידים, מן הרחוי הוא שתלמידיו ותנשי עירו יכירו לו טובה על מה שהשפיע להם תורה וירצת שמים, כי על ידו הם מגיעים בנקל ובמהירות אל השלימות, אבל על המשפיע אין חובה להכיר טובה לתלמידיו ולחנשי עירו. אך אליבא דאמת אין זה נכון, כי גם על המשפיע מוטלת חובה להכיר להם טובה, משום דידוע דכל נשמה שיורדת לעולם הזה, היא בחביל חיזה תכלית שעליה לפעול כאן, ותכליתו של המשפיע הוא שיתעוררו ממנו בני האדם לתורה וירצת שמים, ולכן כשהתלמידים ותנשי העיר מושפעים ממנו ומגיעים לחיזה תכלית, הרי גורמים בזה שגם המשפיע יגיע אל תכליתו שבעבורה ירד לעולם, על כן עליו להכיר להם טובה, כיון שעל ידם הגיע הוא אל תכליתו ושלימותו.

וכמו כן מאברהם מבינו שפירסם שמונתו יתברך בכל העולם, והיה הולך וקורא מעיר לעיר ומ מלוה אחד לכל העולם כולו (רמב"ם הל' עכו"ם פ"א ה"ג), לכן בחזירתו כשרצה שבניו עשו פירות, והתחילו בני האדם להתעין בחלוה אחד, פרע הקפותיו, ['השמר פן זיי בחשלט מיט ע דחנק'], שהכיר להם טובה שעל ידם זכה להגיע לתכליתו ולשלימותו.

(בעיר ארשיווא יע"א, אחרי שכבר נסע רבינו משם לקבל משרת הרבנות בעיר קראלי יצ"ו)

וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו (יג, יד). פירש"י כל זמן שהרשע עמו היה הדיבור פורש ממנו.

הנה רחוי להתבונן, מיזה שייכות היה לו ללוט עם אברם, שבשביל כך פירש הדיבור ממנו, דבודאי לא היה הקירבה ביניהם בעניני רוחניות, כי לוט ותנשיו בודאי לא הלכו בחבי המדרש, ותנשי בית אברהם בודאי לא הלכו בחבי טרטיאות, ועל כרחך שהקירבה שביניהם היה רק בעניני גשמיות וממונות

לומר, וכמו שמצינו (פסוק ז) 'ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט', הרי שהמריבות ביניהם היתה בעניני ממונות וכדומה, ועם כל זה לא נתייחד הדיבור עם אברהם אבינו המלך הגדול בענקים כל זמן שהיה לו שייכות עם לוט, אם כן מוכח מזה שאסור למלך להיות לו שום שייכות עם אינשי דלא מעלי, ומפילו בעניני ממונות.

(שנת תר"פ באסיפת הרבנים בעיר גרויסווארדיין יצ"ו)[1]

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון, ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ, וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך ויתן לו מעשר מכל (יד, יח-כ). ופירש"י ויתן לו אברם מעשר מכל אשר לו, לפי שהיה כהן. ויש לדקדק מדוע סיפרה התורה ענין זה כאן דייקא, הא גופא נתן לו מעשר גם קודם לכן משום שהיה כהן.

ויש לומר על פי דברי הגמרא (נדרים לב ע"ב) דיקא הקב"ה להזכיר כהונה משם, שנאמר והוא כהן לאל עליון, כיון שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום הוצרכה מלכיצדק, שנאמר ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ, וברוך אל עליון, אמר לו אברהם וכי מקדימין ברכת עבד לברכת קונו, מיד נתנה לאברהם. ולפי זה יתכן לומר, כי מיכף אחר שראה אברהם שהקדים שם ברכת עבד לברכת קונו, שפט בדעתו שעתיד הקב"ה ליטול את הכהונה מֵשֵׁם ולימנה לו, וממילא לא יוכל עוד לקיים המצוה הגדולה הלזו של נתינת מעשר, כי מלכה מכיוס והלאה יהיו אליו תרומות ומעשרות. על כן אמר שמשים שם את ברכתו, מיד ויתן לו אברם מעשר מכל אשר לו, כי הבין שזהו פעם האחרונה שיוכל לקיים מצוה רבה הלזו.

(יום שב"ק לך תשי"א)

ויפול אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלבן מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד (יז, יז). ויש לעיין, כי בלידת יצחק מצינו שהגדיל הכתוב את תוקף הנס, ולעומת זאת כשהוליד אברהם את בני קטורה (ברא"ת כה, ו), הנס שהיה אז זקן יותר מבלידת יצחק, אף על פי כן לא מצינו שהגדיל הכתוב את תוקף הנס, אם כן מאמע מזה דבאמת לא היה זה נס ופלא כל כך.

אבל הענין הוא, כי בעת שנאמרה הבשורה עומדת לנגוח לעולם הזה, אז מתאמצים המקטריגים בכל כוחם לבטל את לידתו, כי יודעים כי בנפשם הוא (עיין תולדות יעקב יוסף פרשת שופטים אות ט).[2] וכן היה בעת שעמדה נאמת יצחק לאביו לברך לעולמי עולמים הבין, אז נתמו המקטריגים בכל כוחם למנוע את לידתו, ורק על ידי נס גדול נולד לעת זקנותו של אביו, על כן הגדיל הכתוב את תוקף הנס, לפי שבאמת היה בלידתו נס גדול. אבל בני קטורה הנס שנולדו לאברהם כשהיה זקן יותר מבלידתו של יצחק, מכל מקום לא הפריעו המקטריגים את לידתם, כי אינם חושבים מבנים כאלו, על כן באמת לא היה נס גדול כל כך בלידתם.

(פורים תשי"ב)

---

1. המדובר היה שם באחד מראשי הקהילות, שהציע לפני הרבנים שיאחדו את כל הקהילות יחד, ואף את הקהילות שאינם יראים וחרדים, ולא שיהיה להם שום שייכות בעניני רוחניות, רק שעל ידי זה יוכלו להקל קצת את המשא הכבד של החזקת הקהילות שהיה אז בימים ההם. וכאשר הציע הצעה זאת, עוד טרם שסיים דבריו, הפסיקו רבינו באמצע דבריו ואמר לו את הפירוש הנ"ל. וכשגמר רבינו את דבריו המשיך ואמר בהתלהבות אש: 'מיר זיצן דא אינאיינעם, עם שטייט דאך (תהלים פב א) אלקים נצב בעדת קל, די שכינה איז דא מיט אונז, און דא וויל מען זיך צוואמענשטעלן מיט אזעלכע פושעים, וואם מיט דעם פארטרייבט מען חלילה די שכינה הקדושה, עם איז זיכער אז די שכינה וויל זיך נישט מייחד זיין אויף אזא אופן'.

ומן הראוי לציין, כי באותה אסיפה באו והתקבצו עשרות רבנים גדולים וחשובים, והיו שם לכל הפחות מאה וחמשים רבנים מדור הקודם, וביניהם הגה"צ מדעשע זצ"ל בעל כנסת יחזקאל, הגה"צ מסאטמאר זצ"ל בעל קרן לדוד, הגה"צ משאמלויא זצ"ל, הגה"צ מנאסויד זצ"ל, הגה"צ מקאשוי זצ"ל, הגה"צ מביקסאד זצ"ל, הגה"צ מסעקלהיד זצ"ל, ועוד הרבה רבנים גדולים וחשובים מדור הקודם, ורבינו היה אז צעיר לימים בגיל ל"ג שנה בהיותו אב"ד ארשיווא יע"א, ועם כל זה כשהתחילו לדון על הצעה הנ"ל, תיכף פתח את פיו בחכמה והביע התנגדותו לזה, וכאשר אמר כן החליטו לעשות.

2. וזה לשונו שם, שמעתי ממורי וכו', כי בעת רדת הנשמה קדושה מלמעלה לגוף האדם, נתעורר קטרוג מלמעלה מס"מ לומר, מעתה לא יוכל לפעול פעולתו להסטין ולפתות, מאחר שזה יחזיר את כל העולם למוטב, ואם כן למה נברא לריק, עד שנותנים לו נגד זה איש בלע וכו' אשר יתלוצץ מזה איש השלם, ומי שירצה ידבק בזה או בזה, והבחירה חפשית, עכ"ל.

ר ון שיר ושבח בשפתותינו, ברכת מזל טוב מעומק לבבינו, לידידינו המפוא"ר
פ ינו מלא שירה, לידידינו האי גברא יקירא, נודע בשערים במסירות אין סו"פ
א רי שבחבורה, עמוד התווך של כוללינו המעטירה, רודף צדקה וחסד תדיר"א
ל א ישבות יום וליל, רב פעלים למען הכולל, עומד לימינינו על כל צעד ושע"ל

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד, בכל עת תמיד
בכשרונותיו הברוכים יעמד תמיד לימינינו, בעצה ובמעש למען כוללינו

מו"ה רפאל פערלמוטטער הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

עמוד התווך של כוללינו הק'

לרגל השמחה שבמעונו, רומעות קק בגרונו

בנישואי בתו הכלה החשובה שתחי' לצד"ט

עב"ג הבחור החשוב והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו כלולה

החתן **מנחם יושע שאלאמאן** הי"ו

בן עתו' ידידינו החשוב והנעלה **עוזר"ר יואל שאלאמאן** הי"ו

כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה, כל הברכות האמורות בתורה עליו יופי"ע
ויזכה לראות רב נחת מכל המשפחה, בשכר פעולותיו במסירות אין קצ"
לעולם ועד אך ששון ושמחה, אושר ועושר הרחבה והרווחה, עד בלי ד'י
להמשיך במעשיו יזכה ברבי' והמשכה, כי שם ציוה ה' את הברכה חיי"ם

המברכים בלוי"ח ברגשי הודאה והערכה

הנהלת הכולל | רבנן ותלמידיהון

סיפורי צדיקים, גבורי הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

הנך הרה וילדת בן

סיפר לי דודי הגאון רבי נפתלי הכהן שווארץ ז"ל כשהיה בלבוב אצל הגאון רבי צבי אורנשטיין מלבוב ז"ל והשתעשע עמו, כשרצה ללכת ולוה אותו הגאון ועמדו על הפתח, אמר לו הרב מלבוב: אספר לכבודו מעשה אשר יהיה חשוב מאוד אצלו, הנה הרב הגאון רבי דוד מפאדהייץ ז"ל סיפר לי כשהדפיס ספר הנפלא הנפלא אבני מילואים מאביו הקצות החושן, לא היה יכול למוכרם יען שהקצות החושן היה מתנגד לחסידים, וכן היה בנו הרב הנ"ל מתנגד גדול, על כן לא קנו ממנו החסידים את הספר, והיה צר לו מאוד על זה, ולא ידע עצה בנפשו מה לעשות, ובנסעו עמד להינפש אצל איש אחד ת"ח חסיד, וקירב אותו החסיד מאוד שראה שהוא תלמיד חכם ובן הקצות החושן ז"ל אשר היה נכבד וחשוב מאוד בעיניו, ואמר לו האיש: איעצך עצה שתסע לקאזניץ אל המגיד הק' בעל עבודת ישראל, ותבקש ממנו מכתב לאנשי שלומו, והוא יקרב אותך ויכבדך, ויקנה ממך הספר, ויתן לך כתב, ואז תמכור כל הספרים שיש לך כרצונך, כי כל האנשים המסתופפים בצילו ימהרו לקנות הספר מכבודו, אך אחת אבקשך שתזכיר שמי לפני מורי ורבי הרה"ק מקאזניץ, כי אני חשוך בנים, ויברכני להפקד בזרע של קיימא, וישמע הרב מפאדהייץ לעצתו, אף שהיה קשה לפניו ליסע אל רבי רבן של חסידים, אבל הבין שזה יועיל למכור ספרי אביו ז"ל ועל כן שמע לעצתו, וגם הבטיח שיזכיר את שמו לפני רבו כבקשתו, ואחר איזה ימים בא לקאזניץ, והלך אל בית הרב והשתדל שם אצל משמשי הרב שיניחו אותו ליכנס, וכשבא לפניו קירב אותו וישב לפניו, ושאל אותו מה בקשתו, וענה אני הרב מפאדהייץ בן הקצות החושן, והדפסתי ספר אבני מילואים, ספר נחמד על שו"ע אהע"ז ממנו ז"ל, אבל לא אוכל למכרו, ויעצני פב"פ ממקום פלוני שאסע אל כבודו לבקש ממנו שיכתוב לי מליצה לאנשי שלומו, ומיד קנה ממנו ספר אחד, וכתב לו מליצה טובה, אבל כארש היה כבר רחוק מקאזניץ נזכר שלא הזכיר את אותו האיש לפני הרה"ק, ונצטער מאוד כי מעל בשליחותו, ושב עם עגלה הקטנה ושבורה שלו לקאזניץ, ובא לפני הרה"ק ואמר לו כי נשכח ממנו להזכיר את פב"פ שיפקד בזש"ק, ויען לו הרה"ק מקאזניץ ואמר: הנה מלאך הממונה על הריון בגימ' ע"ה, יאמר לי מעלת כבו תורתו איה נרמז דבר זה, השיב הרב מפאדהייץ: דבר זה מבוא בגמ' (נדה טז:) דמלאך הממונה על ההריון לילה שמו, וגימט' של לילה הוא ע"ה, אמר לו הרה"ק: יפה אמרת, אבל הוא במקום חושך, אני אגיד לך ממקום אור ולא חושך, בפרשתן כתיב שהמלאך אמר להגר הנך הרה וילדת בן, הנך בגימ' ע"ה, וכיון שהנך בגימ' ע"ה על כן יפקד האיש פב"פ בבן זכר, ונסע משם ומכר אח"כ במחיר טוב כל הספרים, כי כל החסידים קנו הספר בכסף מלא, באותו שנה נולד לאותו החסיד בן זכר. **(לחם שלמה)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וילך אברם כאשר דבר אליו ה'. וילך אתו לוט. יש לדקדק למאי נפקא מינה פרט הכתוב שהלך אתו לוט ומה מרמז בזה. ונראה לי על פי הצחות, כי אברהם אבינו ע"ה עיקר תשוקתו היה לעשות רצון השי"ת, והגם שהבטיחו הקב"ה בברכות גשמיות, לא שם לבו לילך לארץ ישראל רק בשביל לקיים מצות בוראו, ולא שם לבו כלל וכלל להבטחת הברכות, רק הלך עבור כי ציוהו השם. אמנם לוט למה רץ ועל מה רץ, רק בשביל ששמע שהבטיח הקב"ה לאברהם הברכות בממון ובבנים ובשם, נשאו לבו ללכת גם כן אולי יתברך גם הוא, וכן היה שנתברך בשביל אברהם. וזהו וילך אברם כאשר דבר אליו ה', רצה לומר לקיים מצות בוראו, אבל לוט הלך רק אתו, כדי שיתעשר, וזהו וילך אתו לוט כדי שיתברך אתו, וקל להבין.

מאור ושמש

אנכי מגן לך. אמר (הרה"ק רבי מדרכי מנדבורנא זי"ע) **בדרך הלצה,** אברהם אבינו ע"ה קיים הכנסת אורחים כהוגן, ובודאי אכל עם כל אורח, בכדי שהאורח לא יבוש מלאכול כל צרכו, והיה ירא מחולי מעיים כדין אכילה גסה, הבטיחו הקב"ה שיחזיק לו הקיבה, שקורין בל"א מאגי"ן, כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

מאמר מרדכי

ואברם כבד מאוד במקנה וכו' וילך למסעיו מנגב וכו'. יש לומר דרך הלצה אעפ"י שהי' כבד בכסף ובזהב וקנינים רבים בכל זה לא הכבידו עליו לבטלו מהעיון בעניני השי"ת. וז"ש וילך למסעיו, בדרך נסיעה שלו בדרך החכמה שהוא מנגב הרומז לחכמה, וכמ"ש 'הרוצה להחכים ידרים', עד בית אל, שיבא לידיעת עניני השי"ת.

היכלי שן

אפריון נמטיה לר' שמעו"ן

בברכת הצלחה, ובאותות הערכה והוקרה, נשגר בזה ברכת מזלא טבא, מריחוק מקום וקירוב ליבא, קדם מע"כ ידידינו האי צנצר דדהבא, עסקן נמרץ לכל דבר שבקדושה, ובמיוחד משליך עצמו מנגד לטובת כוללינו הק' במידה מרובה וגדושה, מסור בלב ונפש למען הכלל והפרט חשיכה כאורה, ברוח נדיבה ומסורה, נחמד למטה ואהוב למעלה, מופלג בכל מידה טובה ומעלה, נודע לשם ולתהילה

מוה"ר שמעון וויינבערגער הי"ו

עסקן נמרץ לטובת כוללינו הק'

לרגל שמחת הולדת בנו נ"י
בסימן טוב ובמזל טוב

יה"ר שיזכה לרב ברכות ושובע שמחות תדירא, מתוך תענוג ונחת לשם ולתפארה, ומתוך הרחבת הדעת ורוב שמחה ואורה, ויזכה לעמוד לימין החזקת הכולל, עדי נזכה לקיבוץ ישראל, בביאת הגואל, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

המברכים ברגשי הודאה ושמחה

הנהלת כולל "עצי חיים" בארה"ק
הנהלת כולל "עצי חיים" בארה"ב

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וכו' ואעשך לגוי גדול וכו'. במדרש ואעשך לגוי גדול, לכהן גדול, כמ"ש והכהן הגדול מאחיו, ונל"פ עפי"מ דאיתא בירושלמי הרוצה לידע שם הגדול יתרחק מהנאות של אנשים אחרים, והשתא יובן דברי רשי"ל בפרשתן לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים ממעטת את השם ממעטת את הממון וממעטת פרי' ורבי', ולכאורה בשלמא הנך תרתי ממון ופרי' ורבי' ניחא אבל ממעט השם הא חזינן דאינו ממעט השם אדרבה הוא מגדל את שמו דאם הוא במדינת מרחקים לא יוודע מעשיו הטובים, וכשהוא מטלטל עצמו למדינה אחרת יכירו וידעו כל יושבי תבל מתורתו וצדקתו וקונה שם טוב לעצמו, אמנם לפי דברינו י"ל הכוונה שהדרך ממעט את הש"ם שאינו יכול ללמוד שם המפורש כיון שעפ"י רוב בהיותו על אם הדרך מוכרח ליהנות מאחרים וזאת הוא הגרמא בנזקין שלא יוכל ללמוד שם המפורש, אמנם הקב"ה הבטיח לו ואברכך בממון שלא תצטרך לשום מתנות אדם, וא"כ שפיר אמר ואעשך לגוי גדול לכהן גדול שיודע את השם המפורש.

(דברי מהרי"א)

☆

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. י"ל דהנה אברהם אבינו היה כהן כדאי' בגמ' (נדרים ל"ב:) ואצל כהן איתא בגמ' (שם ס"ב.) וקידשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון, והנה בסעודה אינו מברך רק על לחם ויין, דפת פוטר כל דבר שבסעודה חוץ מהיין (ברכות מ"א:) על כן הוציא לו לחם ויין שיברך עליו ראשון, הואיל והו"א כהן לקל עליון שאברהם היה כהן.

(דרוש שמואל)

☆

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. יש לפרש הפסוק דלכאורה קשה וכי דרכו של מלך בכך, וכלום חסר מבית המלך האם לא היה לו משרתים עושי רצונו, ומדוע הוציא המלך בעצמו לחם והיין, אמנם יתבאר הדבר עפי"מ דאי' בילקוט ראובני בשם המדרש עה"פ ואעשך לגוי גדול לכהן גדול, והנה מבואר ברמב"ם (הלכות מלכים פ"ב ה"ח) דהמלך עומד בפני כהן גדול עיי"ש, והשתא מבואר מאמה"כ ומלכי צדק מלך שלם הוציא בעמו לחם ויין יען שאברהם הוא כהן לקל עליון, ולכן הותר למלך בעצמו לכבדו.

(דברי חנוך)

☆

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין. יל"פ עפי"מ דאי' בפרקי דר"א דנח מסר לשם ונכנס בסוד העיבור ועיבר את השנה וכו' ושם מסר לאברהם וכו', ומנין שמסר שם לאברהם שנאמר על דברתי מלכי צדק, עיי"ש, ואי' בגמ' (סנהדרין י"ח:) דאין מושיבין מלך ולא כהן גדול בעיבור שנה, מלך משום אפסניא (שמחלק ממון לחיילותיו כך וכך לשנה ונוח לו שיהיו כל השנים מעוברות) וכהן גדול מפני הצינה (שאינו רוצה שתתעבר השנה מפני הצינה שצריך לטבול ולקדש ביוהכ"פ ואם תתעבר שנה הרי תשרי במרחשוון וצינת מרחשוון תהי' בתשרי) נמצא שהמלך פסול משום שיש לו נגיעה שהוא רוצה שיהיו כל השנים מעוברות, וכהן גדול יש לו נגיעה הפוכה שהוא רוצה שיהיו כל השנים פשוטות, ולפי"ז נמצא שאם היה מלך וגם כה"ג היה מותר לישב בעיבור השנה, והשתא יתבאר הפסוק, כי מלכי צדק מסר עכשיו לאברהם סוד עיבור השנה והוא היה עד עכשיו מעבר השנים, א"כ קשה איך היה מעבר הרי הוא מלך ומלך אינו מעבר, לזה אמר והוא כהן, כיון שהוא גם כהן אין מפריע מצד מלכותו וכנ"ל.

(צמח דוד)

דורש טוב

ויאמר אברם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני וביניך. וקשה דבסיפור הדברים בפסוקים הקודמים לא מצינו אלא שהיה 'ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט', ולא מצינו שיהיה מריבה בין אברם ולוט עצמם. ואמנם במדרש [רבה מא, ז] מצינו דכמו שהיה מריבה בין רועי לוט וכו' כן היה המריבה בין לוט לאברם. **וא"כ קשה אמאי לא נזכר פרט זה בפסוק בסיפור המעשה מתחילה, ולא נתגלה הדבר בפסוק רק בדברי אברהם ללוט.**

וי"ל דהנה מבואר במדרש כי לוט היה תמיד רע מעללים, ובלא ספק העלים מאברם מעשיו הרעים ונדמה בעיניו כצדיק, כמו עשו לפני יצחק, ולא נתגלה לאברם פנימיותו האמיתית. אבל כשנתהוה מריבה בין רועיהם, **אז קמו רועי אברם וגילו מצפון לוט ומעשיו הרעים לפני אברם כדי שישפוט**, ויראה בעיניו כי שורש הריב דרועי לוט נצמח מרעת אדונם לוט. [כמאמר החכם 'מושל מקשיב ע"ד שקר כל משרתיו רשעים' (משלי)]

ומעתה מיושב שפיר, דאכן מתחילת המעשה לא היה ריב בין אברם ללוט גופא, כי לוט היה ציד בפיו והעמיד פני צדיק וישר, [ועוד יותר אי' במדרש (רבה מא, ז) עה"פ כי אנשים אחים אנחנו. 'שהיה קלסתר פניו של לוט דומה לאברהם']. **ורק אחר שנתהוה הריב בין רועיהם, ובאו רועי אברם וגילו לפני אדונם את אמיתיות מצפוני לוט הרע, ע"י זה נתהווה גם ריב בין אברם ובין לוט עצמם.** ולכן בדיבורי אברם אל לוט אמר לו : כיון שנתגלה לי אמיתיות פנימיותך, שוב לא אוכל לדור אתך במדור אחד, אלא הפרד נא מעלי, **כדי שאוכל לעבוד את הש"י כרצוני לשמור דרך ה' באין מפריע.**

כתב סופר

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

מזלא טבא וגדיא יאה

ברגשי הודאה והערכה מעומק לבב, נשגר בזה ברכת מזל טוב,
כשהשמחה במעונו של ידידינו ומכובדינו תקדמנו ברכות טוב,

זאהוב נערץ ומהולל בפי כל, מהיושבים הראשונה במוסדות סאטמאר בכל קצוי תבל, נדיב ושו**ע**
במיוחד עומד בעזרת מוסדותינו, ומריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו, בלב נאמן ומסו**ר**
פז"ר נתן לאביונים יום וליל, רודף צדקה וחסד לפרט ולכלל, אין גומרין עליו את ההל**ל**

הרבני הנדיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה זאב וואלף פערל הי"ז

חבר הנהלת מוסדות יטב לב באה"ק

מגדולי התומכים למען הקמת הבית הגדול
להינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

לרגל נישואי בתו החשובה והמהוללה שתחי' למצ"ט

עה"ג הבה"ח המו"מ מתוו"ש כמר **יוסף מאורקאוויטש** *נ"י*

בן ידידינו הנכבד והמפורסם, מוכתר בכל תעלה

מוה"ר **יקותיאל ישכר דוב מאורקאוויטש** *הי"ו*

אוב"י בקרית יואל יצ"ו

ושגודה ברכותינו, והתערב לפני ה' עתידתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכי"ר.

כ"ד ידידיו מוקדיו השמחים בשמחתו
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול להינוך הבנות
בני ברק יצ"ו

וְהָיְתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן, וּרְאִיתִיהָ, לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם

(בראשית ט, טז)

~ חלק ב' ~

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשת נח מצינו איך שכרת הקב"ה ברית עולם עם יושבי הארץ הנשארים אחר המבול, יוצאי התיבה, נח ובניו, ככתוב בתורה (שם פסוק ט-טז) **וַאֲנִי, הִנְנִי מֵקִים אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם, וְאֶת זַרְעֲכֶם, אַחֲרֵיכֶם. וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּכֶם, וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל, וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל, לְשַׁחֵת הָאָרֶץ. אֶת קַשְׁתִּי, נָתַתִּי בֶּעָנָן, וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית, בֵּינִי וּבֵין הָאָרֶץ. וְהָיָה, בְּעַנְנִי עָנָן עַל הָאָרֶץ, וְנִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן.** הבוכ"ע הבטיח שלא להביא שוב מבול על הארץ, ולזה יצר את הקשת כאות וסימן להבטחה זו, כאשר בכל פעם שבני האדם בעולם חוטאים, אזי הקשת מופיע בענן להזכיר אותה הברית שהוא כרת אחרי המבול.

ועל עצם ענין הקשת כבר טרחו הראשונים בזה, דלכאורה הוא דבר טבעי, ומה נתחדש בזה אחר המבול שיהי' אות עולם אשר לא יהי' עוד מי מבול על הארץ?

וב'אבן עזרא' (בראשית ט, יד) כתב: דאילו היינו מאמינים בדברי חכמי יון שמלהט השמש תולד הקשת, י"ל כי ה' חיזק אור השמש אחר המבול, והיא דרך נכונה למבין, עי"ש. וב'גור אריי' למהר"ל ביאר קצת באו"א, וז"ל: "כי קודם המבול לא היה כח בלהט השמש לפעול הקשת ומפני זה אפשר לבוא המבול, אבל אחר המבול שכ"כ גובר הלהט של השמש, וא"צ לומר כי השמש בעצמו קבלה השתנות, אבל הלהט והניצוץ היה גובר אח"כ מחמת שהוסר דבר המונע את הלהט והניצוץ, והיה גובר הלהט עד שנעשה הקשת והוא אות ברית" עי"ש. הרי מבואר דלא הגביר הקב"ה השמש כדברי האבע"ז, רק הסיר דבר המונע וע"כ גבר להט השמש. ועוד דבר נפלא מבואר מדבריו, דהטעם דליכא מבול אחר אות הקשת הוא, דהמבול אפשר שיבוא רק כשהשמש חלוש, אולם אם ניצוץ השמש גבר א"א למבול שיבוא על הארץ דכח השמש גובר עליו, ודו"ק. אולם בחידושי אגדות במס' ראש השנה ביאר באו"א ונעתיק דבריו להלן.

וב'רמב"ן' (שם) כתב, וז"ל: "דמשמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה ברא ה' חדשה לעשות קשת בשמים ביום ענן, ואמרו בטעם האות הזה כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים בו וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו) אבל עשאו בהפך מזה, להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה, כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם" וכו', אולם מסיק דהקשת הוא בטבע מימות בריאת העולם, ולא נתחדש שום מציאות, דאנחנו בע"כ נאמין לדברי היונים שמלהט השמש באויר הלח יהי' הקשת בתולדה, כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת, רק הקב"ה לקח הקשת לאות ברית, כי כל דבר הנראה שיושם לפני להזכירם ענין נדור ביניהם יקרא

אות להסכמה שנקרא ברית, והיינו כמו הגל שהשיב יעקב אבינו אות בינו ללבן, וכן הכבשות שהציב אברהם בינו לאבימלך עי"ש.

ועי' ב'רבינו בחיי' שביאר בשם חכמי המחקר, דהקשת יש לו ג' מראות העגולה, ראשונה 'אדומה', ואח"כ 'ירוקה', ואח"כ 'אדמימות' נוטה לשחרות, והטעם דחומר הקשת עב הוא, והיות השמש הוא ניצוץ השמש המכה בעב הלח שהי' ממין הרביב הדק אחר המטר ברוב הפעמים, ולכן יקבל העב שהוא שחור מראה אדום, כי כן כל מראה לבן בעברו בשחרות יתילד ממנו בטבע מראה אדום, והמופת ע"ז העצים הלחים כשיבערו באש תהי' הלהב אדומה מפני שהאש נוטה למראה לבן ואדמימות, והוא עובר בשחרות שהוא העשן שהוא שחור, וע"כ תמצא הלהב אדומה, עי"ש.

ופלא הוא מה שכתוב ה'ספורנו' לבאר האות, וז"ל: "את קשתי נתתי בענן - סדרתי שיהיה בטבע, והיתה לאות ברית - בהיות הקשת כפולה, כי אמנם נלאו חכמי המחקר לתת טעם לסדר צבעי הקשת השנית אשר הוא על הפך סדר צבעי הקשת הראשונה המורגלת" עי"ש, ודבריו צריכין ביאור, ועוד חזון למועד בעז"ה.

וב'ספר הברית' (חלק א', מאמר י', פי"ב) האריך לבאר כדברי הרמב"ן, וזת"ד: והנה אמת נכון הדבר שהקשת בא בטבע מחמת קרני השמש והעננים כאשר אמרתי, ובששת ימי בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ ואת כל הטבע אשר הטביע בעולמו, וברא בתוכם גם כן טבע הקשת בענן ביום הקשת, ותיכף ביום הששי לבריאה נראתה הקשת בסוף היום ההוא, ובסוף הגשם ההוא כי בו ביום ירדו גשמים כנאמר ואד עלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, כאשר אמרו חז"ל (אבות פרק ה' משנה י') שהקשת נברא בין השמשות בערב שבת בראשית, ונראתה אז תחת אופקה של ירושלים עיר הקודש אשר עיני ה' אלהינו בה מראשית השנה ועד אחרית השנה, לעשות את השבת ולקדש אותו בשמים ממעל כפי בין השמשות של אופקה אשר בארץ מתחת כמובא למעלה, וזה שאמר הכתוב 'את קשתי נתתי בענן' נתתי כבר כדעת הרמב"ן ז"ל, כאשר אמרו ב'זוהר' פרשת נח, זה לשונו: "את קשתי נתתי בענן נתתי מקדמת דנא מלפני כן" עד כאן לשון הזהר, לא כדעת האבן עזרא ודעימי' מן המפרשים האומרים שהקשת נתחדש בימי נח, אמנם הטעם למה בחר ה' לאות ולעד הקשת, יותר משאר כל דבר מן הדברים אשר בטבע, הוא מפני שזה נאות לדברי הברית ההיא וטוב ויפה הדבר הזה בעתו יותר מכל זולתו אשר בטבע משלשה טעמים, האחד על שהיא אינה נראה אלא בזילוף החלושה ודקה היורד בסוף הגשם אות היא לעולם וסימן על הפסק המטר, וכשיראו הבריות גשם שוטף יאמרו לו חפץ ה' להמיתנו בגשם זה ולא ימוש עמוד הענן והגשם עד לכלה, לא היה נראה הקשת ואחר שנראית, בלי ספק שיפסק הגשם במהרה ועוד מעט ואיננו, וזה למדתי מדברי הרלב"ג ז"ל שנית מטעם המלך אחר שהוא מראה דמות כבוד ה' דיחזקאל ראה במראה הנבואה המרכבה "כמראה הקשת אשר יהי' ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה', ומבואר דכבוד ה' נראית כמראה הקשת, וא"כ הוא סימן ישועה ורחמים על כי כבוד ה' נראה בענן ואין המלך מתראה בעת הזעם, אך אדרבה הוא מסתיר פניו בעת רעה כנאמר והסתרתי פני מהם והי' לאכול ומצאהו רעות רבות וצרות, וזה למדתי מדברי החזקוני ז"ל, השלישית הוא טעם הרמב"ן לעיל דהוא אות שלום דמהפכין הקשת, עי"ש.

ומה שהביא ראי' ממשנה דאבות דהקשת כבר נברא בבין השמשות, בנה באמת כפי המיוחס לרש"י כתב שם על המשנה: דאע"פ שלא נראה עד ימי נח - נוצר ועמד הי' מקדם, עי"ש, ומבואר דזמן בריאתה הי' בבין השמשות, אולם בפועל לא הי' נראה עד אחר המבול, וכבר האירו מפרשי רש"י דכן מבואר ברש"י בפרשתינו, שכתב דהראהו הקב"ה הקשת לנח וא"ל הרי זה האות, ומשמע דנח לא ראה אותו לפני זה.

וב'חידושי אגדות למהר"ל' במס' ר"ה (כג.) ביאר בזה וזת"ד: דע שהקשת סיבתו הוא החמה וראיה לזה דאם תעמיד כלי עם מים נוכח החמה נראה במים דמות קשת ולפיכך ידוע שהקשת סיבתו הוא החמה, ואל יקשה לך אם היה סיבתו החמה א"כ איך נתן הקשת אות ברית על שלא יבוא המבול, דאף אם הקשת הוא מסיבת החמה בראיה אשר אמרנו למעלה,

מ"מ צריך לאיזה הכנה, שלא בכל יום ירדה הקשת אלא שהעולם צריכים שיהיו מוכנים לכך, ואותה הכנה מה שמביא הקשת הוא מראה הקב"ה לאות ברית, וטעם אות הברית כמו שאמר הנביא הוא מראה דמות כבוד ה', ולפיכך הוא אות ברית שלא יאבד העולם, כי אחר שהוא דמות כבוד ה' ודבק בהם, ולפיכך לא יביא המבול ובשביל כבודו לא יבא המבול, כך הוא ענין הקשת, עי"ש.

ובדרשות הר"ן (דרוש א') ביאר בזה: "מראה הקשת נוצר כמו שנתבאר מהכאת ניצוץ השמש באוויר הלח, אך כל זה הוא רק כאשר יסוד האש הוא חזק, וזו הסיבה שאחרי המבול נראית הקשת כשניצוץ השמש נוגע באוויר הלח, אבל לפני המבול היה יסוד המים מושל ביסוד האש וכשהיה מצב של הכאת ניצוץ השמש באויר הלח היתה הלחות גוברת ולא היתה הקשת נראית, דטבע הבריאה הוא דלעולם יסוד התחתון גובר על העליון, וע"כ הלח הי' גובר על האש, אבל אחר המבול הקב"ה חיזק יסוד האש על הלח, וע"כ רואין הקשת, עי"ש.

אבל בפירושו על התורה [וכ"כ בספר תולדות יצחק למהר"י קארו ז"ל זקינו של הב"י] כתב דבר נפלא, וה'אברבנאל' העתיק את דבריו בספרו, וזת"ד: ולא נכחד שהר"ן היטיב לראות בענינו מכל אשר קדמוהו כי הוא כתב שהקשת פעם יתילד באויר הלח ופעם באויר הדק, ושמתחלת הבריאה היה נראה הקשת אבל באויר ולא בענן, כי היו אז העננים כל כך חזקות מן הערפליות שנצוצי השמש לא היו יכולים להפריד בין חלקים אלא בקושי גדול להיותם נוטים מאד אל טבע העפריות המסתבך מן האד העולה מן הארץ, והיה נמשך בזה שהעננים היו מאוחרי ההתכה ומפני זה ימטירו ריבוי מאד מהמטר, וכשרחם הקב"ה על הארץ שינה טבע העננים והכניעם אל הדקות באופן שיתרשם בהם כמראה הקשת שהוא תמונת השמש העומד נגד הענן כדי שיהיו קלי ההתכה ומועטי המטר, ושעל זה אמר הכתוב 'את קשתי נתתי בענן ונראתה הקשת בענן', לפי שכבר היתה הקשת בעולם מתחלת הבריאה והיתה נראית באויר' ומה שנתחדש בברית הוה הוא שתתראה דוקא בענן, וכבר קדם שנים רבות בדעת הזה אחד מחכמי האומות, עי"ש. ומדבריו נמי מבואר שהקב"ה שינה הטבע בהקשת שלא יהי' עוד מבול עפ"י דרך הטבע, אולם ה'אברבנאל' האריך לחלוק על דבריו, וביאר באו"א כדלהלן.

וב'לבוש האורה' (פ' נח) כתב באופן נפלא לבאר מה קרה אחר המבול, וזת"ד: ואני אומר שאין כאן קושיא כלל שהרי ע"כ אין כל העננים מוכנים בטבעם לקבל צורה כזאת כמו שעינינו רואות כמה פעמים עננים ואין הקשת נראה בה, וא"כ נוכל לומר כיון שהאדים והעננים לא נבראו אלא להביא מטר לעולם לא היו קודם המבול עננים כאלו שהיה בטבעם מוכנים לקבל צורות הקשת, ולא נראה הקשת מעולם קודם המבול, ועכשיו נתן השי"ת אות לנח שכל פעם שיבא על מחשבתו להביא חושך ואבדון לעולם יענן הוא ית' ענן כזה שיהיה מוכן לכך בטבעו שיקבל צורות הקשת מלהט וניצוץ השמש, ואין זה בריאה חדשה רק יזקק העננים בעת הצורך לקבל צורות הקשת מה שלא עשה כן ית' קודם המבול, עי"ש והוא פלא.

וה'אברבנאל' כתב לבאר [וב'כלי יקר' גם העתיק דבריו] וזת"ד: שגם קודם זה היה הקשת יוצא מן ניצוצי השמש, אך שלא היה נראה לבריות כלל לא בעננים ולא באויר, כי מתחילת הבריאה היו האדים עולים מן הארץ שמנים וגסים מאד לחוזק הארץ כמו שנאמר ואד יעלה מן הארץ והשקה את פני האדמה שאפילו אד אחד לבד העולה מן הארץ היה בו כדי להשקות את כל האדמה, ולגודל ריבוי המים ההם שבאויר לא היו יכולין ניצוצי השמש לעבור בה עד שלא היה מתרשם הקשת לא בעננים ולא באויר, וזה היה סיבת המבול, רצונו לומר ריבוי המים שבתוך האדים, וברחמי השם יתברך אחר המבול המעיט את האדים וזיכך את האויר עד שהיו ניצוצי השמש יכולין לעבור את האויר ואז נראתה הקשת בענן לבריות, וזה להם לאות על מיעוט המים באויר באופן שלא יבא על ידם עוד מבול לשחת כל בשר עי"ש, ומבואר גם בדבריו [כדברי המהר"ל לעיל, רק באו"א] דדוקא בסיבת הקשת א"א לבוא המבול בדרך הטבע, ונפלאת הוא.

ועי' ב'מעשי ה' מה שביאר, וזת"ד: אין ספק שהקשת הי' מימי בראשית וכו', אולם ידוע שלא

יראה הקשת כשכל הארץ מכוסה בענן רק כשמקצתה מגולה אל המקום אשר השמש זורח הוא שם, שאז ניצוציו פוגשים בענן ועושין תמונת הקשת הנראית לנו, ואות הברית הוא כי קודם לכן הי' ענין הכאת ניצוץ השמש נראה בענן בלתי שום הוראה, אבל מאז הודיע את נח שלא יהי' מקרה ושלא יראה הקשת אם לא כשהודאה חייב, שאז בגזרתו תהי' בארץ מגולה בצד אשר השמש שם והעננים נגדו ויראה הקשת, כי הסיר הדבר מתחת המקרה ושם אותו תחת גזירתו ית' שלא יתחדש רק בעת הצורך לעורר הלבבות לתשובה, עי"ש.

וב'ישמח משה כתב לבאר הפסוק 'זאת אות הברית' וגו' (בראשית ט יב), 'את קשתי נתתי בענן' וגו' (בראשית ט יג), וז"ל: "הנה באות הקשת כבר חתרו קמאי ובתראי להבין מה האות הזה, הלא עינינו רואות שמלהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדו, כי בכלי המים לפני השמים יראה כמראה הקשת, עיין ברמב"ן פרשה זו, ובבעל עקדה, וביפה מראה במסכת ברכות פרק הרואה. ולי נראה דאין כאן התחלת קושיא, דמה שרואין במים נגד השמש, היינו אחר שנתן אות וגזר שיקבל המים מניצוץ השמש צורה זו, והיינו הקשת שבעבים, ממילא גם מים שלמטה מקבלין צורה זו, אבל אין זה טבעי, רק במאמר ה' מצד נתינת האות, והיינו מי יבא אחרי המלך וגו', והוא תירוץ נכון בס"ד", עי"ש

ובספה"ק 'אגרא דכלה' ביאר בזה, וזת"ד: והנראה דהנה החוקרים חקרו הרי הקשת הוא טבעיי על ידי התנגדות השמש בעבים והיאך יאמר שהוא דבר שהשי"ת מראה לאות כפי השעה, אך הוא שהשי"ת הטביע אז בשמש אותו הכח לעשות הקשת בענן, ובהשגחת השי"ת תבוא השמש בניגוד לענן בעת המצטרך בכדי לזכור הברית, עי"ש, ומבואר מדבריו הק' דשניהם עשה השי"ת, הטביע בכח בהשמש, וגם משגיח שיהי' השמש בניגוד לענן.

וגם מרן ה'דברי יחזקאל' משינאווע ביאר בספרו, וז"ל: "והנה תלי"ת שהאיר עיני ומצאתי תשובה נכונה, כי ראיתי בס' יערות דבש חלק ראשון בדבריו על ברכת אתה חונן שכתב, וז"ל: 'כי אדמה לא ישונה בשום זכזוך שבעולם לשנות איכותה ואם ע"י חכמת אלקותה יעשו שיהיה מזוכזך כעין ספיר וכו' מ"מ זהו באמת תכלית האדמה וכך היה קודם המבול' עכ"ל, שקודם המבול היתה האדמה מזוקק וזך כספיר ואבן בדולח, ונמצא ממילא שהעננים העולים מאד האדמה היו זכים והיו מלוטשים והיה להט השמש עובר מעבר אל עבר ולא נעשה שום גוון, ואחר המבול שעשה הבורא ית' אות בקשת בשמים, נשתלשל הדבר עד למטה בעוה"ז שנעשה ע"פ הטבע ודי למבין", עי"ש.

ונסיים במה שמצינו עדות נאמנה בסוף ספר "ליקוטי חיים בן חבר" [מנהגי מרן החתם סופר] (דף מא ד"ה ולא אוכל) על מנהג רבו הגדול מרן ה"חתם סופר", וז"ל: "בכל שנה בפרשת נח אמר על פסוק את קשתי נתתי בענן, כי קשת"י ראשי תיבות **ק**'דושתי **ש**'מי **ת**'ורתי **י**'מיני, " וכוונתו על מה שאנו אומרים בסוף תפלת שמונה עשרה: **'עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך**. ובפשטות אינו מובן מה ענין רמז זה לפסוק 'את קשתי נתתי בענן'. אולם יפה ביאר תלמידו הנאמן (שם) כוונת החתם סופר, על פי מה ששנינו בגמרא (ברכות לב:) "מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה". והטעם לכך כמו שכתוב (איכה ג-מד) "סכותה בענן לך מעבור תפלה", והנה ה"טור" (או"ח סי' קכב) הביא מדרש אגדה: "אמר שמואל כל הזריז לומר ד' דברים הללו זוכה ומקבל פני שכינה, עשה למען שמך ,עשה למען ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך", והביאור בזה, כי הן אמת שבגלות ננעלו שערי תפלה, אבל המתפלל למען כבוד שמו, כבוד ימינו, כבוד תורתו, וכבוד קדושתו, מובטח לו שתפלה זו תפרוץ ותפזר את כל מסך העננים המונעים בעד התפלה לעלות השמימה.

וזהו ביאור דברי מרן ה"חתם סופר" לפרש הפסוק "**את קשתי נתתי בענן**", כי כאשר השמים מתכסים בעננים המונעים מהתפלות לעלות לשמים, נתתי לכם את **קשת"י** רפואה למכה, דהיינו שתתפללו למען **ק**'דושתי **ש**'מי **ת**'ורתי **י**'מיני, כי אז מובטח שהתפלה תעלה ותבקע את כל מסך העננים.

בס"ד

שלמי תודה וברכה

ברגשי הודאה והערכה, נשגר כוס של ברכה, בשיר הלל ושבחה, קדם ידידינו החשוב והנכבד האי גברא יקירא,
נודע לעוז לתהילה ולתפארה, מריחוק מקום מצודתו פרוסה לעמוד בעזרתינו, לבו ער וחם למען כל קדשינו
אהוב וחביב על כל אנשי שלומינו, ידיו רב לו בהרמת קרנינו, ועתה הוזיל זהב מכיסו למען כוללינו

ה"ה ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר **רפאל פערלמוטטער** הי"ו

מראשי קהילתינו הק' במאנסי יע"א

הכם לב יקח מצוות כאשר אזר כגיבור חלציו להיות נמנה לדבר מצוה
לכלכל הוצאות הכולל ערב להיות

פרנס החודש

לרגל שמחת נישואי בתו שתחי' למזל טוב

זכות לימוד התורה דרבים יגן בעדו, להתברך לטובה בכל משאלות לבבו,
ואך טוב וחסד תמיד ירדפוהו, ותעמוד לעד צדקתו, אכי"ר.

המברכים בהוקרה ובהערכה, אסירי התודה והברכה

יואל בריא ווייס
מנהל האיחוד

אלטער אשר אנשפיל אויפוויטש
מנהל הכולל ערב

האפיס: ישמח משה 3, קרית יואל, בני ברק • satmar71812@gmail.com

דיני אמירת ויכולו בתפלה ובקידוש (א)

א] תיקנו חז"ל לומר "ויכולו" בתפלת ערבית של ליל שבת [א].

ב] תיקנו לומר "ויכולו" פעם שנית אחר תפלת שמו"ע בקול רם ומעומד [ב] ופעם שלישית יש לאומרו על הכוס בשעת אמירת הקידוש [ג].

ג] ונאמרו בזה כמה טעמים לאמירתה ג' פעמים [ד] ולכן מי ששכח לומר ויכולו בתפלתו יאמרנו אחר שמו"ע ב' פעמים כדי להשלים אמירתה ג' פעמים [ה].

ד] יש להרהר בתשובה קודם שאומר ויכולו [ו].

ה] אם שכח לומר ויכולו בדיעבד אין מחזירין אותו בפרט לדידן שאומר ויכולו בשעת קידוש [ז] אך אם עדיין לא סיים ברכת מקדש השבת חוזר ואומר "ויכולו" [ח] וי"א דגם אם נזכר ששכח קודם שסיים מקדש השבת אינו צריך לחזור ולאמרו ומ"מ אין איסור בדבר ואם רוצה לחזור ולאמרו מותר [ט].

ו] אם שכח לומר ויכולו ונזכר לאחר שכבר סיים ברכת מקדש השבת לא יחזור לומר ויכולו אלא ימשיך תפילתו באמירת רצה [י] אך יש חולקים ע"ז וסוברים דאף לאחר שסיים מקדש השבת יאמרנו כל עוד שלא התחיל ברכת רצה כיון שהיא ממטבע התפילה לא נחשב כלל להפסק [יא]

ביאורים והוספות

(א) כמבואר בשו"ע או"ח (סי' רס"ח ס"א) כ"ה דעת התוס' והרי"ף דתקנת אמירת ויכולו היא בתוך תפילת השמו"ע ואע"ג דהיה אפשר להתחיל לומר רק "ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו" מ"מ מתחילים לומר ויכולו ע"פ הגמרא בשבת (קי"ט ע"ב) כל "המתפלל" בער"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית שנאמר ויכלו אל תקרי ויכולו אל ויכלו פירש הקב"ה והאדם ביחד - ועוד מבואר שם אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המתפלל בער"ש ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו וסר עונך וחטאתך תכופר.

(ב) בתוס' ורא"ש מבואר הטעם דתיקנו כן משום יו"ט שחל בשבת שאין אומרים אותו בתפלת הלחש וכבר קבעו כך בכל שבת כדי שלא לחלק בין שבת לשבת ובספר המנהיג הובא בטור שהטעם הוא לאמרו כדי להוציא את מי שאינו יודע לאומרו, וטעם שלישי הובא בטור דנהגו לומר אותו בקול רם ומעומד משום שהוא עדות להקב"ה על מעשי בראשית וכתוב ועמדו שני האנשים ודרשינן אלו העדים שצריכים להעיד ביחד ומעומד ולכן צריך שיעמדו ויאמרו אותו ביחד.

(ג) והטעם בזה כדי להוציא את בניו ובני ביתו שלא אמרוהו בתפילה כמבואר בסימן רע"א סעיף י'.

(ד) בא"ר סי' רס"ח ס"ק י"ב הובא בשם מדרש (המובא בראבי"ה מס' שבת ריש סימן קצ"ו) דבפסוקי ויכולו נאמר ג"פ "אשר" כמו בפרשת פרה אדומה להורות שהאומר ג' פעמים ויכולו מתכפרין עונותיו כמו פרה אדומה ובצרור המור (בראשית ב' ב') דיש לומר ג' פעמים נגד ג' עולמות לומר שהקב"ה ברא כל העולמות וברבינו ירוחם כתב לפי שיש חיזוק בג"פ אומרו ג"פ וכ"ה ברוקח סימן מ"ט דחייב לומר ג"פ ויכולו הובא דבריו במשנ"ב סימן רע"א ס"ק מ"ה וכן עפ"י סוד ענינה גדול ונשגב לומר ג"פ ויכולו.

(ה) כף החיים סק"ד.

(ו) כף החיים סק"א דהרי באמירת ויכולו מכפרין עונותיו ועיקר הכפרה בא ע"י התשובה.

(ז) משנ"ב סק"א בשם הפמ"ג.

(ח) כ"ד החיי אדם כלל כ"ח ס"א.

(ט) ספר הלכות שבת בשבת [דיני קבלת שבת דין י"ג ובהערה שם] וטעמו דמדלא העתיק המשנ"ב דברי החיי"א בזה ש"מ דלא סבירא ליה וטעם הדבר לפי שרבים מן הראשונים לא הזכירו כלל לומר ויכולו בתפילת ערבית כמובא בראי"ש וטור בשם קדמונים וכן בסדר התפילה להרמב"ם ומה דאמרינן בגמרא דהמתפלל בער"ש ואומר ויכולו היינו לאחר התפילה או בשעת קידוש ולכן אף דבשו"ע לא הכריע כמותם מ"מ בשכח יש לסמוך על דברי הראשונים הנ"ל וא"צ לחזור ולאמרו.

(י) כ"ד החיי אדם שם וכן הוא לכאורה לפי דעת המשנ"ב סימן קי"ד סקל"ב לגבי הזכרת יעלה ויבוא בר"ח דכל שלא התחיל הברכה שלאחריה דהיינו מודים יאמר שם במקומו יעלה ויבוא וממשיך לומר מודים והטעם לפי שכל שלא התחיל הברכה שלאחריה נחשב שלא סיים עדיין את הברכה אולם כתב שם דכל זה רק לגבי הדברים המחזירין אותו אבל לגבי דברים שאין מחזירין אותו כגון אתה חוננתנו וכדו' בזה אם כבר סיים הברכה לא יאמרנו דלגבי דברים שאין מחזירין אותו אף שלא התחיל הברכה שלאחריה נחשב כבר לסיום הברכה עיי"ש ולכאורה ה"ה בדידן כיון דשכח לומר ויכולו אין מחזירין אותו א"כ נחשב שכבר סיים הברכה אף שלא התחיל רצה ואינו חוזר לאומרו.

ז] **מי שעומד בתפילת הלחש קודם ויכולו ורואה שהציבור עומדים לומר ויכולו של אחר התפילה ימתין ויאמרנו עם הציבור[יב] ואחר שסיים תפילתו יכול לומר ויכולו בעצמו וא"צ לחפש אחר שיאמר עמו**

ח] **מי שעומד בתפילת הלחש וכבר גמר באמירת ויכולו ורואה שהציבור מתחיל לאומרו אחר התפילה רשאי לחזור ולומר עמהם ויכולו ולא חשיב הפסק[יג]**

ט] **כשעומד בתפילת הלחש באמירת ויכולו והציבור מתחילים לומר ויכולו בקול ואומר ביחד עמהם יקפיד לאומרו בלחש ולא בקול רם[יד] אך יש חולקים ע"ז וסוברים דיכול לאומרו ביחד עם הציבור בקול רם[טו].**

י] **כשמתפלל תפילת הלחש ואוחז באמצע אמירת 'אלוקי נצור' אחר יהיו לרצון הראשון יכול להפסיק שם ולומר ויכולו עם הציבור כיוון שויכולו הוא גם חלק מנוסח התפילה[טז] ויש מי שחולק בזה וס"ל דאסור להפסיק באמצע שמו"ע לומר ויכולו[יז].**

יא] **אם כבר גמר תפילתו באמירת יהיו לרצון אלא שעדיין לא פסע ג' פסיעות באמירת עושה שלום מותר לו להפסיק שם ולומר ויכולו עם הציבור[יח].**

יב] **לכתחילה יש להדר לומר ויכולו אחר שמו"ע יחד עם הציבור[יט] ולכן המתפלל בלחש ימהר לסיים תפילתו כדי שיוכל לאומרו עם הציבור[כ] ויש המפקפקין בזה דא"צ לקצר בתפילתו בשביל אמירת ויכולו עם הציבור[כא]**

יג] **אם מתאחר בתפילתו וגמר שמו"ע והתחיל לומר ויכולו כשעדיין לא עבר תוך כדי דיבור מעת שסיים הש"ץ לומר ויכולו עדיין נחשב כאומר עם הציבור[כב]**

ביאורים והוספות

(יא) כ"כ בכף החיים סק"ד ולפי"ז יתכן דאף לדעת המשנ"ב דלעניין דברים שאין מחזירין עליהן חשוב סיום הברכה אף שלא התחיל הברכה שאחריה מ"מ אמירת 'ויכולו' שאני דאינו סתם אזכרה כמו יעלה ויבוא אלא הוא ממטבע הברכה.

(יב) הליכות שלמה פי"ד הלכה ה' דבזה מרוויח שאומר ביחד עם הציבור שיש בזה עניין של עדות שצריך לאומרו ביחד וגם מבואר בטו"ז דטוב לומר עם הציבור דעדה שלימה בעינן להעיד להקב"ה.

(יג) הליכות שלמה שם סק"ח וטעמו דהוי ככופל חלק מהברכה ואומרו כמה פעמים דלא הוי הפסק.

(יד) הליכות שלמה שם כיון דהוא עומד באמצע תפילת הלחש ואסור להגביה קולו באמצע תפילת הלחש.

(טו) פסקי דבר יהושע (הגרי"מ אהרנברג) הל' שבת דין ז' ואין בזה משום מגביה קולו בתפילתו שאסור כיוון דעושה כן כדי להצטרף עם הציבור ולקיים מצוות ונקדשתי כמבואר בפמ"ג שצריך עדות עשרה להעיד להקב"ה כמו ונקדשתי בתוך בני ישראל והרי נפסק בשו"ע סימן ק"ט ס"ג דאפילו עומד באמצע תפילתו אומר עם הציבור קדושה בקול רם.

(טז) שו"ת לבושי מרדכי (ח"ג סימן כ"ז),שו"ת ויען יוסף (ח"ג סימן תי"ג) וכ"כ בשו"ת קנה בושם (ח"ג סימן ט"ז) דכן הורה הגה"ק בעל שומר אמונים זי"ע וטעם הדבר דלא גרע מתחנונים שמותר להוסיף שם וכיוון שאמירת ויכולו הוא דבר גדול שמעיד על בריאת שמים וארץ לא גרע משאר תחנונים שמותר להוסיף ואף דיכול לאומרה אחר התפילה מ"מ יש בזה מעלה לפי שאומר ויכולו בעשרה ועפ"י הפמ"ג הוי כעין קדושה דיש בו משום ונקדשתי בתוך בני ישראל.

(יז) שו"ת נשמת אדם תקכ"ה ודעתו דאע"ג דהוא מחלקי התפילה מ"מ הרי לא הוקבע לאומרו באמצע אלוקי נצור ועיין בשולחן שלמה אות א' שכתב דלשיטה זו אף ביו"ט שחל בשבת דאינו מזכיר ויכולו בתפילה מ"מ לא יפסיק באלוקי נצור כדי לאומרו עם הציבור אע"ג דאמירת ויכולו אז הוא מדינא כיוון שלא אמרוהו בתוך התפילה מ"מ הרי יכול לאומרו בשעת הקידוש.

(יח) במשנ"ב סימן ק"ד סק"ד מבואר דגם לאחר שסיים תפילתו כ"ז שלא פסע חשוב עדיין עומד בתפילה ואסור לעבור לפניו כדין המתפלל שאסור לעמוד לפניו מ"מ לעניין להפסיק דבר שבקדושה מבואר במשנ"ב בסימן קכ"ד דאחר שאמר יהיו לרצון מותר להפסיק לכל האמנים ומותר להפסיק גם בשביל לומר ברוך הוא וברוך שמו ולפי"ז גם בדידן דאמירת ויכולו לא גרע ומותר להפסיק.

(יט) כמבואר בטו"ז סק"ה דעדה שלימה בעינן להעיד להקב"ה דהיינו עשרה וכמובא בפמ"ג דיש בזה משום ונקדשתי בתוך בני ישראל.

(כ) כ"כ הפמ"ג א"א סקי"א וביאור הלכה ד"ה ומעומד.

(כא) כ"כ בחזו"א הל' שבת (סי' ל"ח סק"י) כיון דעיקר אמירת ויכולו יוצא בזה שאומר בתפילת הלחש ואילו מעלת אמירת ויכולו עם הציבור אחר התפילה לא הוזכר בגמרא והוא רק הידור בעלמא משא"כ מעלת המאריך בתפילה מבואר בגמרא גודל מעלתה לכן אין ראוי לקצר בתפילתובשביל זה ומסיים דבריו בצ"ע דמשמע בגמרא אפי' יחיד המתפלל ואומר ויכולו נעשה שותף ומשמע מזה דציבור עדיף .ועיין בספר הלכות שבת בשבת (פ"ו הערה 43) דגם הפמ"ג והבה"ל לא נתכוונו לומר שימהר בעיקר התפילה רק כוונתם לקצר בתחנונים שאחר התפילה באמירת אלוקי נצור דאין זו חובה כמבואר סימן קכ"ב ס"א דיש לקצר בתחנונים כדי להגיע לקדושה עיי"ש אך לפי"מ שהבאנו לעיל דעת הפוסקים שיכול להפסיק באמצע אלוקי נצור לפי"ז צ"ל דמה שאמרו לקצר אינו כשהוא באמירת אלוקי נצור אלא בעיקר התפילה.

(כב) דעת תורה בהג"ה בשם הגר"ד בהר"ן זצ"ל דמצינו לעניין עדות דמועיל תוך כדי דיבור עיי' מכות דף ו'.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
בני ברק
תשית לראשו עטרת פ"ז
באותות הוקרה והודאה, נברך בזה מעומקא דליבאה, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, משמי מרומא עילאה, קדם מע"כ האי גברא יקידא, ארי שבחבורה, רב פעלים לתעודה ולתורה, עומד לימין קהילתינו המעטירה, מוזיל זהב מכיסו למען הרחבת גבולי קדשינו תדירא, מריחוק מקום מצודתו פרוסה עלינו ברוח נדיבה ומסורה,
הרבני הגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד,
מו"ה וואלף פערל הי"ו
מנכבדי קהילתינו הק' בקרית יואל יע"א
חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק • ומגדולי תומכי קהילתינו ומוסדותינו הק'
לרגל שמחת נישואי בתו למזל טוב בשעטו"מ
עב"ג החתן החשוב והנעלה, מופלג בכל מידה ומעלה, תודה יד"ש וחסידות אצלו בלולה
כמר יוסף מארקאוויטש נ"י
בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר
מוה"ר יקותיאל ישכר דוב מארקאוויטש הי"ו
אב"י בקרית יואל יע"א
יה"ר שיזכה לראות ולדוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת דקדושה, במידה מרובה וגדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אושר ועושר והרחבת הדעת, רב ברכות ושובע שמחות, תמיד בכל עת, וכל טוב סלה.
החותמים למען שמו ברגשי תודה והערכה
הנהלת הקהילה
פה בני ברק יצ"ו

לוח ההילולא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

י״א מרחשון

הגה״ק רבי מנחם נחום מטשערנאביל זי״ע
בעל ״מאור עינים״ זי״ע

וזרח השמש

נולד בשנת ת״צ לאביו רבי צבי הירש בן הרה״ק הצדיק נסתר ר׳ נחום גאון זצ״ל הנקרא ״רבי אדם בעל שם״ זי״ע, סיפר הרה״ק המגיד מטריסק זי״ע (בן הרה״ק ר׳ מרדכי המגיד מטשערנאביל זי״ע) שזקינו כשהי׳ ילד קטן נשאר יתום מאב ואם ר״ל, וגדלו דודו אחי אביו, ושמו רבי מרדכי, פ״א נתקשה לרבי מרדכי מאמר בזוהר הק׳, ולא יכול לשית עצות בנפשו לדעת מאמר הזוה״ק, הוריד בשם את שר התורה מן השמים שיאמר לו הפי׳, כאשר ירד אליו השר התורה הרעיש עליו בקול גדול, מה לך טפה סרוחה שהורדתני, זה כמה שנים שלא הטריח אותי שום אדם, איך מלאך לבך לעשות כך, ולולא שהכריזו בשמים, שאזהר בך, שאתה צדיק בן צדיק, הייתי עושה עמך גל של עצמות, ר׳ מרדכי לא התפעל כלל מהרעש, רק קם מן הכסא, והעמיד רגלו אחת על הכסא, ואמר, אם כן שהכריזו כך בשמים, לא אניחך עד שתאמר לי הפי׳ בהזוה״ק, והוכרח להגיד לו, וכל זה ראה זקיננו רבי נחום, והי׳ אז כבר שית כבר שבע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שרה ע״ה נכדת רבי יצחק שפירא אב״ד דק״ק קובל ולובלין בן להגאון המפורסם בדורו רבי נתן נטע אב״ד הורדנא זצ״ל בעמח״ס מבוא השערים על שערי דורא ואמרי שפר על ר״ש, אמר הרה״ק המגיד מטריסק זי״ע שזקינו הי׳ אומר שהיא עשתה אותו לרבי, ומעתה סיים המגיד תוכלו לראות מה הוא רבי, שאחר כל גדלותו שראה שר התורה כבר שית כבר שבע, ועדיין לא הי׳ במדריגת רבי, מתחלה הי׳ עני ואביון עד אין שיעור, ולא הי׳ בביתו לכסות עצמו מפני הקור רק פעל״ץ אחד, ובלילה בימי החורף כשהי׳ צריך לילך לטבול א״ע בנהר, הלכה אשתו עמו לשמרו, והיתה היא לובשת הפעל״ץ עד בואם אל הנהר, ובחזרתם הי׳ הוא לובש את הפעל״ץ, פ״א כשהלך לטבול בנהר והנהר הי׳ מכוסה בקרח, ושבר הקרח ועשה בו חור, וירד דרך שם לטבול, כשרצה לעלות מהנהר לא מצא את החור, ונשתהה הרבה זמן תחת הקרח, עד שבחמלת ה׳ עליו מצא את החור ועלה משם, כשעלה הי׳ מראהו בלא״ה (תכלת) מגודל הקרירות, וכשראתה זאת הרבנית הצדקנית אמרה לו ״נחום האסט פארגעסן פון רבש״ע״, ותיכף נתכסה בזיעה.

בעל רבותיו

תקופה קצרה אחרי חתונתו נתקרב להבעש״ט הק׳, סיפר מהרי״ץ מסקווער איך נתקרב אל הבעשטה״ק, דהוא הי׳ מלמד תינוקת באיזה מקום, והבעש״ט רצה מאד שיתקרב אליו בראותו נשמתו הק׳, על כן נתן פקודה להורי התלמידים שלזמן הבא לא ישלחו עוד את בניהם ללמוד אצלו, וכן עשו, ובחוה״מ כאשר הרגיש שהתלמידים אינם חוזרים אצלו, אמר בלבו בוודאי לא הי׳ ההורים שבעי רצון ממנו לכן לא שלחו את בניהם אליו, ונמצא שדמי השכירות שלקח מהם הי׳ בחנם, ורצה להחזירם, אך לא הי׳ לו מעות במזומן, הלך והשכין את כל אשר לו עד שקיבץ כל המעות, והלך לאחד ולשני להחזיר להם המעות, אבל לא רצו לקבלם באמרם שהיו מאד שבעי רצון ממנו, רק הבעשטה״ק צוה אליהם שלא יחזירו את בניהם אליו, וכששמע זאת החליט לנסוע להבעשטה״ק, ואז קירבו הבעשטה״ק ונעשה תלמידו המובהק, ב׳ פעמים הי׳ אצל הבעש״ט ואותן ב׳ פעמים הי׳ בפרשת כי תשא,

ימי ההילולא

י״א מרחשון

- מתושלח בן חנוך – א׳ תרנ״ו
- רחל אמנו ע״ה – ב׳ קצ״ב
- בנימין בן יעקב אבינו ע״ה – ב׳ שי״ז
- רבי מנחם נחום ב״ר צבי מטשערנאביל - תקנ״ח
- רבי אברהם ב״ר מתתי מסלאנים (חסד לאברהם) - תרמ״ד

י״ב מרחשון

- רבי זאב קיצעס (תלמיד הבעש״ט) - תקמ״ט
- רבי משה ב״ר יחזקאל שרגא הלברשטאם - תר״פ

י״ג מרחשון

- רבי יודא לוואי הזקן זצ״ל – ה׳ ר״א
- רבי ברוך ב״ר אברהם מקאסוב (יסוד האמונה ועמוד העבודה) - תקמ״ד

י״ד מרחשון

- רבי אברהם יצחק משכיל לאיתן - תרס״ה

ולכן כתב באותו פרשה ב' פעמים על הבעש"ט "מורי", עם כי בספרו מביא הרבה פעמים מהבעש"ט אבל לא כותב מורי רק באותו שני פעמים, עם פטירת רבו הבעש"ט הק' התקשר בכל לבו ונפשו לממלא מקומו ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע והי' אצלו מגדולי תלמידיו, הוא הי' אחד מהתלמידים ששלח רבם המגיד הק' לנדוד מעיר לעיר בתפוצות ישראל לפרסם את דרך החסידות ולקרב לבם לאביהם שבשמים.

איש על העדה

מתחילה הי' מגיד בעיר פראהבישט ואח"כ בעיר טשערנאביל, הי' נחשב כאחד ממלאי מקום רבו הק', כעדותו של הגה"ק מרן בעל דברי חיים מצאנז זי"ע בתשובותיו (ד"ח ח"ב חו"מ סי' ל"ב) וז"ל: "והנה מצינו למופת כגון הרב הקדוש איש אלקי רשכבה"ג מו"ה דוב בער זלה"ה ממעזריטש השאיר הגדולה לתלמידיו הרב הק' מבארדיטשוב, ומאור עינים, ואור המאיר זלה"ה", ואכן הרבה מתלמידי המגיד זי"ע הסתופפו בצלו כמו שאמר נכדו הרה"ק מטשערקאס זי"ע: "אצל זקיני איז געווען איין אויבן– אן מיט ווייסע זשיפעצעס", פ"א אמר הרה"ק מטשערנאביל זי"ע הלא אני כמין רוכל ואבקת רוכל לי, יש בידי מחטין ושפילקעס, גם יש בידי מיני בשמים לרוב, למי שצריך מיני בשמים ישיג אצלי, ולמי שצריך מחטין יש בידי לעוקצו, גם יכול אני להיות מרפא חולים ופוקד עקרות ולהשיב נפשות ולהרבות שובע בעולם ולחדש בעולם שמחת אהבת זיווגים ולגדל צמחים ולהמשיך מיני ברכה ולבטל גזירה ולהכניס חכמה ולדרוש כמעין המתגבר, וכללו של דבר הכל ביד הצדיק בסוד צדיק מושל וגו', ואם תאמר למה אני משבח עצמי, אומר אני לכם שזו דרכי התורה הוא, אמרה תורה כי תצא למלחמה וגו' הי' הכרוז יוצא מי שבנה בית חדש וגו' מי שנטע כרם וגו' מי שארס אשה וגו' הירא ורך הלבב וגו', יחזור, ודרשו חז"ל (סוטה מ"ד.) הירא מעבירות שבידו ולכך תלתה לו התורה לחזור על בית וכרם ואשה לכסות על החוזרים בשביל עבירות שבידם שלא יבינו שהם בעלי עבירות, והרואה שחוזר אומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארש אשה, וכו', כן אני יש מי שיבוש ויכלם לבוא אצלי לקבל תשובה על חטאיו לזה אני תולה כל הדברים בי לרפא חולים ולפקוד עקרות וכו', והרואה מי שילך אצלי אומר שמא איזה מבוקש צריך לו בריפוי חולים וכדו', לזה אל תתביישו כלל, וכל מי שיש בידו עון וחטא יבא אצלי ובעזהי"ת ארפאנו ברפואת הנפש.

פדיון שבוים

רבות עשה ופעל למען הצלת נפשות ישראל ופדיון שבויים מישראל, מסופר שפ"א כשנסע מעיר לעיר לומר מגידות לעורר בנ"י, אסרו אותו בתפיסה, ובכל יום נתן רענדל להשומר שיתן לו רשות ללכת למקוה ולביהמ"ד, פ"א אמר שהיום כבר אינו צריך ליתן רענדל כי היום יצא לחפשי, ואמר ששרה אמנו ע"ה היתה אצלו ושאל אותה למה מגיע לו עונש להיות אסור בבית אסורים, אמרה לו באם אחד עושה איזה מצוה מטעימין לו מן השמים שידע מה שהוא עושה, והיות שהוא עוסק בפדיון שבוים רצו להטעימו טעם של מצוה זו.

פ"א נמצא מומר הרוג בזיטאמיר, העלילו על הרה"ק מטשערנאביל זי"ע כי יש לו יד בדבר, אסרוהו בבית האסורים, וחייו היו בסכנה, הרה"ק ר' שלמה מקארלין עם הרה"ק ר' זאב מזיטאמיר זי"ע השתדלו רבות להצילו, וכל פעולותיהם הי' לשוא, ראו בעליל כי אין זה דבר טבעי שכל עבודתם יורדת לטמיון, הבין ר"ש כי ידו של ר"נ עצמו בדבר, היות ורצונו למסור נפשו על קידוש ה', השתדל לבקרו בבית האסורים, דיבר עמו שיחזור בו מרצונו ואמר לו "הפוך צלותך", אמר לו ר"נ "מחשבה זו לא ידעה אף מלאך ושרף, ואם הרגשתם בזאת, אין לי צורך בזה", ואכן ברגע שבו נתרצה לצאת הועילה השתדלותם והצליחו, אמר ר"ש "הוא השליך מחשבה זו, ואני לקחתי... ור"ש אכן נהרג על קידוש ה' הי"ד.

ורפא ירפא

פ"א הגיע לברית מילה ואמרו לו שאבי הבן נוטה למות רח"ל, וציוה לעשות הברית מיד ובעז"ה יבריא אבי הבן, ואכן כך הוה, והסביר הענין שמצינו שכשהי' אברהם אבינו חולה הגיעו שלשה מלאכים וכל אחד בשליחות אחר, כי אין מלאך אחד עושה שני שליחות, ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט, ולמה לא שלחו מלאך מיוחד להציל את לוט, רק דלפעמים אין זכות לאותו אדם שיבא מלאך בשבילו לרפאותו, רק מכין שבא בשביל אחר יכול ג"כ לרפאות את זה, וכן הי' בלוט, שלא הי' לו

ימי ההילולא

ט"ו מרחשון

- מתתי' בן יוחנן כהן גדול - ג"א תרכ"ב
- רבי צבי הירש ב"ר מאיר הורוויץ מטשארטקוב - תקי"ד
- רבי אלעזר קאליר (אור חדש) - תקס"ב
- רבי לייב בעל יסורים מחברון צפת - תקצ"ז
- רבי שמואל ב"ר שרגא פייוויש פרענקל אב"ד דארעג - תרמ"ב

ט"ז מרחשון

- רבי עמרם חסידא ב"ר משה נחום - תקי"ז

י"ז מרחשון

- רבי יושע ב"ר שלום קאמינקער - תרס"ד
- רבי מנחם מענדל האגער מקאסוב ב"ר יעקב קאפיל חסיד (אהבת שלום) תרפ"ו

זכי' שישלחו מלאך בשבילו רק מכין שבא לרפאות את אברהם הלך משם להציל את לוט, וסיים, וכן כאן שאבי הבן חולה אולי אין לו זכות שיבא מלאך לרפאותו אבל כיון שאליהו מלאך הברית בא בשביל לרפאות את הרך הנימול יכול כבר לרפאות גם את האב.

ידע את הקץ

סיפר הרה"ק ר' משה מקאברין זצ"ל שאמרו פ"א להרה"ק בעל מאור עינים על צדיק אחד שהגיד הקץ, אמר מי שיודע אינו מגיד ומי שמגיד זהו סימן שאינו יודע, וסיים אני יודע ואיני מגיד, וסיפר איך יודע, כי מנהגו הי' בלימודו שלא הלך להלן ממקום שלא הבין עד שייגע והבין, פ"א הגיע לאיזה מקום בזוה"ק שלא הבין והתחיל לבכות ולהתייגע, אמרו לו מן השמים שילמוד להלן ולא יעמול על זה כי לא ידע הפשט שאי אפשר להגיד לו מחמת שע"ז הפשט יתגלה עת הקץ שמרומז שם, ואמר שלא יכול לעשות זאת כי מעולם לא עשה כן להניח מקום שלא ידע הפשט וללמוד להלן, והוכרחו להגיד לו משמים הפשט בהזוה"ק ומשם יודע עת הקץ.

נפטר י"א חשון תקנ"ח, ומנו"כ בטשערנאביל.

מורשתו הרוחנית

מדברי תורתו נדפס הספה"ק מאור עינים, הכותב של תורותיו הי' איש חסיד בעל מדריגה תלמידו הנאמן הרה"ק ר' אליהו מיורעוויטש זצ"ל, כשנכנס ר"א לרבו עם הכתבים שכבר היו לכרך גדול גדול כחמשה עשר פעמים כמו שהיא עכשיו, ועבר על כל הכתבים, ואלו הדברי תורה שזכר שהוא אומרם לא נתן רשות להדפיסם רק אלו הדברי תורה שלא זכר אותם שאמרם זאת נתן רשות להדפיסם, והסביר שכל מה שאינו זוכר היתה השכינה מדברת מתוך גרונו.

ספרו נתקבל בקרב ישראל כאחד מספרי היסוד בתורת הבעש"ט הק', בסוף שנותיו של החיד"א זי"ע הביא אליו אחד את הספר מאור עינים, והי' נהנה מאד, ויתאנח ואמר, אני מתחרט ומיצר שהייתי בכמה וכמה מדינות רחוקות (כידוע שסיבב בהרבה מדינות בעולם לצורך עניי ארי') ולמה לא הייתי באותן המדינות אשר נמצאים שמה תלמידי הבעשטה"ק, אילו ראיתי ספרי תלמידי הבשעטה"ק לא הוצרכתי לחבר חצי מספריי, (כידוע שחיבר למעלה משמונים ספרים).

פ"א שאל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע את תלמידו הרה"ק בעל אור לשמים מאפטא זי"ע אם לומד הספר הק' מאור עינים, וכשהשיב לו שאינו לומד אמר החוזה: לפלא בעיני מה שאין אתה לומד בספר הזה, אני אומר לך שלא מצאתי בשום ספר דברים נפלאים כאלו כמו שמצאתי בשלשה ספרים אלו הספר הזוהר הק' וספר אור החיים הק' וספר מאור עינים.

אצל רביה"ק זי"ע הי' הספר "מאור עינים" כאחד מספרי יסוד בתורת החסידות, והי' מעתיק הרבה מדבריו בתורותיו ובדרשותיו, פ"א נכנס אחד לחדרו ומצא אותו הוגה בהספה"ק בהתלהבות, ונענה רבינו ואמר "וועז דער ספר איז ארויס געקומען איז די גאנצע חסידישע וועלט אויפגעטרייסלט געווארן פון זיין קדושה".

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי משה האלבערשטאם זי"ע

אבדק"ק שינאווא

מתולדותיו

נולד ט' מנחם אב שנת תר"ב כבנו בכורו לאביו הרה"ק בעל דברי יחזקאל זי"ע, כפי הנראה נקרא משה ע"ש זקינו הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, (אמו היתה בתו של ר' מרדכי מהאלאשיץ זצ"ל חתן הארי' דבי עילאי שהי' חתן מרן הישמח משה), כשהי' בטל ילדותו נתייתם מאמו, ונתגדל בבית דודו הרה"צ ר' משה אונגאר זצ"ל חתן מרן הד"ח זי"ע, שגר בצאנז, ומשם כך זכה ליצוק מים על ידי זקינו הגדול מצאנז, וממנו שאף מלא חפניים קדושה ויראת שמים, והי' מקושר אליו בכל נימי נפשו, עד כדי כך הי' מקושר אליו כמסופר שלאחר חתונתו נסע פעם לצאנז ומשם חזר לבית חמיו בעיר בריגעל, בבואו העירה ראה את האב"ד דשם וסיעת מרחמוהו נוסעים על עגלה, שאל להם לאן פניהם מועדות, והשיבו שנוסעים לצאנז, מרוב השתוקקות להיות בצאנז ביקש מהם שיקחוהו עמהם אף שרק עכשיו חזר מצאנז, והסכימו בתנאי שיקח רשות מזו' הרבנית, ועשה כן, כשבאו לצאנז, התנהלה שיחה בין חסידי צאנז עם אורחים מפולין, הללו ספרו שאצלם אפי' הרבנים הבלתי מופרסמים יש להם עדה של אלפי חסידים, פתאום יצא הד"ח מחדרו ואומר: אם הייתי רוצה הי' לי חסידים הרבה, והסיבה שאין לי מפני שאינני רוצה, ומדוע אינני רוצה, מפני שאסור ובאמרו זאת הבחין בנכדו העומד שם שרק אתמול נפרד ממנו, טפח הד"ח על כתפיו ואמר! האתם רואים, משה'לע שלי יהי רבי למאות חסידים.

צדיק ורע לו

סבל מאד כל ימי חייו מבני מעיו וכל מה שאכל הקיא מיד וכתוצאה מזה נעשה רזה וחלש מאוד, והי' שוכב במטתו רוב היום עד שאמר עליו אביו שכבר אינו זקוק לסיגופים, גם רביה"ק זי"ע סיפר שכשהי' פ"א אצל שולחנו של הרה"ק מהר"מ שינאווא ואחרי אוכלו הרוטב רצה רבינו ושאר מסובין לחטוף שיריים אבל הרה"ק לא הניחם ואמר שהרוטב הובשל ע"י גוי בשבת ורק לו הוא מותר לפי שהוא חולה אבל לאחרים אסור. בכל זאת לא נמנע מלעבוד קונו במסירות נפש ובהתלהבות עצומה, ובמיוחד באמירת הודו בתפילת מנחה עש"ק, אביו דיבר פ"א משבח בניו ועליו אמר "מיין ר' משה'לע איז אן עובד ד' באמת גאר אן קונצן" פ"א ביקר זקינו הד"ח בביתו חתנו ר' משה הנ"ל, ובתו הזכירה לפניו את הילד החלוש שהי' אז בן ד', נגש הד"ח אל מטתו והביט בפניו ואמר: הילד עוד יהי' זקן שבע ימים, וישברו בביתו את הדלת כדי להכנס אליו, למעלה מחמישים שנה עברו מאז, ובחג השבועות תרנ"ט השנה הראשונה שהתחיל לנהוג אדמורו"ת, בא אליו קהל רב של חסידים, במוצאי החג נדחקו בהמוניהם לקבל ברכת פרידתו, ומרוב הדוחק נשברה דלת חדרו, קרן אור פניו ואמר, אם נתקיימה בי הברכה שישברו את הדלת, מעתה בודאי תתקיים בי הברכה בשלימותה, פ"א כשהי' בן ו' שנים הי' חולה

מסוכן עד שכל מה שאכל הקיא אפי' שתיית מים לא סבל גופו ורצו לזקנו הד"ח בבהלה, צחק ואמר נו קער ער דאך זיין רבי, אמנם כשהפצירו בו שהוא מסוכן מאוד אמר שיחי' עוד ע' שנה. ואמנם הגיע לשנתו השבעים ושש על אף חולשתו התמידות ושהותו הממושכת בביה"ח בוינה.

האיש מקדש

פ"א התבטא אביו שמי שיסלק כך וכך נדן, יחתן את בנו ר"מ אליו, והי' שם גביר אחד החסיד מגזע היחס ר' מאיר צבי הירש טענענבוים וסילק מיד את הסכום, אביו לא רצה לחזור מדיבורו ונעשה חתן אצלו, החתונה התקיימה בין יוה"כ לסוכות, ובעת החתונה הי' זקינו מרן הד"ח התפאר במחתונו ואמר כי המחותן קרוב יותר ממנו בדור אחר להרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע.

הי' ת"ח גדול וגם מורה הוראה מובהק אביו מסר לו הרבנות בעיר שינאווא כמה שנים קודם הסתלקותו, וקראו "הרב הצעיר", ואחר הסתלקות אביו בשנת תרנ"ט מילא מקומו בשינאווא הן ברבנות והן באדמורו"ת ואלפי חסידי אביו נהרי אליו, ובשנת תרס"ד עבר לגור בצאנז עד יום פטירתו.

צדקתו

חסידותו ופרישותו וקדישותו הי' למופת פ"א אמר לו אביו: משה'לע מקנא אני בך, קל לך להיות יר"ש כיון שנולדת בלי שמץ של גשמיות, וכולך רוחניות. פעם נדחפו החסידים אצלו בחוה"מ סוכות אמר שאם לא יפסיקו לדחוף יגלה העבירות של כל אחד, סיפר רביה"ק זי"ע כשנסע בימות הקיץ בשנת תרס"ד למרחץ בארדיוב והי' שם גם הרה"ק ר"מ משינאווא, בליל שב"ק הלך להסתופף בצל קדשו, ובאותה סעודה הי' מסובין על שולחנו כמה אורחים רבנים וצדיקים ששהו אז בהמרחץ, וכאשר נתנו עיניהם לאכול מהפשטיד"א שמע שכמה מהמסובין מלחשים זל"ז שהפשטידא טובה היא בטעמה, ועמד הרה"ק משינאווא ממקומו והלך לבית המבשלות ושהה שם כמה רגעים וחזר לשולחנו, וסיפר להמסובין שהמבשלת היא יתומה עני', וכאשר שמע מהם שהפשטידא טובה, רצה להחיות נפש יתומה עלובה, לבשרה שתבשילה מצא חן בטעמו אצל האורחים.

צדיק מה פעל

נודע שמו לפועל ישועות גדול ורבים ניושעו מפיו, פ"א הסתבך אחד מחסידיו במשפט פלילי והקטיגור הי' יהודי כשונא ישראל, ביום המשפט בירכו בהצלחה ושיהי' להקטיגור מפלה, כשהחל המשפט והקטיגור עמד לשאת דברו, צנח לפתע ארצה ומת במקום, הדבר נודע לרבים וגרם לקידוש השם גדול. – אחד מחסידיו הי' סוחר של פטריות, פ"א ראה שמחירן יורד חשש שיפסיד ממון ורצה למכרן מהר, התייעץ עם רבו, והורה לו שלא ימכרם עכשיו רק ימתין לשנה הבאה, ואז ימכור בריווח, ולשנה הבאה לא גדלו פטריות ונתעשר מאד.

בקרב קדושים נתהלל

הי' נערץ בעיני כל גדולי דורו ובמקומות הרחצה הכיר צדיקים רבים, וכולם נהגו בו כבוד רב, הרה"ק ר' יהושע הורוויץ מדיזקוב בקרו במארינבאד והוא סירב בתוקף שיחזיר לו ביקור, הרה"ק מהרי"ד מבעלז זי"ע מדי בואו למארינבאד הי' סר לאכסניתו לקבל ממנו שלום, פ"א הזדמן מהרי"ד לאיזהו מקומן ששהה שם הרה"ק מהר"מ משינאווא, חריפי החסידים ניסו להשפיע על ר"ד שיחכה תחלה לביקרו של מהר"מ משינאווא, ואח"כ יחזיק ביקור, אבל הוא לא שהא לדבריהם והתבטא אח"כ כי הי' כדאי להקדים לו ביקור, ויש לו קורת רוח מרובה שלא שמע לעצת מקורביו, הגה"ק מקאלשיץ זי"ע הי' אומר אף על פי שנסעתי יותר לציעשנוב אבל חסיד הייתי מרבי משה'לע. – השתתף באסיפות גדולות ושונות, ודבריו נשמעו לרבים בנושאים כללים שעמדו על הפרק, בין היתר השתתף בכנס הרבנים בעיר וינה, בו נדונה בקשת ממשלת אוסטרי' שרבני גאליציע יביעו התנגדות להכרזת בלפור.

אחרית ימיו

לפני הסתלקותו אחר מלחמת העולם הראשונה, כשעדיין לא הי' ממשלת פולין פשוטה על גאליציע אמר שאינו רוצה להיות ביחד עם פולין הרשעה ולפלא ששבועות מספר אחר הסתלקותו השתלטה על גאליציע.

ביום ה' י"א מרחשון שנת תרע"ט אחר הצהרים עשה יחודים והתכונן לעלות השמימה, ולא נתן לשום איש להביט בפניו, וכך נתמשך עד למחר עש"ק, בעת הסתלקותו עמד שם הרה"ק מנאסאד וידיו תלויות למטה ועיניו זלגו דמעות, אמר הגה"ק משינאווא: מה הוא רוצה ממנו, והבינו שעושה פעולות להחזיקו בחיים, ונתאסף קהל גדול סביב ביתו בשמעם מצבו, וביני לביני בא הרופא ואמר שרגעיו ספורים, וכששמעו הקהל דבריו, נדחפו כולם הביתה, שרצו להיות בשעת יציאת נשמה, ומפני זה לא הי' אוויר זך לנשימה והי' קשה אליו הנשימה ובקש הרה"ק משינאווא מהקהל לצאת, אבל שום אחד לא יצא, אז אמר שאם לא יצאו יגלה חטאם שעשו מיום הולדם, וכששמעו זאת ברחו כולם החוצה, והי' שם גם הגה"צ ממאדא ובני הרה"צ אבד"ק האלאש, הגה"צ ממאדא הי' עוד חסיד של אביו הדברי יחזקאל, והמשיך אחר הסתלקותו לנסוע לבנו ר"מ, וגם הוא רצה לצאת אמר הרה"ק משינאווא לא לכם נתכוונתי ואמר כתיב רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנהו הפשט היא כך "רבים" היינו אנשים רבים העומדים סביב איזה בן אדם "מכאובים" רק "לרשע" דהיינו שקשה אנשים רבים לרשע אבל "והבוטח בה'" דהיינו לצדיק "חסד יסובבנהו" טוב לו שאנשים רבים עומדים סביב, אבל מה אעשה שאין זה לפי כוחתי, והגה"צ ממאדא ובנו נתנו לו קויטל האחרונה בימי חייו, ואח"כ לבש השטריימל וביקש מים לשתות ועשה ברכה ועלה בסערה השמימה.

גדולים צדיקים במיתתן

אחד מחסידי שינאווא הי' לו ניירות ערך ואחר מלחמת העולם הראשונה ירדו הרבה מאד ורצה לשמוע חוות דעתו של בנו של מהר"מ ה"ה הגה"ק ר' לייבוש מרדכי משינאווא זי"ע אם למכור הניירות ולא השיב לו מיד, אחר זמן הלך ר' לייבוש מרדכי לציון אביו הק' והזכיר אותו שם ונתגלה לו אביו בחלומו, וצוה לו שלא ימכור הניירות עד יום פלוני, והנה הניירות התחילו לעלות מעלה מעלה עד יום פלוני ואז מכר הכל, ותיכף אח"כ ירדו שוב מטה מטה.

י"ב מרחשון

הרה"ק רבי זאב (וואלף) קיצעס זי"ע

תלמיד אור שבעת הימים מרן הבעשטה"ק זי"ע

התקרבותו למרן הבעשהטה"ק זיע"א

כשבא הבעש"ט בשנת תק"ה לקהילת מעזיבוש לא הי' חשוב בעיני הני תרי צדיקים הלא המה המגיד מישרים דשם ה"ה הרה"ק רבי וואלף קיצעס ומחותנו הרה"ק רבי דוד פורקעס זי"ע, מחמת השם שקראו אותו בעל שם (כי בימים ההם קראו לאנשים פשוטים בעל שם), והי' להם תלמיד הגון איש טוב וצדיק אשר חלה, והלכו לבקרו ורצה החולה לקרוא אליו הבשטה"ק ולא רצו רבי וואלף ורבי דוד, ואח"כ נחלש ביותר והסכימו לקרוא את הבעשטה"ק ואמרו להחולה שיודיע להם כל מה שידבר עמו, וכשבא אליו הבעשטה"ק צוה שיצאו כלם מן הבית, ואכן כולם יצאו חוץ מן נער אחר שהחביא את עצמו בתוך החדר, ושמע שאמר הבעשטה"ק להחולה כי ימות, אבל דבר זה לא תקנת ואמר לו אותו דבר שלא תיקן, ואמר לו החולה אני ציפיתי לתקן הדבר ומה אעשה עכשיו, אמר לו הבעשטה"ק דלא ידאג שהוא יראה שלא יהי' לו שום עיכוב בשביל דבר זה והוא יכניסו לגן עדן, והזהירו שלא יגלה דבר מה שדיבר עמו והלך לו, וכשבאו רבותיו הנ"ל ושאלו אותו מה דיבר עמו הבעשטה"ק לא רצה לגלות להם, ענה הנער וסיפר להם כל מה ששמע, ושאלו להחולה אם כנים הדברים, אמר כן דיבר עמי, והיתה תמי' גדולה בעיניהם האיך יש לו ידיעה למעלה את מי יכניסו לגן עדן, והכריחו את החולה שיתן להם תקיעת כף שיגלה להם איך התנהגו עמו אחר מותו, ואכן אותו תלמיד נפטר כדברי הבעשטה"ק, אחרי זמן מה בא אליהם בחלום וסיפר להם שהכניסו אותו לגן עדן ולא ראה שם את הבעשטה"ק ולא ידע על ידי מי הכניסו אותו, אך לא הי' לו מקום בגן עדן כי כאשר ישב במקום אחד בא אחר ודחה אותו ממקומו וישב על מקום זה, וכן הי' כשישב במקום אחר עד שהעתיקו אותו מכל המקומות והייתי נע ונד, ולא ידעתי על מה ולמה זה, והרהרתי בדעתי שהבעשטה"ק הבטיח לי להכניס אותי בג"ע ואין לי מקום מנוחה והי' לי מזה צער גדול, פ"א אירע שבני היכלא ההוא שהייתי הלכו אל היכל אחד והלכתי גם אני עמהם, וכשבאו להיכל הנ"ל קפצתי לתפוס מקום לישב אצל השולחן, והעתיקו אותי ממקומי עד שלא הי' לי מקום לישב רק עמדתי לפני השלחן בסופו, וראיתי משם הבעשטה"ק יושב ביניהם ואמר ד"ת, ושאל אותם הבעשטה"ק קושיא וציוה לבני הישיבה שיתרצו לו הקושיא, ולא יכלו לתרץ, ותירץ הוא בעצמו, והלכו להם משם כל אחד להיכל הקודם למקומו, ונשארתי שם ושאלתי להבעשטה"ק מפני מה אין לי מקום בגן עדן, אמר לי מפני שנתת תקיעת כף ולא קיימת, ומיד באתי אליכם בחלום, ואמר להם הקושיא והתירוץ שאמר הבעשטה"ק בג"ע, ומיד באותה שבת באו אליו לסעודה שלישית ואמר תורה זו וכששאל הקושיא אמרו הם התירוץ, ואמר להם הבעשטה"ק דיודע שהמת אמר לכם התירוץ, ומהיום ההוא והלאה נתקרבו אליו, ונעשו מגדולי ומראשי חבורת החסידים של הבעשטה"ק זי"ע (שבחי הבעש"ט).

שליח להבאה

הי' גדול וחשוב מאד בעיני רבו הק' מרן הבעשטה"ק זי"ע, אמר הרה"ק הצמח צדק מליובאביטש זי"ע שהבעש"ט הק' אמר פ"א לתלמידו ר' וואלף "דאין ביניהם רק כחוט השערה אבל מעולם לא יעבור חוט השערה זו", ורבו הי' משתמש בו בשליחותיו הק' לקרב רחוקים ולעורר לבם של ישראל על דרך הישרה, מובא בספר "ספרן של צדיקים", שמעתי מהרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע, שבימי הבעש"ט זי"ע הי' מכניס אורחים גדול מאד, שנתן לאורחים אכילה ושתיה ומתת כסף, אך הי' משתבח בפני כל אורח ואמר, אמת שאני מכניס אורח גדול, והבעש"ט ברוח קדשו, ראה שכל טרחתו ועמלו וכל המצוה שלו הולך לסט"א ר"ל, ושלח אליו אחד מתלמידיו, כמדומה שהי' הרה"ק רבי זאב קיצעס זי"ע, וקבלו בספר פנים יפות, והאכילו והשקהו, ושבח את עצמו בפניו גם כן באמרו, אמת שאני מכניס אורחים גדול, השיב לו הרב הק' רבי זאב, נראה הלאה, ואחר איזה שעה הילל עצמו שוב לפניו, והשיב לו גם כן, נראה הלאה, וכשהלכו לישון, ודרכו של אותו האיש הי' לישון בין האורחים, וכאשר הגביר נתנמנם קצת, הלך אליו ר' וואלף ואחז אותו באצבע הקטנה, וחלם הגביר, שהמלך בא אליו, וכיבדו בכוס חמין, ופתאום באמצע השתיה נתעלף המלך ומת, והעלילו עליו שהמיתו בארס, ונתנו אותו בתפיסה קשה, ונעשה לו נס, שנשרף בית הסוהר, ונמלט משם וברח, ונעשה נושא מים, אכן היתה קשה לו הפרנסה, כי המים היו שם בזול גדול, ונודע לו שבמקום פלוני, המים הוא ביוקר קצת, והלך לשם, ושם הי' המנהג שאם לא היו מביאים דלי מלא הי' מוכרח ליתן בחנם, ופ"א נפל עם המים, ונשברו רגליו ר"ל, והתחיל להשתומם בעצמו, איך שהי' עשיר גדול ונפל מאיגרא רמי וכו', והתחיל לבכות, אז הרפה ר' וואלף את אצבעו והקיץ, וראה והנה הוא מונח בכבודו בין האורחים, ונתעלף מרוב השמחה, והקיצו ר' וואלף ואמר לו זה בא לך בגלל שאתה משבח את עצמך, ואמר לו, דע שאתה מוכרח לנסוע אל הבעש"ט, ונסע עמו אל הבעש"ט והראה לו הבעש"ט איך שכל ה'כנסת אורחים' שלו נכנס אל תוך פי כלב ר"ל, ונתעורר אותו האיש בתשובה, והבעש"ט נתן לו תיקון.

דולה ומשקה

הרב ר' יחיאל אבד"ק הוראדנא, הבעש"ט הוביל אותו אל רבנות הוראדנא, וכאשר בא לשם הי' שם למדן אחד אשר הקשה ערפו בוויכוחים ופלפולים נגד הרב, והי' שם ג"כ תלמידו של הבעש"ט הר' וואלף קיצעס כי נסעו שלשתם יחד, וישב ר' וואלף את עצמו אצל השלחן ברחוק למטה והבעש"ט והרב ישבו בראש על השלחן וגם הדיין שהי' למדן פשוט, אמר הבעש"ט לר' וואלף למה לי עניות שלך קום אלי, והלך וישב ג"כ שם, אמר לו הבעש"ט שישוב ע"ד הלמדן הנ"ל, וענה לו על כל שאלותיו, ובאלו הימים שהי' שם הבעש"ט כבדו לו ולהרב ר' יחיאל ליסע על ברית מילה א' על סנדק ומוהל, וכאשר ישבו על העגלה דחק עצמו גם הלמדן שגם הוא רוצה ליסע ונסע גם הוא והרב ר' וואלף ג"כ, ובישובם על העגלה התחיל הלמדן הנ"ל לדבר מחכמת התכונה, שהי' לו ידיעה בזה, וחשב שבזה ודאי לא יוכל איש לענות אותו, ג"כ אמר הבעש"ט לר' וואלף שיווכח אתו, ונצחו גם בזה, ענה

הלמדן איני יודע כלל ממהות החסידים, שחשבתי שבשאר חכמות אין להם שום ידיעה וכעת אני רואה שגם בתכונה יש להם ידיעה (כתבי ר"י שו"ב).

לב נשבר

בראש השנה הי' הבעש"ט הבעל מקריא ור' וואלף הי' הבעל תוקע, פ"א לפני התקיעות יצא ר' וואלף לחוץ והשאיר בתוך המחזור את הפיתקא אשר עליה הי' כתוב הכוונות לבעל תוקע, ניגש הבעש"ט למקום ולקח את הפיתקא, וכשחזר ר' וואלף ולא ראה את הפיתקא של הכוונות חלשה מיד דעתו ולא ידע מה לעשות, ועוד הוסיף הבעש"ט ואמר לו תיכף ומיד לגשת לתקיעות ונשבר לבו מאד, ואחרי התקיעות אמר לו הבעש"ט שהיום היו התקיעות יותר גבוה מתמיד, כי כוונות הם כמו מפתח ופעמים מכוון ופעמים לא, אבל לב נשבר הוא כמו קרדום שאפשר לשבור את כל הדלתות בכל עת (יהי אור).

ויתפלל בעד רבו

פ"א נסע הסבא קדישא הנקרא בפי כל "דער שפאלער זיידע" זצוק"ל עם זקן אחד אשר הי' מכיר היטב את הבעש"ט, ובנסעם בדרך אמר הסבא קדישא להזקן כאשר הכרתם היטב את הבעש"ט על כן ספרו נא לי איזה דבר מהבעש"ט, ויספר לו הזקן מעשה שעלה על זכרונו כי פ"א ביוה"כ אחר תפלת שחרית קרב הבעש"ט אל הרה"ק ר' וואלף קיצעס זצוק"ל וילחש לו באזנו דבר מה, וביום הזה הי' השמש מאיר מאד ובעת תפלת נעילה נתקדרו השמים בעבים, ויתפללו וגמרו תפלת נעילה ותפלת ערבית ולא יכלו לקדש הלבנה כי הענן היה כבד מאד, והבעש"ט הבדיל על הכוס ויטעם מאומה וכן עשו תלמידיו הק' וישמחו התלמידים שמחה גדולה ויעשו ריקודים כדרכם בקודש עד שהבעש"ט רקד ג"כ עמהם, ואחד מהתלמידים השגיח כי הרה"ק ר' וואלף קיצעס איננו ביניהם, וישאל היכן הוא ר' וואלף, וירמוז לו הבעש"ט שיעשה א"ע כאילו לא ידע, ואח"כ הלכו משם וישכיבו א"ע כל אחד על משכבו, ויבא הרה"ק הנ"ל וידפוק בחלון בית רבו הק' ויאמר לו, רבי, קומו ונקדש הלבנה כי נתפזרו העבים, ויקם הבעש"ט וגם כל התלמידים ויקדשו הלבנה בשמחה רב, ואחר קדוש לבנה שמח הבעש"ט ותלמידו הרה"ק ר' וואלף שמחה גדולה וירקדו וכל התלמידים רקדו עמהם ולא ידעו דבר אך הבינו כי דבר פלא הוא, ויספר להם הבעש"ט כדרכו בקדוש בכל מוצאי יוה"כ לספר להם מהנעשה ביום זה בעולמות עליונים, ויאמר להם כי בעת שהתפלל תפלת שחרית הודיעו לו שיש עליו קטרוג גדול ומוכרח הוא להעדר מעוה"ז בקרוב, ויתנו לו סימן כי בעת תפלת נעילה יתקדרו השמים בעבים ולא יוכלו לחדש הלבנה, ולכן לחש דבר זה באזני הרה"ק ר' וואלף, והרה"ק ר' וואלף התאמץ בתפלה עד שפעל בעד רבו לטוב, ובהתימו לספר המעשה הזאת אמר הסבא קדישא להזקן מהמעשה ניכר כי היא אמיתית כי האמת ניכר (מעשיות ומאמרים יקרים, סקווער).

איש דורות... ראו עיניו

באמצע אמירת התורה של הבעשטה"ק אירע כמה פעמים שבעל ה'תולדות' זי"ע הפסיקו באמרו שהאריז"ל אומר להיפך, פ"א כשהתגלה האריז"ל לפני הבעשטה"ק ור' וואלף הי' ישן אז בחדרו והקיצו הבעשטה"ק שיראה את האריז"ל שבא אצלו שיוכל לענות לה'תולדות', (שבחי הבעש"ט).

פ"א רצה ר' וואלף לנסוע לארץ ישראל, ונכנס אל רבו הבעש"ט, לקבל ממנו ברכת פרידה, בירכו הבעש"ט שיסע לשלום, והוסיף: ר' וואלף ייזהר בדבריו, וידע מה להשיב, נסע ר' וואלף לדרכו עם ספינה, באמצע הדרך הגיעה הספינה אל אי אחד, ויצאו כל הנוסעים אל האי כנהוג, וחזרו מיד אל הספינה, ר' וואלף יצא אל האי להתבודד קצת ומחמת גודל הדביקות וההתבודדות נשתהה שם זמן ארוך ושכח לחזור לספינה, והספינה הלכה משם לדרכה, כשהפסיק ר' וואלף התבודדותו, ראה שהוא בצרה גדולה שהוא נשאר יחידי במקום שמם, התחיל ללכת משם, וראה מסילה אחת עוברת, הלך בדרך המסילה וראה מרחוק בית אחד, נכנס אל הבית וראה זקן אחד יושב שם, הזקן נתן לו שלום, ושאל אותו הזקן למה הוא כל כך מודאג, השיב לו ולמה לא אדאג הלא אני בצרה גדולה הספינה שלי הלכה לה ואני נשארתי לבדי, אמר לו הזקן אל ידאג, תשאר פה לשבת ואחר שבת יבואו ספינות ותסע באחת מהם, וכן הי' ר' וואלף שבת שם, ואחר שבת באו ספינות לאותו מקום, והזקן הלך עמו ללוותו אל הספינה, בהגיעם אל הספינה, שאלו הזקן, ר' וואלף שכחתי לשאול אותך, מה שלום היהודים במדינתו ומה מצבם, ר' וואלף בהיותו טרוד מאד, השיבו "השם יתברך אינו עוזב אותם", ונכנס אל הספינה והספינה הפליגה לדרכה, כשדעתו נתיישבה עליו התחיל ר' וואלף להתבונן בשאלת הזקן, ונצטער: מה עניתי לו, הלא הבעש"ט אמר לי שאדע מה להשיב, ולמה לא סיפרתי להזקן על גודל הדוחק והצער של היהודים במדינתנו, ומרוב צערו החליט לחזור מדרכו ולבוא אל הבעש"ט, וכן עשה, כשבא להבעש"ט נתן לו הבעש"ט שלום, ואמר בכל יום עומד אברהם אבינו לפני הש"ת ושואל אותו: רבונו של עולם, בני, היכן הם, והש"ת משיבו איני עוזב אותם, והרא' ר' וואלף נוסע לארץ ישראל, והוא יהודי כשר, שאל אותו עליהם, אילו היית מספר לו גודל היסורים והצער של ישראל בגלות, הי' הגואל צדק בא, אבל אתה לא שמרת על ציוויי והגלות נמשכת.

ואברכך, בממון

ר' וואלף הי' רב בקהילה קטנה, פ"א נתארח הבעש"ט אצלו ועשה ארוחה טובה עבורו, אחר הסעודה אמר הבע"ש שלחו אחרי מעד טוב, אך בעד ב' זהוב מידה, כי הי' גם מעד בזול אך הוא רוצה שישתו מין המובחר, ונתכרכמו פניו (של ר' וואלף, הכ'), כי לא הי' לו ממש פרוטה כי גם על הארוחה הי' בקושי גדול, (ר' וואלף הי' עני גדול, הכ') ואמר עוד פעם, שלחו למה אתם עצלים להושיט ידכם להכיס שלכם וליקח ב' זהוב, וכן עשה ומצא שם ב' זהוב, ושלח אחרי משקה (כתבי ר"י שו"ב).

זקן בא בימים

זכה לשיבה טובה מופלג מאד נפטר ביום י"ב חשון שנת תקמ"ח–ט והוטמן בבהי"ח במעזיבוש לימין רבו מרן הבעשטה"ק זי"ע, הנה בכתבי ר"י שו"ב מובא וז"ל: אחר פטירת הבעש"ט הי' ר' וואלף קיצעס הזקן שבחבריא כי הי' אז בן צ' שנים, וזקן

מהבעש"ט, והמובן כי הלך אחר הלוי' בראש כולם אצל מטתו של הרב, כשבאו להב"ע צוה להעמיד מטתו והלך וגילה מעט הפנים של הרב ואח"כ כיסה אותו, וכן עשה איזה פעמים עד קבורתו, אח"ז אמר הענין שעשה כן, מחמת שהמלאכים ושרפים ואופנים הי' תשוקתם להביט בפניו בחייו אך לא היו יכולים להסתכל בו בחיים מגודל קדושת אור פניו, עתה ראיתי שנתקבצו מלאכי מעלה ורצו להסתכל בפניו מחמת שעתה ירד הקדושה קצת כמובן, היו יכולים להסתכל בו, ועשיתי מבוקשתם, וגיליתי פניו איזה פעמים בכדי שיוכלו לראותו, עכ"ל, נמצא שבשנת תק"כ שנת פטירת הבעשטה"ק הי' בן ע' שנים, ור' וואלף נסתלק בשנת תקמ"ט או כמובא בשבחי הבעש"ט תקמ"ח, נמצא שבעת פטירתו הי' לערך קי"ח שנים.

ט"ז חשון

הגה"ק רבי עמרם חסידא זי"ע

מראש צורים

נולד בשנת תק"ן לאביו ר' משה נחום בעיירה הקטנה וואזשאני שבאונגארין, אשר ישב שם על כסא הרבנות, ומשם בקע אור קדושתו למרחקים, על מצבתו של ר' משה נחום נחרת שהי' חוטר מגזע הצדיק רבי נחום זלה"ה המכונה "רבי אדם בעל שם", כן הי' מיוחס לעוד הרבה גאונים וקדושים מצוקי תבל, מהם הג"ר מנחם מנדל מניקלשבורג בעל "צמח צדק" הראשון, תלמיד רבינו הב"ח; הרבי ר' העשיל מקראקא; ומהר"ל מפראג שהי' מוכתר כידוע בכתר יוחסין, – מיוצאי חלציו של רש"י הקדוש, והתנא האלקי רבי יוחנן הסנדלר, ולמעלה בקודש עד אדונינו דוד מלך ישראל חי וקים. – מסופר ששנים רבות לא זכה ר' משה נחום להיפקד בזרע של קיימא, יום אחד דפק על פתח ביתו איש פלא מן הצדיקים הנסתרים, ובקש ממנו שיתנו לו ליכנס, ולהניח תפילין דר"ת כי ירא פן תשקע עליו החמה, ר' משה נחום הניח אותו לכנס, האיש נכנס והניח תדר"ת, וקרא ק"ש בנעימה יתירה, ורצה להמשיך דרכו, ביקש ממנו ר' משה נחום שיאכל קודם משהו, הלה נעתר לבקשתו, ולאחר גמר אכילתו, ברך ברכת המזון בהגיע לברכת הרחמן הגביה קולו ואמר: הרחמן הוא יברך את בעל הבית הזה ואת הרבנית בעלת הבית הזה, אותם ואת זרעם, כשגמר לברך פנה אליו ר' משה נחום ואמר לו הרי עדיין לא נתברכו בזרע של קיימא ומה ראה לברך אותו ואת זרעינו, מי יתן שברכתכם תתקבל ונוושע בבנים, נענה האורח ואמר דבר המעכב אתכם מליהפקד בזרע של קיימא היא משום שמול ביתכם מתנוסס בית תיפלות של נוצרים, וכשיוצאים מפתח ביתכם נתקלים בלי משים בהסתכלות בהשתי וערב הנעוץ על הגג, ובוודאי רוצה הקב"ה לפקוד אתכם בזש"ק ולכן אין מן הראוי שהרבנית תביט בצורת השתי וערב כי זה פוגם מאד, לכן עצתי שתעקרו מיד את ביתכם ואז תוושעו, וכן עשו, ועברו לגור במקום אחר, ונפקדו בבן ונקרא שמו בישראל "עמרם", והעולם הוסיפו לו את הכינוי "חסידא" בגלל חסידותו וצדקתו.

במעלליו יתנכר נער

עובדות וספורים רבים מלווים את שנות ילדותו, כבר אז העידו בו הכל כי לגדולות נוצר, קדושתו הרבה ראו עוד בימי ינקותו, פ"א בהיותו כבן שלש שנים התעורר באמצע השינה בבכיות נוראות, אביו שהתעורר לקול הילד ניגש אליו בחרדה ושאלו למה הוא בוכה, ענה הילד שחלם לו שאביו שכח להעמיד ליד מטתו מים לנטילת ידים, וע"כ התחיל לבכות, אביו הניח במהרה מים ליד מטתו ונחה דעת הילד, כבר בהיותו ילד קטן כשהי' מזכיר שם שמים הי' עוצם עיניו, לתמהיתו של אמו על התנהגות הלזו, ענה את אלקים אני ירא וע"כ אני עוצם את עיני בעת הזכרת שמו הגדול, פ"א נסעו הוריו מביתם והשאירו את הילד אצל קרוב משפחתם, והימים הי' ימי קור וצינה, באמצע הלילה קם הקרוב בחששו שלא יתקרר הילד ח"ו, לקח מעיל צמר וכיסה בזה את הילד שהי' שקוע אז בשינתו, כאשר הניח את המעיל על גבי הילד החל הילד להזדעזע ולבעוט בכל כוחו עד שזרק את המעיל, כך הי' כמה פעמים, למחרת כאשר נשאל הילד על פשר הדבר לא ידע מה לענות, באמרו כי לא הרגיש כלל שנתנו עליו מעיל, כאשר חזר אביו וספרו לו את המעשה אמר שילכו לבדוק את הבגד אם הוא נקי משעטנז, הלכו ובדקו ואכן המעיל הי' שעטנז, ויהי לפלא איך מן השמים הי' מונעים אותו שלא יבוא לידי חטא, בהיותו כבן שש הלך פ"א ברחוב ניגש אליו ערל אחד וחטף ממנו את הטלית קטן שלו, הילד החל לבכות בקול מר ולא רצה בשום אופן לזוז ממקומו בלי ד' כנפות עד שהביאו לו ט"ק אחר, ואז מתוך אנחת צער פלט הנער: הלואי וייבלע באדמה, עברו ימים מועטים והקול יצא שהערל נפל לבור עמוק ונתרסקו אבריו, כששאלו מה ראה לקללו דווקא בקללה זו, ענה, למדתי כי קורח לגלג על מצות ציצית ונבלע באדמה, פ"א בליל הסדר שאל את אביו למה כשפותחים את הדלת לאמירת "שפוך חמתך" מקבלים את אליהו הנביא בשמחה ואומרים "ברוך הבא", ובשעת יציאתו לא יוצאים ללותו, השיב לו אביו בתמיהה וכי מי רואה אותו יוצא, ענה הילד אף הוא בתמיהה ואמר: הרי כשם שרואים אותו בכניסתו כך רואים אותו ביציאתו, האב התפעל מדברי הילד ושמר את הדבר.

נשיאיו - ונשיאתו

בהיותו בן י"ג שנה נשא אשה את בתו של הגאון ר' ישראל אב"ד פלאטא, ואחרי חתונתו המשיך ללמוד תורה ועלה במעלות התורה והפרישות עד להפליא, ונתפרסם מאד מחסידותו ופרישתו עד שכינוהו בני דורו הכינוי "חסידא", מרן החת"ס חיבב את ר"ע מאד, ועטרו בתוארים היותר הגדולים שהוזכרו בכל תשובותיו שנכתבו על ידו, עיין בשו"ת חת"ס סי' רל"ג תשובה שכתב החת"ס בתשובה אליו על קדושת ירושלים שהיא עולה על שאר עיירות שבא"י והיא אגרת לכל יושבי א"י וביחוד לר"ע וכך כותב שם "שלום וברכה, מאלקי המערכה, ליושבי ארץ נכוחה, וביחוד י"נ וחמדת לבי ורב חביבי, הרב הגאון חסידא ופרישא, המופלג בתורה, תכנית

חותם, זאת בריתי אותם, וחד מינן דאזיל להתם, אמרי רבנן בכפילא וישבעו במראיתם, קורא על אדמת קודש שמותם שם המיוחד כק"ש מו"ה עמרם נ"י נשיא אלקים בתוך הנשיאים לאומתם, ה' עליהם יחיו," החת"ס מתחיל בדברי תשובתו וכותב, עיניו הבדולחים יביטו בהעתק תשובתי לגאון ישראל מוהר"ז מרגליות בהא דהכל מעלין לירושלים ... יע"ש, – בשנת תקע"ד נתמנה לרב בעיר אירשא וכהן שם עד שנת תק"פ שאז נתמנה לרב בעיר מאד, עד שנת תקפ"ו שאז עלה לארץ הקודש.

גדלותו בתורה

ה' גדול בתורה מאד כפי אשר מעיר עליו החתם סופר בתשובה הנ"ל וז"ל: ומאד תמהתי על דברי "נ הגאון מה"ו עמרם נ"י, מוחזקני בו שהוא בקי בחדרי התורה, עכ"ל, את השגותיו בגדלות כח התורה כבר נבע כשהי' עוד ילד קטן, שמסופר שפ"א בעת שישב לפני רבו והסביר הרבי את גודל כח התורה, וסיפר להם על התנא הק' ר' יונתן בן עוזיאל שבשעה שעסק בתורה כל עוף הפורח עליו מיד נשרף מגודל כח הקדושה של התורה הק', עמד הילד עמרם על רגליו ואמר: בוודאי העופות שנשרפו הי' עופות טהורים, דאם לא כן מדוע זכו ונשרפו באש התורה, המלמד יצא מהתפעלות מרוב התרגשות על השגות הילד, מסופר בהיותו בן שמונה שנים חזר פ"א לביתו מבית רבו ומעיניו זלגו דמעות, על שאלתו של אביו על פשר בכייתו ענה בקול בוכים שרבו סיפר להם כי הגאון מוילנא ז"ל נסתלק לשמי מרום, והרבי סיפר להם מגדולת הגר"א מרוב קדושתו וגאונותו בתורה, ועכשיו עם עלותו למרום נתבצר בעולם חלל גדול, והרבי סיים שאנו מוכרחים להשתדל ולעשות מה שבכוחינו למלאות את החלל הזה, שאלו אביו מה בדעתו לעשות, ענה הילד, כי בדעתו להשכים כל יום שעה אחת מוקדם ולהוסיף עוד שעה אחת בלימוד התורה וכך להשלים במעט את החסר עם פטירתו של הגר"א מוילנא ז"ל, ואכן כן עשה וקיים מה שקיבל על עצמו, מסופר שגדולי התורה שבאותו הדור אמרו כי בשעה זו קנה לו רבי עמרם שלימות התורה יותר מאשר בכל היום, והוסיפו כי דמעותיו על הסתלקותו של הגר"א עמדו לו להיות גדול הדור.

מרא דארעא דישראל

כבר מילדותו היתה לו געגועים לילך לארץ ישראל, מסופר שבעודו נער בן שבע שמו לב בני הבית שהילד איננו וגם שמו לב שהכובע של אביו איננו, והלכו לחפשו, אביו יצא מעיירה ופגש באיזה גוי ושאלו אם ראה איזה ילד, סיפר הערל שלפני כמה דקות ראה ילד עם כובע גדול והילד שאל אותו היכן הדרך לארץ ישראל, חיש מהר אזר אביו כוחותיו והמשיך ללכת לחפש את הילד, ולאחר זמן קצר פגש את הילד ורצה להחזירו לביתו, פרץ הילד בבכי הרי אני בדרכי לארץ ישראל ולמה הנך מחזירני, ואכן בסוף ימיו זכה לקיים את געגועיו, בשנת תקפ"ו עלה להשתקע לארץ ישראל, נכדו הגדול ה"ה הגאון המפורסם רבי עמרם בלוהם זצ"ל בעל שו"ת בית שערים מספר בספרו ערבי פסחים על הגדה של פסח על הפלא שקרה עם זקינו בדרך עלייתו לארץ ישראל וז"ל: ...וכאשר נסע לשם ירט הדרך לנגדו דרך אני' בלב ים, כי הקדימה לבוא שם בתשעה ימים קודם, ומרן החת"ס זי"ע העיד עליו שלא הניח כמותו בצדקות בחו"ל, עכ"ל, מתחילה היתה כוונתו לעלות לירושלים ולגור שם, אבל המסבב כל הסיבות סיבב שהגיע לצפת ונתיישב שם, מרן מחת"ס מזכיר זאת בהספידו על ר' עמרם בדרשותיו, וז"ל: ...הצדיק הגאון מה"ו עמרם חסידא זצ"ל ...אשר בצדקתו מילט אי נקי, ונשא נפשו בכפו ונסע עם כל בני ביתו אל ארץ הקדושה, וכל מגמתו הי' לשוב לשבת בירושלים עיר הקודש, ונתעכב ע"י סיבות בצפת תוב"ב, ואגרת שכתב לי זה אשתקד כתב ופני מועדת לירושלים....., כאמור השתקע בצפת, מיד עם עלותו לא"י התחיל לעסוק בענייני מעות ארץ ישראל, עד שתוך זמן קצר נתמנה לממונה מטעם כולל החסידים על מעות ארץ ישראל, הרבה עשה לטובת עניי ארץ ישראל, הרבה אגרות כתב וכתבו אליו מעיני מעות א"י, החת"ס מכנהו בהספדו "מרא דארעא דישראל".

אשכבתי' דרבי

רבי עמרם לא האריך ימים ובט"ז מרחשון שנת תק"צ השיב נשמתו לבוראו, והוא בן ארבעים שנה בלבד, נכדו הנ"ל מספר שם בספרו ע"פ עובדא נפלאה ששעה אחת קודם פטירתו ראה רבי עמרם את אור הגנוז ובירך בשם ומלכות ברוך אתה וכו' המאיר לעבדיו מאור הגנוז משמת ימי בראשית, הוטמן בבית החיים הישן בצפת, באותו זמן לא הטמינו שום אדם בבית החיים, כי לא נמצא שם שום מקום פנוי, אבל רבי עמרם גילה ברוח קדשו עוד בחייו על מקום פנוי בין ציוני של האר"י הקדוש ומהר"מ אלשיך זי"ע ושם הטמינו את גופו הקדוש, מרן החת"ס נשא עליו הספד והוא נדפס בדרשותיו לז' אב בו הפליג מאד ברוב גדלותו וקדושתו וז"ל בין הדברים: ...ואגרת שכתב לי זה אשתקד כתב ופני מועדת לירושלים, אמנם תפלתו עשתה מחצה ואחר שלמד ולימד וריבץ תורה בצפת ד' שנים נתבקש בישיבה של מעלה, וכתבו עליו רבני ארץ ישראל שממש המית עצמו מתוך צער גלות השכינה...–...אך אמרו חז"ל (כתובות ע"ה.) חד מינייהו של בני ארץ ישראל כתרי מינן בחו"ל שנאמר ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, ואמר רבא חד מינן כד אזיל להתם כתרי מינייהו, נמצא זה הגאון וצדיק מה"ו עמרם זצ"ל שעלה לארץ ישראל מלבד שהי' גברא רבא וגאון וצדיק מפורסם בהיותו בחוץ לארץ, גם כי עלה לארץ ישראל ונעשה כתרי מינייהו והרי הוא כארבעה כיוצא בו..., ...ועתה לא די לנו בכפרת חורבן ביהמ"ק של השתא הכא, עוד לנו מיתת צדיק קדוש ונורא הלזה..., ...נתבקש לישיבה של מעלה בן מ' שנה איך אנחם..., ...א"כ אין נחמה על מיתת צדיק הלז..., ...והנה לא זכה להעמיד תלמידים רבים מפני נסיעתו כידוע... , ומסיים שם החת"ס וז"ל: והביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ ותוליכנו קוממיות לארצינו, תרוייהו צריכא כי הביאה לשלום מד' כנפות הארץ יהי' ע"י גלגול מחילות בשעת התחיה העתידה [ככתובות קי"א], ע"כ אמר ותוליכנו קוממיו"ת

לארצינו לא קבורים בקבר ע"י גלגול מחילות, ואלו אמר קוממיות, סד"א כמו שזכה ר' עמרם שהלך קוממיות ולא ראה קיבוץ גליות ומת שם קודם הגאולה, ע"כ תפילתנו שיביאנו כולנו יחד מד' כנפות ובקוממיות יובילנו לשם בב"א.

י"ז חשון

הגה"ק רבי מנחם מענדל מקאסוב זי"ע
בעמח"ס אהבת שלום

אלה תולדות

נולד בעיר קאלאמייא בשנת תקכ"ט לאביו הרה"ק ר' יעקב קאפיל הנקרא ר' קאפיל חסיד זי"ע מתלמידי וחברייא קדישא של מרן הבעש"ט הק' זי"ע, וכידוע הי' הבעל תפילה אצל מרן הבעשטה"ק זי"ע.

האיש מקדש

בהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת שיינא רחל בת דודו (אחי אמו) הרה"ח הנגיד ר' שמואל שמחה זימל מקאסוב ז"ל, והתיישב בעיר קאלאמייא, בשנת תקמ"ו נפטר חותנו, ואשר על כן נפלה עליו עול הפרנסה, ועשה לו חנות קטנה למכירת "פערלשטיינער", אבל ההצלחה לא האירה לו, ולכן הלחץ זו הדחק הי' מנת חלקו, מסופר שהרבנית ביזבזה לצדקה את כל כספה שהרויחה מן החנות הקטנה שממנה התפרנסו בצער גדול, עד שלבסוף נשארה חייבת לדודה איזה סכום כסף, ולכן עשה דודה מן החנות "אפותיקי" בכדי לעצור פזרונותה, אז יצאו מקאלימייא לעיר מולדת אשתו ק"ק קאסוב, וגם שם התפרנס בדוחק, הוא לקח סחורה מאיזה גביר בהקפה והי' נוסע על השווקים שבעיירות הקטנות למוכרה, ובחזרתו פרע להגביר הקפותיו ולקח סחורה חדשה (אבן שתיה).

תורה מתוך הדחק

פעם אחת כשהביא להגביר את הכספו החייב לו מקודם וליקח סחורה חדשה, ראה הגביר גודל דביקותו בהשי"ת בלי להסיח דעתו רגע אחד, אז חדל מליתן לו סחורה, כי אמר כי בשווקים נמצאים גנבים, וצריכים להסתכל בשבעה עיניים לשמור על הכסף, ומה יעשה אברך הזה, שדבוק בה' הלא יגנבו ממנו המעות ומהיכן יהי' לו לפרוע לו חובותיו, (ברבות הימים כאשר נתפרסם שמו לרבן של חסידים, הי' דרכו של הגביר להתפאר לפני החסידים, כי הוא הי' הגורם שנעשה "רבי" בישראל, על ידי שהשביתו מלנסוע על השווקים, ועליהם להחזיק לו טובה, – אבן שתיה), וכיוון שלא רצה לתת לו סחורה, לא הי' יכול להמשיך לסחור ממילא כבר לא הי' לו מאין לפרנס את עצמו, ושרר דחקות נוראה בביתו, ולפעמים הגיע למצב שממש לא הי' לו לחם לאכול, מסופר שפעם אחת כשלא הי' לחם בבית נכנסה הרבנית אל השכן והפצירה בו בבושת פנים כי יתן לה חצי לחם עבור בעלה הק', הלה בהיותו גס רוח ניצל את מצוקתה ודרש עבור הלחם את מנת חלקה בעולם העליון, חזרה איפוא לביתה, כאשר עברו שעות אחדות אזרה עוז בנפשה, ולגודל אדיקותה בבעלה הק' החליטה לוותר על חלקה בעולם העליון תמורת פת לחם, ונכנסה אל השכן ונתנה לו את הסכמתה לדרישתו, והוא נתן לה תמורתו פת לחם והכניסה את הלחם לבעלה, אולם בהגישה את הלחם לבעלה לא יכלה להתאפק ופרצה בבכי, בעלה הקדוש הזדעזע מאד ושאלה על מה הבכיה, סיפרה לו בקשת השכן, ועתה מה לה לבוא עוד אל מלך מלכי המלכים הקב"ה והיא ריקה מכל, גער בה ואמר לה: הרי בשכר זאת שסיפקת לי זה עתה די חיותי, זכית בחלק נכבד ביותר לעולם העליון ומה לך להתעצב, אולם הוא לא שם לב אל הלחץ ועסק בתורה מתוך דוחק גדול ולא פסיק פומיה מגירסה יומם ולילה, – מסופר בעת נסיעתו אל רבו הרה"ק ר' צבי הירש מנאדבורנא זי"ע בעמח"ס "צמח ה' לצבי" לנאדבורנא הי' מוליך עמו השולחן ערוך חושן משפט הגדול תחת אצילי ידיו למען יהגה בו בכל עת (אבן שתיה), – הרה"צ ר' מנחם מענדיל מדעש זצ"ל כתב עליו שכל מדרגות רוח הקודש לקח על ידי לימוד חושן משפט (עשר צחצחות), והי' נודע לגאון גדול בש"ס ופוסקים מלבד עוצם קדושתו, וכדאי להעתיק כאן מה שכתב הגה"צ רבי ישעי' שור זצ"ל אב"ד יאס בתשובה אל נכדו הרה"ק ה"צמח צדיק" מוויזניצא (בן התורת חיים בנו של האהבת שלום) זצ"ל מגדלות זקינו הגדול וזה לשונו: וגם זקנו הה"צ הקדוש מקאסוב זצוקלה"ה חוץ שהי' קדוש וטהור הי' מופלג גדול בש"ס ופוסקים... ועיין זקנו בתשובתי וקלסי', עי"ש.

רבותיו

מנעוריו דבקה נפשו בתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע, והתאבק בעפר רגלי תלמידיו ותלמידי תלמידיו, רבו הראשון הי' הרה"ק ר' זאב וואלף מטשארני–אוסטראה זי"ע, [מנוחתו כבוד בעיה"ק טבריא בחלקת תלמידי הבעש"ט זי"ע] וכך מתאר בספר "אבן שתיה" את התדבקותו לרבו זה וז"ל: רבי מנחם מנדל מקוסוב הסתופף בצל החכמה הרה"ק מו' זאב וואלף מטשווא ובחר בו ובמשנתו, והוא הי' רבו הראשון שלמדו חכמה ועבודת השי"ת בהתלהבות עזה, ונפש רבי מנחם מנדל מקוסוב דבקה בו באהבה עזה וכמים הפנים אל פנים נפלאים הי' אהבת רבו אליו, ויאצל מן הרוח אשר עליו ויתן על תלמידו הותיק הזה, עכ"ל, גם נסע אל חבירו של רבו ה"ה הרה"ק ר' משולם פייביש מז'באריז' בעמח"ס יושר דברי אמת, וגם ממנו שאב מלא חפניים ממעיינות חכמתו ויראתו, ורבו הק' זה לא זז מחבו כבבת–עינו, והי' נחשב אצלו לתלמיד–חבר, רבו השלישי הי' הרה"ק ר' צבי הירש מנאדבורנא זי"ע בעמח"ס "צמח ה' לצבי", י"ב שנים הסתופף אצלו, ונפשו קשורה בנפשו, והי' עובר שם לפני התיבה בקביעות, ובהגיע הימים נוראים למד אתו את הכוונות, והתנה עמו שיתפלל במהירות, כי זה לו לסגולה שלא

יתבטל ממציאות, בכל זאת בהגיעו ל"מלכיות זכרונות ושופרות" שכח מה שאמר לו רבו ונתלהב עד כמעט כלות הנפש ממש (אבן שתיה).

סמיכת חכמים

רבותיו ראו בו לממלא מקומם, וסמכו את ידם עליו שימלא את מקומם תחתיהם, לפני שנסע רבו הק' מטשארני–אוסטראה לארץ הקודש הי' חוכך בדעתו במי יבחר להיות ממלא מקומו, והתחיל להיות מונה את חסידיו, על אחד החסידים אמר "ער טויג, אבער ער וויל דאך", ועל חסיד שני אמר "הגם ער וויל נישט אבער ער טויג נישט", עד שעלה בדעתו על הרה"ק ה"אהבת שלום" באומרו:"ער טויג און ער וויל נישט", ויהי בנסוע הצדיק וילווהו רבים מחסידיו וגם הרה"ק ה"אהבת שלום" בתוכם, כאשר לקחו ברכת פרידה הושיט לו גביר אחד פתקא ותוכו רצוף בקשה גדולה, השיבו רבו אני מחמת טרדת הדרך כוחי אין אתי להושיעך בתפלתי, רק איעצך ויהי ד' עמך, לך אל האברך הזה מקאסוב ועל ידו תבוא תשועתך, האיש נבהל להשיב ואמר הכי דבר גדול כזה יוכל אברך זה לפעול כמותכם, השיבו הרה"ק ר' וועלויל "כמוני ממש". – גם רבו השלישי סמך את ידו עליו להיות תחתיו, זה הי' בראשית שנת תקס"ט כאשר נחלה רבו הרה"ק רבי צבי הירש מנאדבורנא אז קרא אותו וסמך את ידיו על ראשו ויבחר אותו להיות ממלא מקומו אחר פטירתו ועל פיו יצאו כל אנשי שלומו, ויצו עליו לאמר שמעתה ילון בבית מדרשו הסמוך לחדרו, ובכל לילה כחצות הי' בא אצלו ומסר לו כל הנחוץ, מתחילה פחד מאוד ללון שם בעצמו יען כי ראה כמה נפשות שבאו אל רבו מהעולם העליון לתקנן, עד כי למד עמו גם דבר הזה והרגל נעשה טבע, ככה חלף ערך חצי שנה עד כ' סיון כי אז עלה רבו לשמי מרום.

איש על העדה

אם כי סמכו עליו לפעול ישועות לא החזיק טיבותא בנפשי', ולא נהג בנשיאות רק אחרי פטירת רבותיו, שאז התחיל להתנהג ברבנות במקום שבתו בעיר קאסוב, ונתקרבו אליו חסידים רבים וראו את האור כי טוב, והוא לימדם דרכי עבודה, גם את ההמון הפשוט קירב, ויטע בלבם אהבת תורה ויראת שמים ואהבת ישראל, ורבים השיב מעון, ויגדל מאוד בישראל עד שבתוך זמן קצר נתפרסם שמו כאחד מגדולי וצדיקי הדור.

ולעבדו בכל לבבכם

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בהתלהבות גדולה עד מאוד ושאגתו הי' כשאגת ארי, דרכו בקודש הי' כשהתפלל הי' מחיצה מפסקת בינו ובין העם, גם כשהתפלל לפני התיבה הי' מתפלל אחורי המחיצה ושמעו כל העם תפלתו, ולא הרהיב אדם עוז בנפשו להביט אל הקודש פנימה לראותו בשעת התפילה, פעם אחת אחת העיז איש אחד ועלה על כותל המחיצה להביט ונרתע לאחוריו ונפל ארצה ונשאר ממש כאבן דומם ובקושי הקיצו אותו, ויספר האיש כי ראה את הרה"ק שהי' משתטח לארץ על פניו ואש מתלקחת סביב כדמות מלאך לכן כיון שהציץ נפגע, – פעם אחת הי' אצלו בנו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע וכשחזר לאביו אמר לאביו לאמר: כל העבודות שראיתי אצל הרה"ק מקאסוב ראיתי גם אצלך, חוץ ממסירת נפש שלו בשעת אמירת מזמור לדוד הבו להי' בני אלים וגו' לא ראיתי אצלך, כי כשהתפללתי מאחורי הקיר שמפריד בינו לבין הקהל ושמעתי ה"ז' קולות יוצאים מפיו בהתלהבות יוצאת מגדר הרגיל, עליתי על הספסל והבטתי אל פנים המחיצה וראיתי את הרה"ק נופל לאחוריו עד הארץ כל אימת שהוציא "קול" משבעת הקולות, וגם גיסו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע (אשת הרה"ק מסטרעליסק הי' אחות הרה"ק מקאסוב) אמר אם אמנם גדול כוחי בעולמות העליונים ביום השבת בעת שאני אומר "קדושת כתר" בכל זאת יגדל יותר כח גיסי הרה"ק מקאסוב בליל שבת קודש, ובפרט בעת אמירתו ה"שבעה קולות" אשר הוא ממש בוקע שחקים.

גומל חסדים

נודע הי' בישראל צדקת פזרונו כי הי' זורע צדקות במדה מרובה, וגם מצות הכנסת אורחים קיים בכל כוחו, אף בשעה שהי' השעה דחוקה לו עבר בעיר לראות אם יש איזה אורח שיוכל לארח אותו אל ביתו, ולא רק ממונו נתן לצדקה אלא אף דילג על ההרים לקבץ נדבות לעניים, פעם אחת שבת אצלו גיסו הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע ונאספו שמה אנשים רבים לכבודו, ובתוך הבאים הי' עשיר בעל צדקה שנהפך עליו הגלגל ולא נודע הדבר לאיש, אחרי עבור שבת קודש גילה מצבו לפני הרה"ק מקאסוב, שלח אותו אל גיסו הרה"ק מסטרעליסק שישפוך נפשו גם לפניו, וכן עשה, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק אני משתתף בצערך, אלך למקוה עבורך וזכות המקוה יגן עליך ואולי תוושע, בא בחזרה אל הרה"ק מקאסוב וסיפר לו אשר השיב לו גיסו, אמר לו, לך בחזרה ואמור לו כי במקוה לא תשלם נוגשיך, חזר האיש ואמר לו דברים הנ"ל, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק בני אמסור לך גם זכות מצות תפילין שאניח היום שהיא זכות יותר גדולה, חזר עוד פעם אל הרה"ק מקאסוב אמר לו, לך עוד פעם אליו ותאמר בשמי כי גם עם מצות תפילין לא תסור נוגשיך, הוא קיים מצות רבו ובא אליו פעם שלישי, אמר לו הרה"ק מסטרעליסק עוד זכות אחד אמסור לך הזכות של כל התפלה שאתפלל היום שהיא זכות יותר גדולה, ומעתה יש לך שלשה זכותים שיגינו עליך להוושע בכל טוב, כאשר שב לבית הרה"ק מקאסוב אמר לו תלך ותאמר לגיסי כי בכל אלה לא תשלם אפ' חוב אחד, כאשר שמע זאת הרה"ק מסטרעליסק, הלך בעצמו לגיסו לשמוע ממנו מענה מפיו, השיב הרה"ק מקאסוב שאלתי ובקשתי שאנחנו שנינו נסע ונלכה שבועות אחדים בין אנשי שלומינו ונקבץ כל הסך הנחוץ לו לקיים המצוה של "והחזקת בו", וכן עשו.

וועד קרן הבנין

בית חינוך לבנות

שע"י מוסדות יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ברכות עד בלי די

באותות הוקרה וחיבה, נשגר ברכה מרובה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד תדירא, ידיד נאמן ותומך נלהב לטובת מוסדותינו המעטידה, טוב ומטיב לכל מבקש ברוח נדיבה ובנהודא נפישא, ובמיוחד הוזיל זהב מכיסו להרחבת גבולי הקדושה בתוככי מוסדותינו הקדושה, בבנין בית חינוך לבנות במידה גדושה, שמו הטוב משבחים ומהללים לתודה ולתעודה מרבה פעלים, איש חמודות רב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר פנים, ה"ה

הרבני הנגיד הנעלה הנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מו"ה רפאל פערלמוטטער הי"ו

מגדולי התומכים למען הקמת הבית הגדול

להינוך הבנות פה בני ברק יצ"ו

שהשמחה במעונו, רוממות קל בגרונו

שמחת נישואי בתו למז"ט ובשעטו"מ

עב"ג החתן החשוב המופלג בתורה וביראה, שמו הטוב נודה לתפארה

כמר מנחם יהושע שאלאמאן ני"ו

בן ידידינו הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר יואל שאלאמאן הי"ו

ושגודה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתידתינו, שתזכה לראות רב תענוג ונחת, תודה וגדולה במקום אחת, ויהא רעוא מן קדם רבון עלם ועלמיא, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיו ברב סייעתא דשמיא, ויוכל להמשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך בריות גופא ונהודא נפישא, אודך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, אכיה"ר.

כ"ר ידידיו מוקדיו השמחים בשמחתו

ומברכים ברגשי הוקרה והערכה לעומתו

וועד קרן הבנין

להקמת הבית הגדול להינוך הבנות

בני ברק יצ"ו

בס"ד

כולל עצי חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מוסדות של התורה הקדושה בעיר הקודש

סיגט • סאטמאר

אלקא דמאיר עננו

התורה אור עניי ארץ ישראל על קהילת הקודש

ע"ץ חיי"ם היא למחזיקים בה
ותומכיה מאושר

בשם רבני וגומדי כוללינו, נישא ברכותינו ואיחולינו, מריחוק מקום וקירוב לבינו, ברכת מז"ט קדם ידידינו ומכובדינו, האי גברא יקרא, רודף צדקה וחסד תדירא, בונה ומקים עולמות של תורה לתפארה, **פז"ר** נתן לאביונים, איש חמודות ורב תבונים, שמו הטוב מהללים בשפתי רננה, תומך גלהב לכוללינו הק' ברוח נדיבה ונאמנה

הרבני הנגיד הנכבד והמפואר

מוה"ר זאב וואלף פערל הי"ו

חבר הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

לרגל תת ה' שמחה בביתו בנישואי בתו למזל טוב

עב"ג החתן המצוין המופלג בתוי"ש כמר **יוסף מארקאוויטש** הי"ו

בן מוה"ר **יקותיאל ישכר דוב מארקאוויטש** הי"ו

והברכה אחת היא לעטרת זקנים בני בנים, הרבני הנגיד הנכבד הוד"ש

מוה"ר **שלו' אלי' מארקאוויטש** הי"ו

מחשובי תומכי כוללינו הק'

וצרופה ברכתינו המרובה, בהודאה וחיבה, שיזכה לראות ולחזות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת, וימשיך לעמוד לימין כוללינו הקדושה, ובשכר זאת יתברך בברכאן דנפישא.

החותמים למען שמו בהוקרה והערכה

הנהלת הכולל בארה"ב | הנהלת הכולל בארה"ק

דבר בעתו

חודש פרחשון (ב)

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, תודלה קדושת היום וסגולתו

נהגו אנשי קדמונינו ללמוד בחודש אייר ובחודש מרחשון הלכה תוספת, מפני שבימי החג והימים טובים שעעל"ט נתגלו קדושת עליונות על כנסת ישראל, שהן בינה דעת, וצירוף של חודש אייר וחודש חשון מורים על הדעת, ונתכשרו חדשים אלו להשיג דעת התורה מבשאר חדשים, והיה זאת להם לאות אם ניתוסף להם דעת יותר ומחדשין חידושין דאורייתא יותר משאר חדשים, אז ידעו שהשיגו בהחג הקדושת העליונות.

(מאור ושמש)

◆◆◆

יוצא לנו מכל זה כי חינוך הבית המקווה במהרה בימינו יהיה בחודש הזה מרחשון, וטעמא רבא אית ביה על פי מה ששמעתי מפי כבוד אדמו"ר הרב הקדוש מהרמ"מ [מרימינוב] זצוק"ל, אשר עינינו רואים שכל הגזירות המתחדשות על שונאי ישראל מן המלכיות וכן נתינת המסים וארנוניות, התחלתן תמיד מן חודש מרחשון, ואמר הטעם שבחודש הזה היתה המרידה במלכות בית דוד (מ"ב יז כא) וימליכו את ירבעם, על כן גזירת המלכיות במרחשון, עכד"ק, ונראה דעל כן בעת התיקון במהרה בימינו, הנה ימלוך מלך דוד משיח צדקינו, ויתחנך הבית במרחשון, ויתוקן העולם במלכות, והנה לפי זה, סדר החינוך של הבתים היה מתחילה בית ראשון בתשרי המיוחס לאפרים, ובית השני בכסלו חודש המיוחס לבנימין, ובית המקווה במהרה בימינו נזכה לראותו יהיה חינוכו במרחשון חודש המיוחס למנשה.

(בני יששכר)

◆◆◆

איתא מהרה"ק ר"מ מרימאנוב זצללה"ה זי"ע שבחודש מרחשון הם רוב גזירות על ישראל, מפני שאז נתחלקו מלכות בית דוד, ובמד"ת (פ' תולדות ה') אתה מוצא ישראל אומרים לפני הקב"ה רבון העולמים ראה האיך עכו"ם משתעבדין בנו אין להם מלאכה אחרת אלא יושבין ומתיעצין עלינו שנא' (איכה ג' סג) שבתם וקימתם הביטה אני מנגינתם וכו' ויצו פרעה וגו' כל הבן הילוד וגו' (שמות א' כב) ורוה"ק צווחת (איכה ג' לז) מי זה אמר ותהי ה' לא ציוה פרעה לא ציוה ה' לא ציוה וכו' המן ביקש ה' לא ביקש, והאמת כן הוא שהם חושבין עלינו גזירות, ובחודש הזה הוא רוב הגזירות, אך ע"י שמחזיר הכבוד והתפארת והמלוכה להבוב"ה, ומקבל על עצמו עול מלכותו, מבטל מעצמו כל הגזירות רעות, וממתיק מר במר, וז"ש חז"ל (אבות פ"ג מ"ה) כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועל דרך ארץ, היינו כל המקבל ע"ע עול מלכות שמים, היינו הרמ"ח עשין ושס"ה לאוין, וממליך הכביכול על הרמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, עי"ז הוא ממתיק המרירות ממרי לב, ומבטל הגזירות ומעביר מהם עול מלכות ועל ד"א, וזש"כ בספה"ק דהצירוף משם הוי"ה המאיר בחודש הזה יוצא מהפסוק (דברים כו טו) זבת חלב ו'דבש ה'יום ה'זה י' אלוקיך מצוך וגו', על ידי שמקבל על עצמו עול מלכות שמים ציווי המלך ופקודיו, הוא ממתיק כל המרירות, ונעשה מתוק כדבש.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

ידועים דברי הרה"ק ר' מנחם מענדל זצל"ה מרימינאב, שכל הגזירות הרעות המתחדשות על ישראל רח"ל, וכל המסים והארנוניות שמוצצים דמי ישראל, התחלתם תמיד בחודש מרחשון, ולפי מה שכתבנו יובנו הדברים, שבאשר על החודש זה נאמר אצל ירבעם (מ"א יב לג) "בחודש אשר בדה מלבו", בעוה"ר נהפכה התחדשות זו חודש זה להם כנ"ל, (עי"ש לעיל מיניה שמבאר באריכות, כי מלכות ישראל היא דוגמת הירח המתחדש בכל חודש, וכמו שהירח נקרא חודש על שם ההתחדשות, כן מלכות ישראל מתחדשת תמיד בתשוקה חדשה להשי"ת ובכל יום חביבה עליהם כשעה ראשונה, והיא באר מים חיים הנובעת תמיד וכו', אך ירבעם קלקל מדת ההתחדשות שבו, וחידש התחדשות רעה, "וזה בחודש אשר בדה מלבו" ואז נטלו אומות העולם כח ההתחדשות מישראל והגלונו מארצינו, ותמיד הם גוזרים עלינו גזירות רעות וגזירות חדשות"), ונראה שיש תיקון לזה ע"י ההתחדשות שבישראל בעת הזאת, שקובעין שיעורים תמידים כסדרן ללמוד וללמד, איש ואיש, חבורה וחבורה, ההתחדשות הזאת מוציאה מתחת ידיהם את כח ההחדשות של גזירות רעות רח"ל.

(שם משמואל)

◆◆◆

הזמן החודש מרחשון לקבל עליו עול תורה באמת ועיקר עול תורה היא בלימוד תורה שבעל פה שיש בה צער גדול ונידוד שינה, ומי שאוהב עושר ותענוג אינו יכול ללמוד תורה שבעל פה וכו', ועל כן רוב הגזירות בחודש זה כדי שיקבלו התורה באמת.

(פרי צדיק)

◆◆◆

האדמו"ר מהרש"ב מקראשנעוויץ זי"ע אמר בשם הגר"א מסאכאטשאוו זצ"ל שאמר כי כל החדשים יש להם איזה יומא דפגרא אבל לחודש חשון אין שום יו"ט דיומא דפגרא ולכן נקרא שמו מר חשון.

(שיח שרפי קודש)

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה עם קבוצה מאנשי שלומינו בנאות דשא בפאלם ספרינגס יע"א

יום ה' פרשת וארא שנת תש"פ לפ"ק

באמצע השיחה בנאות דשא התיישב רבינו על ספסל תחת צל האילנות מחמת כאב ברגליו, והשמש זרחה עליו מהצדדים.

א' הנוכחים: פארן רבין שאדט די זון? עם שטייט דאך אזוי, אז די זון האט אויסגעהיילט דעם יהוא צולע על ירכו'...

רבינו: ויזרח לו השמש....

דער ישמח משה איז אמאל נישט געזונט געווען, אזוי בכלל איז ער געווען א געזונטער מענטש, דער ישמח משה איז אלע זיינע יארן געווען געזונט ס'האט אים גארנישט געפעלט, אבער ער האט אמאל באקומען אן אינפעקשן, אזא אנטצינדונג, ער האט נישט געוואלט מ'זאל רופן א דאקטער, און ער איז ארוים געגאנגען אויף די זון, ער האט געזאגט 'שמש צדקה ומרפא בכנפיה' (מלאכי ג, כ).[1]

א' הנוכחים: דאם איז געווען דאם לעצטע מאל שוין?

רבינו: יא, ס'איז געווען פאר זיין הסתלקות.

ער איז קיינמאל נישט געגאנגען צו א דאקטער, אין דברי חיים איז דא א תשובה, שרייבט ער בתוך הדברים אז ס'איז גלוי לכל אז דער ישמח משה איז געווען א געזונטער מענטש אפילו אויף די עלטער.[2]

דער ישמח משה האט געהאט אריכות ימים, ער איז געווען א בן שמונים.

הרה"ח ר' אברהם משה פאלקאוויטש חי"ו: מ'זאגט אז רבי הערשעלע זידיטשויבער איז אמאל געקומען צו א דאקטאר אז ער וויל נאר פרעגן וואם די מחלה איז כדי צו וויסן וואם מתקן צו זיין..[3]

---

1 וזה לשון נכדו הגה"ק רבי ישראל יעקב יוקל אבד"ק וואלאווע ז"ל בקונטרס תהלה למשה (דף י"ב), וז"ל: "ומשה בן שמונים ושתי שנים ביום עלותו השמימה, לא כהתה עינו ולא נס לחו". עוד כותב שם: "גופו הקדוש היה חזק מאוד, ומעולם לא השתמש בשום מותרות, לא שתה רויך טאבאק ולא שאף שניפ-טאבאק ולא הביט בכתי עינים שקורין בריל והרופאים כאשר ביקרו אותו בחולשתו קודם פטירתו אמרו כי הוא בריא במזגו באבריו כבן ארבעים שנה ומעולם לא בא רופא לביתו [ע' רמב"ן ריש פ' בחוקותי], ולא נסע למרחץ וכדומה, ופעם אחד לא היה במזגו השוה ורצו לקרוא הרופא דאקטאר ולא הניח בשום אופן, אמנם אמר 'אמרו ז"ל מרגליות טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם ע"ה כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא משמת תלאו הקב"ה בגלגל חמה שנאמר שמש צדקה ומרפא בכנפיה' א"כ אלך ואשב מעט נגד החמה, וכן עשה והלך לחצירו והכינו לו שם כסא וישב שם מעט ויזרח לו השמש ושב אל ביתו בריא אולם, עיי"ש.

2 וז"ל בשו"ת דברי חיים (או"מ סי' א): שאלה, גדול הדור א' (מרן הישמח משה) שידך את נכדו הבתולה עב"ג והבטיח בקשרי התנאים לתת מזונות להזוג...וכו'.... ואף שהגאון המנוח לא כתב בעצמו המכתב רק חתם ידו אין לומר שלא השגיח במה שכתב הסופר... כיון שהדברים הנ"ל המה סמוכים תיכף להחתימה בוודאי קרא היטב, "ובפרט שגלוי לכל שהגאון המנוח הנ"ל אף שהיה זקן לא כהו עיניו, והיה רואה למרחוק, וקרא כתבים בלא בתי עינים שקורין בריל ממרחק..." עי"ש כל התשובה באריכות.

3 עיין במכתב הרה"ק מהר"צ מזידיטשוב שבס' עשר קדושות (דף כ) שהתרעם מאד שאין לעסוק ברופאים.

אגב, עיין בס' "עשר קדושות" (מערכת מוהרצ"ה מזידיטשוב אות נ"ו) וז"ל: "שמעתי מפי מגידי אמת, שפעם אחת בא לפני רבינו צבי איש חולה לא עלינו שהיה קשה להושיעו, ואמר לו בערב שבת קודש פרשת תרומה, לעת עתה אין בידי הרפואה, בזולת אם בעת אמירת התורה ,ובשבת בשבתו אצל השלחן הטהור קראו הקדוש אליו, ואמר לו הודות לה' יש לי רפואה עבורך, כי על ויקחו לי תרומה פירש רש"י לי לשמי .והענין כי בשתי תיבות רפוא"ה שלימו"ה תמצא אתוון רפ"א ו"ה של"ם י"ה, היינו שם הוי"ה עם רפ"א של"ם. והנה תרומ"ה גימטריא מכוון רפ"א של"ם,

הרה״ח ר׳ יצחק דוד לאנדא הי״ד: דער רבי איז געווען אמאל אין מיאמי? מיין טאטע ע״ה (הרה״ח ר׳ אשר לעמיל לאנדא ז״ל) האט געהאט אין מיאמי א הויז.

רבינו: יא, כ׳געדענק ווי ס׳איז געווען, לעבן דעם פארק דארט.

ריי״ד לאנדא: יא, דארט אין די אנדערע גאס איז געווען א פארק, און אידן זענען געזעסן און געלערנט נאך פאר זעכציג יאר צוריק, זיי זענען געזעסן און געלערנט דארט, ר׳ שמואל זאנוויל גאלד מיט ר׳ אליעזר אבערלענדער, מיין טאטע און ר׳ שלמה בראווער, דארט אין פארק זענען זיי געזעסן און געלערנט, דעמאלטס זענען נישט געקומען די גוים.

א געוואלד אידן האבן געוואוינט דארט יענע צייט.

דער טאטע ע״ה פלעגט צו זאגן, אז איינער איז ביכולת צו פארן, א עלטערער איד, און ער פארט נישט, איז ער מתחייב בנפשו, אזוי זיצט ער איינגעשפארט, און ער קען נישט ארוים גיין, און אז ער גייט נישט ארוים קען ער נישט געהעריג דאוונענען, מ׳וועט צוגרינד.

רבינו: כ׳האב אמאל געזאגט דער אויבערשטער האט געמאכט די אלע מקומות (הנופש), ער האט עם נישט געמאכט פאר גוים, ער האט עם נישט געמאכט פאר עוברי עבירה, ער האט עם געמאכט פאר אידן, די גוים די עוברי עבירה האבן עם נאר פארכאפט, ער האט עם געמאכט פאר אידן זאלן קענען זיצן די עלטערע יארן, זיי דארפן שוין נישט אריינגיין צו דער ארבייט, ווען מ׳האט שוין ׳רעטייערט׳ ווי מ׳רופט עם אויף ענגליש, מ׳קען זיצן אויף די פרישע לופט, אין ניו יארק זיצט מען דאך איינגעוויקלט אין די ד׳ אמות, דא איז א שניי, דא איז א רעגן, דא איז א ווינט ס׳איז קאלט.

אין די וואריומע פלעצער איז דא אסאך אידן וואס אין ניו יארק האבן זיי נישט געקענט גיין, זיי האבן ממש נישט געקענט גיין קיין ד׳ אמות, און דארט אין מיאמי זענען זיי גרינג געגאנגען.

ריי״ד לאנדא: זיי האבן געדארפט גיין, זיי האבן געליטן אויפן ארץ.

רבינו: מיין פעטער דער באטורער רב (הגאון הצדיק רבי חננ׳ יו״ט ליפא טייטלבוים ז״ל מנרבאטור מח״ס לבושי יו״ט) **אויך**, אינדערהיים האט ער נישט געקענט גיין, ער האט נישט געהאט קיין כח, און דארט האט ער געקענט גיין צוואנציג גאסן שפאצירן...

א׳ הנוכחים: וואו? אין סאבראנץ?

רבינו: ניין, דא אין אמעריקא, מיין מאמע׳ס ברודער (מקום דירתו הי׳ בבארא פארק, ונסע למיאמי לבריאת גופו), **פאר די וואס** ליידן אויפן הארץ איז עס זייער גוט.

ריי״ד לאנדא: מיין טאטע האט געזאגט, ער געדענקט ר׳ אברהם דאסקאל, ער איז געווען א מלמד, אויף דער עלטער האט ער ממש נישט געקענט גיין מיט די פים [בוויליאמסבורג], ער איז דארט אנגעקומען און ער האט ממש אויפגעלעבט.

רבינו: כ׳האב געהאט א שכן אין היוז סטריט, ר׳ שמואל פאפלאנאש, ער פלעגט דארט זיצן א גאנץ יאר, ער האט אין ניו יארק נישט געקענט גיין קיין ד׳ אמות, און דארט איז ער געווען כאחד האדם...

ריי״ד לאנדא: ס׳איז מכח די לופט דארט...

דער אויבערשטער האט איינגעטיילט פאר יעדן איינעם ערגעץ אנדערש... פאר יעדן אין אן אנדערע בחינה. דער פלאץ וואס איז גוט פאר דעם איז נישט גוט פאר דעם.

רבינו: יא, דארט אין מיאמי איז א פייכטע לופט, און די וואס ליידן אויף די לונגען אויף אסטמא, פאר זיי איז גוט די מדבר לופט דווקא, אריזאנע, קאליפארניע וכדו׳, אבער דארט אין מיאמי איז נעבן וואסער.

דער אויבערשטער האט איינגעטיילט די וואס דארפן גיין אהער און די וואס דארפן גיין אהין.

*

הגה״צ אב״ד ראשית חכמה מאנטרעאל שליט״א: דער רבי האט געזעדט די וואך ביי די יארציים פונעם בעל התניא (כ״ד טבת), אז ער האט געשריבן א בריוו פאר׳ן צאר, כ׳האב געזעהן דעם בריוו, ס׳איז זייער אינטערסאנט.[4]

---

4 ונעתיק השתלשלות הדברים בקצרה:

עקב המחלוקת הגדולה בין המתנגדים לחסידים, הלשינו המתנגדים לחסידות על הבעל התניא בפני השלטון הצאר, כי הוא מורד במלכות ומסייע לאימפעריע העות׳מאנית והטורקית שנלחמה נגד רוסיא. ההלשנה התבססה בעיקר על שבעל התניא מאסף בכספי צדקה ושליחתם ליהודים בארץ ישראל ולחסידים שעלו אליה. כתב וחסר עוד מספר שם הוי״ה ב״ה שיהיה רפואה שלימה. וזה שפירש רש״י לי לשמי, כלומר שיצטרפו ויקחו אל מספר תרומ״ה גם מספר שמי המיוחד המורה על הוי״ה, וכשתצטרף הוי״ה עם תרומ״ה יהיה גימטריא רפוא״ה שלימ״ה.

ושאר בשרי הגאון החסיד מו״ה סענדר טוביש שליט״א נכד רבינו כתב לי, כי זקנינו רבינו צבי צוה להחולה להפריש כ״ו מטבעות לצדקה, אף מטבעות היותר קטנות, וזהו צירוף שם הוי״ה ברוך הוא שמספרו כ״ו אל תרומ״ה וכאמור לעיל״.

אבער ס׳איז א פלא, פאר די מדינה איז א נפקא מינה ווי אזוי חסידים פירן זיך?, וואם איז דער תכלית געווען פון דעם?.

רבינו: יא, ס׳איז א אינטערסאנטע זאך, ווען מ׳האט געמסר׳ט דעם תניא, האט מען אים געמסר׳ט אז ער איז משנה אידישקייט, דאם איז גוט אין ביהמ״ד און אין די מקוה, אבער דאם האט דאך גארנישט מיטן צאר.[5]

אב״ד ראשית חכמה: ער פארענטפערט זיך וואם דאם איז א לאנגע דאווענען און א קורצע דאווענען.

רבינו: ער פארלייגט זיך שטארק אויפן דאווענען.

ער איז מבאר אינעם בריוו דארט צום גוי וואם דאם מיינט דאווענען, און וואם ס׳מיינט לערנען,[6] וואם איז דער תכלית

המלשינות הוגש ביום ד׳ בסיוון ה׳תקנ״ח על ידי יהודי בשם הירש בן דוד מווילנא, וביום י׳ באלול החלה החקירה.

באסרו חג סוכות ה׳תקנ״ט נאסר הבעל התניא כשהוא מובל במרכבה שחורה [בה השתמשו באותה עת להובלת מורדים במלכות] למבצר פטרופבלובסקיא שבפעטערבורג, אליה הגיע בתחילת חודש חשון, במהלך חקירותיו נשאל אודות עיסוקיו ותפקידו, מהותה של הכת החסידית ומנהגיה ועוד.

בזמן מעצרו נעצרו גם כשלושים חסידים מווילנא ומהסביבה, ובסיום חקירתם נשלחו 7 מראשי החסידים לפעטערבורג, ובפקודת הצאר נעצרו באמצע דרכם בעיר ריגא.

בהשתדלות החסידים, לאחר 53 ימים במאסר, שוחרר הבעל התניא ביום י״ט בכסלו ה׳תקנ״ט. ומאז מצוין יום הזה בחסידות חב״ד כ״חג הגאולה״, ונתפס בעיניהם כמציין את ניצחונה של תנועת החסידות על מתנגדיה.

החסידים שנעצרו שוחררו והזרו לביתם בגר חמישי של חנוכה, ויום זה נקבע למועד שמחה על ידי חסידי חב״ד ברחבי רוסיא.

הבעל התניא נאסר שוב לאחר שנתיים (בשנת ה׳תקס״א), לאחר שהר׳ אביגדור בן חיים רב של קהילת פינסק, הלשין לשלטונות כי תורת החסידות מהווה דת חדשה, וכוללת בתוכה יסודות התרניים נגד שלטון הצאר. ממעצר זה שוחרר באותה שנה בחג החנוכה.

5

ונעתיק כאן מתוך שיחת קודש של מרן רבינו שליט״א במסיבת לחיים אחר תפילת שחרית לרגל יומא דהילולא של הרה״ק בעל התניא זיע״א יום שלישי פרשת וארא כ״ד טבת תש״פ לפ״ק:

״דער תניא שרייבט פאר״ן קייסער וואם חסידות מיינט, מ׳האט אמאל געפלעגט זאגן ׳גיי לערן מיט א גוי ברטנורא׳, שרייבט ער א לשון קודש׳דיגן בריוו ער שרייבט דארט אפאר זייטן וואם חסידות איז, און מ׳האט עס איבער גזעזעט אויף רוסיש און מ׳האט עס איבער געגעבן, אבער ס׳איז דא דער ארגינעלער בריוו, ס׳איז געבליבן אין די ארכיוון פונעם צאר, במילא איז דאס היינט די איינציגסטע כתב יד פונעם תניא וואם ליגט ביי די רוסישע רעגירונג, מ׳האט דאס נישט לאנג צוריק ארויס געגעבן, ס׳איז זייער אינטערסאנט, די ליובאוויטשער האבן א קאפי דערפון, כתב יד קדשו.

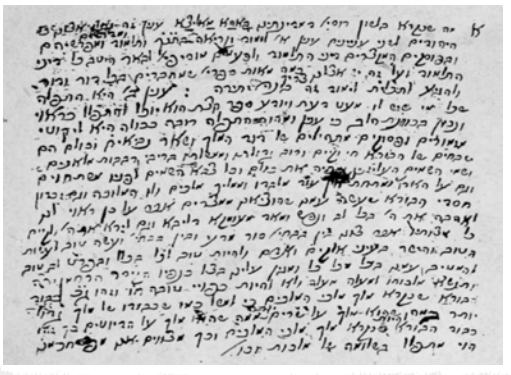
בימים ההם איז געווען אזוי, אז א חסיד האט מען גערופן ׳קארלינער׳, קארלין איז ווייס רוסלאנד, און רבי אהרן קארלינער האט פארשפרייט חסידות, במילא אז מ׳האט געוואלט דארט פאר איינעם זאגן ׳דו ביזט א חסיד׳ האט מען גזאגט ׳דו ביזט א קארלינ׳ער׳, און דאס האט מען גזאגט אויפ׳ן תניא, און ער האט גזאגט כ׳בין נישט קיין קארלינער.

איז ער מסביר דארט וואם האט דער בעש״ט געטוהן, וואם האט ער משנה געווען, ער איז מסביר דאס דאווענען, אמת מ׳האט געלערנט און מ׳האט מקיים געווען מצוות, אבער מ׳האט פארנאכלעסיגט דאס דאווענען, זענען געקומען חסידים און מ׳האט צוריק אויפגעשטעלט דאס דאווענען, דאווענען דויערט אנדער-האלבן שעה, ער לייגט דאס אראפ אזוי...

ס׳איז א לאנגער בריוו פון אפאר זייטן, זייער אינטערסאנט, ווי א איד שרייבט צו א גוי אזעלכע אינטערסאנטע ענינים״.

6

וז״ל במכתבו הנפלא: ״מה שנקרא בלשון רוסי׳ דמדינתינו באהא מאליצא (תפילה לאלקים) ענין זה נחלק אצלנו כלל היהודים לשני עניינים, ענין א׳ לימוד וקריאה בתנ״ך ותלמוד ומדרשים ומפרשיהם, ובפוסקים המקצרים דיני התלמוד ולפעמים מוסיפים לבאר היטב כל דיני התלמוד, ועל זה יש אצלנו כמה מאות ספרים שמחברים בכל דור ודור, ולהגיע לתכלית לימוד זה צריך בינה יתירה. ענין ב׳ היא התפילה שכל מי שיש לו מעט דעת ויודע ספר קצת הוא יכול להתפלל כראוי ונכון בכוונת הלב, כי ענין ומהות התפילה רובה ככולה היא ליקוטי מזמורים ופסוקים מתהלים של דוד המלך ושאר נביאים, וכולם הם שבחים של הבורא חי וקיים, ורוב גדולתו וממשלתו בריבי רבבות מלאכים ושמי השמים העליונים ומחיה את כולם וכל צבא השמים לפניו משתחוים וגם על הארץ ומתחת אין עוד מלבדו, וממלוך מלכים ולו המלוכה. וגם זכרון חסדי הבורא שעשה עמנו שהוציאנו ממצרים, אשר על כן ראוי לנו לאהבה את ה׳ בכל לב ונפש ומאד מעומקא דלבא, וגם לירא את ה׳ ולקיים כל מצוותיו אשר צונו בין בבחי׳ סור מרע ובין בבחי׳ ועשה טוב, לעשות הטוב בעני אלקים ואדם ולהיות טוב לכל בכלל ובפרט לב טוב להמטיב עמנו בכל מכל כל ומגין עלינו בצל כנפיו הקיסר הרחמן יר״ה ותנשא מלכותו למעלה מעלה, ולא להיות כפויי טובה ח״ו. וזהו ג״כ כבוד הבורא שנקרא מלך מלכי המלכים, כי למשל כמו שכבודו של מלך גדול יותר במה שהוא מלך על שרים יותר ממה שהוא מלך על הדיוטים, כך זה כבוד הבורא להיות שנקרא מלך מלכי המלכים וכך מצווים אנו מפי חכמינו הוי מתפלל בשלומה של מלכות וכו׳.

פון תפילה, תפילה בכוונה,[7] און וואס איז דער תפקיד פון רבנים,[8] ס׳זייער אינטערסאנט.

ער איז מסביר אזוי, אז ס׳איז א חילוק צווישן א בית המדרש און א בית הכנסת, אין בית הכנסת דאוועט דער מנין עם וואס קענען נישט דאוועען בכוונה, און אין בית המדרש דאוועט מען מער באריכות און מיט כוונה.[9]

ער זאגט אז די התעוררות צו דאוועען בכוונה איז ביי די יונגע וויניגער ווי פינעף און צוואנציג יאר, וואס זענען נאך סמוך על שולחן אביהם און זיי האבן נישט קיין דאגות פון פרנסה.[10]

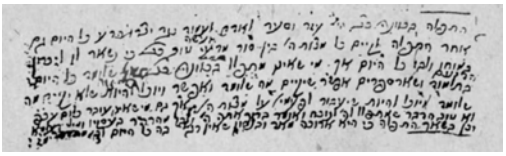
ער שרייבט דארט אז מרופט זיי ׳חסידים׳ דאס שטאמט פון דעם וואס די גמרא רופט אזוי אהן (ברכות ל:) ׳חסידים הראשונים׳ אז זיי האבן געדאוועט בכוונה.[11]

אב״ד ראשית חכמה: ער שרייבט וועגן מאכן תנועות ביים דאוועענען אויך.

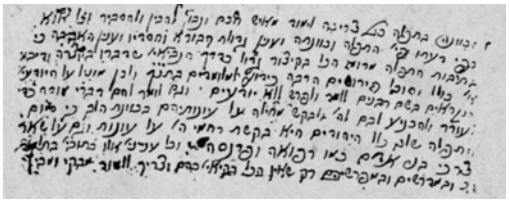
רבינו: יא ס׳איז אינטערעסאנט ווי ער רעדט פון תנועות, פארוואס מ׳מאכט תנועות ביים דאוועענען, אז נישט אלע מאכן תנועות, און אפילו די וואס מאכן יא תנועות מאכן נישט די זעלבע תנועות, במילא קען מען נישט זאגן אז דאס

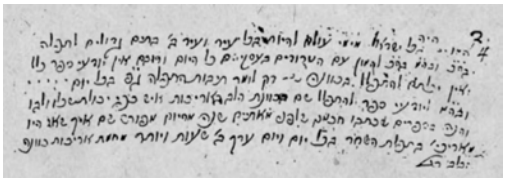
7 וז״ל שם: ״התפילה בכוונה כנ״ל היא עזר וסעד לאדם לעמוד נגד יצרו הרע כל היום גם אחר התפילה לקיים כל מצות ה׳ בין סור מרע ועשה טוב כנ״ל, כי נשאר לו לזכרון במוחו ולבו כל היום. אך מי שאינו מתפלל בכוונה כנ״ל, אף שלומד כל היום הדינים בתלמוד ושאר ספרים, אפשר שיקיים מה שלומד ואפשר ויוכל להיות שלא יקיים מה שלומד, ויוכל להיות שיעבור לפעמים על מצות ה׳. אך גם מי שאינו עובר כלום עכ״פ לא טוב הדבר שמתפלל לה׳ לנוכח ואומר ברוך אתה ה׳ ולבו מהרהר בעסקיו ומילי דעלמא, וכן בשאר התפילה, כי היא ארוכה מאד ובלשון שאין רגילין בה כל היום לכן מהרהרים מ״ז (מהשבות זרות)״.

8 וז״ל שם: ״הכוונה בתפילה כנ״ל צריכה לימוד מאיש חכם ונבון להבין ולהסביר לכל או״א (אחד ואחד) כפי דעתו פי׳ התפילה וכוונתה וענין גדולת הבורא וחסדיו וענין האהבה, כי בתיבות התפילה מרומז הכל בקיצור גדול בדרך הנביאים שדברו בקצרה ודיבור א׳ כולל וסובל פירושים הרבה כידוע למלומדים בתנ״ך, ולכן מוטל על היודעים הנקראים בשם רבנים ללמד ולפרש ללא יודעים. וגם לומר להם דברי מוסר כדי לעורר ולהכניע לבם לה׳ ולבקש מחילה על עוונותיהם בכוונת הלב, כי סיום התפילה שלנו כלל היהודים היא בקשת רחמי ה׳ על עוונות, וגם על שאר צרכי בני אדם כמו רפואה ופרנסה, וכל עניינים אלו כתובים בתלמוד ג״כ ובמדרשים ומפרשיהם, רק שאין הכל בקיאים בהם וצריך ללמוד מבקי ומבין״.

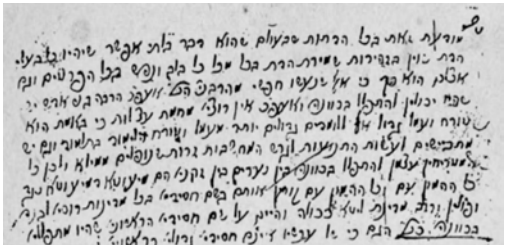

9 וז״ל שם: ״המנהג היה בכל ישראל מימי עולם להיות בכל עיר ועיר ב׳ בתים גדולים לתפילה בה״כ ובה״מ (בית הכנסת ובית המדרש), בה״כ להמון עם הטרודים בעסקיהם כל היום ורובם אין יודעי ספר כלל ואין יכולתם להתפלל בכוונה כנ״ל רק לומר תיבות התפילה ג״פ בכל יום, ובה״מ ליודעי ספר להתפלל שם בכוונת הלב באריכות איש כפי יכולות שכלו ולבו. והנה בספרים שכתבו חכמינו שלפני מאתיים שנה מהיום מפורש שם איך שאז היו מאריכים בתפילת השחר בכל יום ויום ערך ב׳ שעות ויותר מחמת אריכות כוונה שבלב כנ״ל״.

10 וז״ל שם: ״התעוררות זה שנתעוררה בינותינו מזמן קרוב כנ״ל להתפלל בכוונה, הנה בקצת עיירות היא מצויה ורגילה קצת גם בנערים פחותים מכ״ה שנים, כי הנערים סמוכים על שולחן אביהם ואין להם דאגה כלל, וגם עדיין הם עוסקים בלימודם וחוקים ממילי דעלמא. אבל הזקנים מחמת גודל הטרדא בעסקים ומילי דעלמא קשה להם להתפלל בכוונה כנ״ל, רק בשבת וי״ט או כשהם פנויים בחול״.

11 וז״ל שם: ״מודעת זאת בכל הדתות שבעולם שהוא דבר בלתי אפשר שיהיו כל בעלי הדת שוין בזהירות שמירת הדת בכל מכל כל בלב ונפש בכל הפרטים, וגם אצלינו הוא כך, כי אף שנעשו חפשי מהרבנים הנ״ל (אשר השפילו את מעלת התפילה) אעפ״כ הרבה בני אדם יש שהיו יכולין להתפלל בכוונה ואעפ״כ אין רוצים מחמת עצלות, כי באמת הוא טורח ועמל גדול אף ללומדים גדולים יותר מעמל וטורח הלימוד בתלמוד, וגם יש מתבישים לעשות התנועות לגרש המחשבות זרות שנופלים ממילא, ולכן כל המטריחין עצמן להתפלל בכוונה בין נערים בין זקנים הם מיעוטא דמיעוטא נגד כל ההמון עם, וכל ההמון עם קורין אותם בשם חסידים בכל מדינות רוסי׳ לבנה ופולין ורוב מדינת ליטא כמולה, והיינו על שם חסידים הראשונים שהיו מתפללים בכוונה כנ״ל, הגם כי של עכשיו אינם חסידים גדולים כראשונים״.

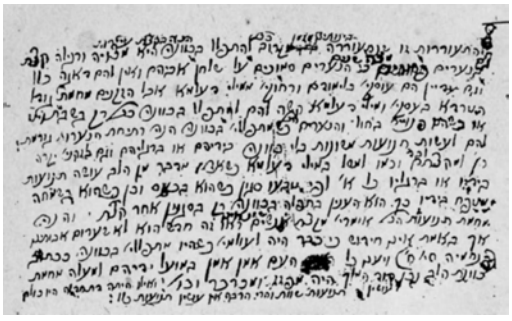

איז א נייער דת. ער ברענגט זיך א ראיה פון א פסוק (נחמיה ח, ו) אז תניעות איז נישט קיין נייע זאך, ער ברענגט דארט אז דוד המלך האט מפזז ומכרכר געווען לפני ה' (שמואל–ב ו, טז).[12]

ער איז מסביר דארט וואס איז דאס חכמת הקבלה, ער זאגט אז ער האט דאס געלערנט פון זיין רבי'ן דער רבי ר' בער.[13]

---

12 וז"ל שם: "והנערים הנ"ל כשמתפללים בכוונה הנה רתיחת הנערות גורמת להם לעשות תנועות משונות בלי כוונה בידיהם או ברגליהם, וגם בזקנים יקרה כן למקצתם לבד, וכמו למשל במילי דעלמא כשאדם מדבר מן הלב עושה תנועות בידיו או ברגליו כל א' לפי טבעו, כמן כשהוא בכעס וכן כשהוא בשמחה מטפח בידיו, כך הוא הענין בתפילה בכוונה רק בסגנון אחר קצת. והנה מחמת תנועות הנ"ל אומרים מקצת אנשים שונאינו ראו זה חדש הוא לא שערום אבותינו, אך באמת אינו חידוש כי כבר היה לעולמים כשהיו מתפללים בכוונה ככתוב (נחמיה סי' ח') ויענו כל העם אמן אמן במועל ידיהם למעלה מחמת כוונת הלב, וכן דוד המלך היה מפזז ומכרכר וכו'. ואילו היתה דת חדשה היו כולם עושין תנועות שוות, והרי הרבה אין עושין תנועות כלל".

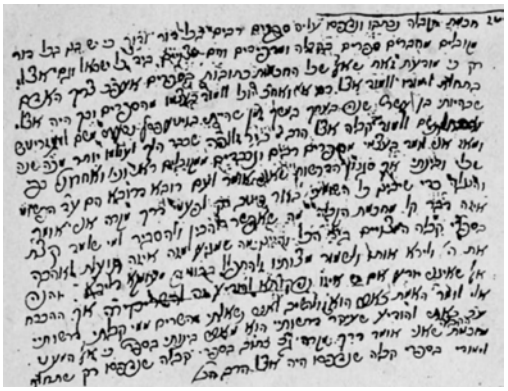
13 וז"ל שם: "חכמת הקבלה נתתנו ונדפסו עליה ספרים רבים בכל דור ודור, כי יש בנו בכל דור מקובלים מהברים ספרים בקבלה ומדפיסים, והם מצויים ביד כל ישראל וגם אצלי, רק כי מודעת זאת שאף שכל החכמות כתובות בספרים אעפ"כ צריך האדם בתחלת לימודו ללמוד אצל רב א' ואח"כ יוכל ללמוד בעצמו מהספרים, וכך היה אצלי בהיותי בן עשרים שנה בערך במשך זמן שהייתי בווייטעפסק נסעתי משם למעזריטש והתחלתי שם ללמוד קבלה אצל הרב מ' בער זלה"ה (המגיד ממעזריטש) שכבר הלך לעולמו יותר מכ"ה שנה, ומאז אני לומד בעצמי מספרים רבים ונכבדים ממקובלים ראשונים ואחרונים כפי שכלי ובינתי, אך סגנון הדרשות שאני אומר לעם רובא דרובא הם ע"ד הפשוט והנגלה כדי שיבינו כל השומעים באר היטב רק לפעמים דרך מקרה אני אומר איזה דבר קל מחכמת הקבלה מה שאפשר להבין ולהסביר למי שלמד קצת בספרי קבלה המצויים ביד הכל, והיינו מה שמגיע מזה איזה תועלת לאהבה את ה' ולירא אותו ולשמור מצותיו ולהתפלל בכוונה מעומקא דלבא. והנה אף שאינני יודע אם יש איזו נפקותא להודיע זה להשרים יר"ה, אך ההכרח אלי לומר האמת כאשר הוא ולהשיב לאשר נשאלתי מהשרים ממי קיבלתי דרשותי, על כן באתי להודיע שעיקר דרשותי הוא מאשר בינותי בספרים, כי אף המעט מחכמת הקבלה שאני אומר דרך מקרה ג"כ כתוב בספרי קבלה שנדפסו, רק שתחילת לימודי בספרי קבלה שנדפסו היה אצל הרב הנ"ל".

און ער שרייבט וועגן די ספרי קבלה.

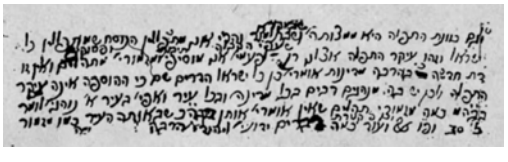
ער זאגט אז די הוספות וואס מ'איז מוסיף ביים דאוועגען אז דאס איז נישט עיקר התפילה, נאר עפ"י קבלה האט מען מוסיף געווען מזמורי תהלים וכדו', ער רעכנט אויס מזמור שיר חנוכת הבית, און תפלה לדוד וגו' און פרשת הקטרת, אז דאס זענען פון די הוספות ביים דאוועגען.[14]

אב"ד ראשית חכמה: ער רעדט דארט וועגן זאגן דרשות, דאס איז לכאורה געווען א חלק פון די מסירה.

רבינו: יא, מ'זעהט אז די מסירה איז געווען אויף זיינע דרשות, וויייל ער פארענטפערט זיך דארט אז רוב דרשות איז געבויעט אויף תורת הנגלה, נאר אמאל אמאל מישט ער אריין אביסל לייכטע ענינים פון חכמת הקבלה וויייל ס'ברענגט א תועלת פאר עבודת ה', און דאס איז אויך נישט קיין נייע זאכן, נאר וואס עס ווערט געברענט אין די ספרי קבלה. ער רעכנט אים אויס דארט עטליכע ספרים, חוץ פונעם זוהר הקדוש וואס ער רופט אהן דארט 'קדמון לכל ספרי המקובלים'.[15]

14 וז"ל שם: "וגם כוונת התפילה היא ממצות ה' שבמקרא ושבתלמוד והרי אנו מתפללין הנוסח שמתפללין כל ישראל וזהו עיקר התפילה אצלנו, רק שעפ"י הקבלה לפעמים אנו מוסיפים תיבות ומזמורים ופסוקים מתהילים ואין זו דת חדשה כי בהרבה מדינות אומרים כן כל ישראל הדרים שם, כי ההוספה אינה עיקר התפילה ולכן יש בה מנהגים רבים בכל מדינה ובכל עיר, ואפי' בעיר א' נוהגים לומר בבה"מ כמה מזמורי תהילים שאין אומרים אותן בבה"כ שבאותה העיר, כמו מזמור ל' ופ"ו, וכן פ' קטרת ועוד כמה דברים ידועים ליהודים הרבה...".

15 וז"ל שם: "חכמת הקבלה שהתחלתי ללמוד אצל הרב הנ"ל ואח"כ אני לומד מהספרים הנה היא ידיעת עשר ספירות ושמותיהם ואיך הקב"ה

אב"ד ראשית חכמה: ער רעדט פון השבעות שמות און מלאכים.

רבינו: ס'איז אינטערסאנט, ער שרייבט דארט אזוי, אז ס'איז דא וואס מאכן א טעות אז השבעת מלאכים דאס איז קבלה.[16]

אב"ד ראשית חכמה: יא, אבער ס'איז טאקע אינטערעסאנט, ווייל ווען ער רעדט צו אונז פארשטיי איך, אבער ער רעדט דאך צום גוי.

רבינו: מ'לעבט היינט אין אמעריקא, היינטיגע צייטן וואס מ'פארשטייט דאס נישט, ווייל די רעגירונג האט זיך קיינמאל נישט אריינגעמישט אין קיין רעליגיע דא, פונקט פארקערט די אמעריקאנער רעגירונג טארן זיך נישט אריין מישן, אין די אלטע היים פאר די ערשטע וועלט'ס קריג איז נישט געווען אזוי.

ס'איז געווען להבדיל א קאטוילישע קירכע, און נאר דאס איז געווען די קאטוילישע קירכע, מ'האט נישט געקענט מאכן צוויי, ס'האט געקענט זיין א קאטוילישע מיט א מוסילמענישע אבער פון די זעלבע האט נישט געקענט זיין צוויי, די זעלבע איז געווען א איד מיט אידישע רעליגיע, עם איז געווען א אידישע רעליגיע, און דאס איז געווען די אידישע רעליגיע, מ'האט נישט געקענט מאכן צוויי, במילא דאס איז געווען די מעשה אזוי ווי ביי די טיילונג אין אונגארן, די רעגירונג האט באקומען א מסירה און האט געקלאגט אז ס'איז א נייע מין זאך, מ'האט געוואלט צוטיילן די אידישע רעליגיע אז ס'איז נישט איינס.

בקיצור, די מתנגדים האבן איינגעגעבן אז ער איז משנה די אידישע רעליגיע, במילא איז עס נישט די ריכטיגע אידישע רעליגיע, ס'איז עפעס א נייע מלוכה, און נאך מער אז דו ווילסט זאגן אז דו מאכסט א רעוואלאציע אין דעם (בדת היהדות), וועסטו מאכן א רעוואלאציע אין דעם (בהממשלה), ממילא די רעגירונג האט מורא געהאט פאר דעם.

ער פארענטפערט זיך דארט, ווייל די מתנגדים האבן אריינגעגעבן אז מ'האט משנה געווען אין דעם דת.

אב"ד ראשית חכמה: ער זאגט דארט אז ער נעמט נישט קיין געלט פאר די דרשות, פארוואס שרייבט ער דאס.

רבינו: יא, מקען דאך נישט וויסן וואס פאר א חשדות די רעגירונג'ס חברה האבן געהאט, ווען איינער האט פארדינט געלט, איז שוין א ביזנעס, ער רעדט פאר א גרויסן עולם.

ווען מ'פארט היינט דא און מ'קומט אן ביי די גרענץ און מ'שטעלט זיך פאר אלץ א ראבי וואס פארט זאגן דרשות, פרעגן זיי א שאלה, האסט באקומען געלט אדער דו האסט נישט באקומען געלט?, אזוי פרעגן זיי, דאס איז די אמעריקאנער רעגירונג.

ווען איך פאר קיין לאנדאן און איך שרייב אריין די סיבה פון די נסיעה אז איך בין א ראבי, פרעגט מען וואס האסטו געטוהן אלץ ראבי?, גיי זאגט דרשותז, פרעגט מען צי דאס איז פאר געלט אדער נישט פאר געלט?.

אב"ד ראשית חכמה: אויב יא פאר ווען מען באדערט עם, פאר די אמעריקאנער רעגירונג, אדער פאר די אנדערע רעגירונג?

רבינו: פאר די אמעריקאנער רעגירונג, ווען מ'פארט ארוים פרעגט מען די שאלה, צי מ'ערעדט די דרשות פאר געלט אדער נישט פאר געלט, מ'וויסט שוין אז מ'ענטפערט אז ס'איז אהן א געלט.

היינט איז אזוי, מ'קען מאכן דא אין ניו יארק פופציג בתי מדרשים אין איין מדינה אין איין שטאט, אינדערהיים איז דאס נישט געווען אזוי, אינדערהיים האט דער רב געפירט די חתונות, ער איז געווען באחריות אויף אלעם, ווער ס'איז געבוירן און ווער ס'איז געשטארבן, ווער ס'האט חתונה געהאט, ס'איז געווען איין רב, ס'האט נישט געקענט זיין צוויי. די רעגירונג האט נישט געלאזט.

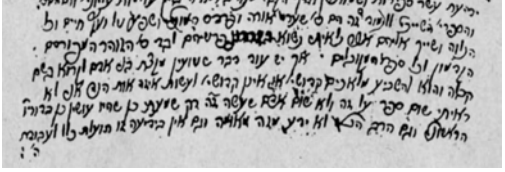
אין אמעריקא איז אנדערש מטעם די רעגירונג.

אב"ד ראשית חכמה: האט מען געמוזט מסביר זיין פאר דעם צאר, אז חסידות האט נישט געטוישט אידישקייט.

רבינו: זיי האבן ג'עמסר'ט אזוי אז ס'איז א מיסיאנערישע באוועגונג קעגן די רעליגיע, און ס'איז א מיסיאנערישע באוועגונג קעגן צאר אויך.

מנהיג ומחיה בהם עולמות עליונים ותחתונים, והספרים השייכים ללימוד זה הם ס' שערי אורה ופרדס רמונים ושפע טל ועץ חיים וכל הגלוה ושייך אליהם אשר נלאיתי נשוא בזכרוני פרטיהם, לבד ס' הזוהר המפורסם הקדמון לכל ספרי המקובלים".

16 וז"ל שם: "אך יש עוד דבר שטועין מקצת בני אדם לקרוא בשם קבלה, והוא להשביע מלאכים קדושים או אינן קדושים לעשות איזה אות, הנה אני לא ראיתי שום ספר על זה ולא שום אדם שעשה זה, רק שמעתי כן שהיו עושין כן בדורות הראשונים, וגם הרב הנ"ל לא ידע מזה מאומה, וגם אין בידיעה זו תועלת כלל לעבודת ה'".

מ׳דארף פארשטיין אז זיי האבן דאס איינגעמסר׳ט איז א סימן אז ס׳איז געווען א מסירה, אז ס׳איז געווען אן עבירה כלפי די רעגירונג.

אב״ד ראשית חכמה: מ׳זעהט אז ער האט זיך פארענטפערט.

רבינו: אז ער האט זיך געדארפט פארענטפערן איז א סימן אז עס איז געווען ביי זיי אן עבירה.

א׳ הנוכחים: די מסירה איז נישט געווען וועגן שיקן געלט קיין ארץ ישראל?

רבינו: דאס איז אויך געווען איינע פון די מסירות, שיקן געלט קיין ארץ ישראל איז אויך געווען ביי זיי אן עבירה, ווייל ארץ ישראל האט באלאנגט פאר טערקיי, און טערקיי מיט רוסלאנד האבן זיך ארום געשלאגן.

אב״ד ראשית חכמה: ער פארענטפערט זיך אויפן געלט שיקן אויך?

רבינו: יא, אביסל.[17]

ער האט געשטעלט אפילו א ממונה אויף דעם.

אב״ד ראשית חכמה: אבער בעיקר רעדט ער וואס חסידות איז, דאוועגען שטאט, און מ׳זאגט דרשות מוסר, ווער ס׳טויגט גוט צו רעדן רעדט פאר טויזענטער מענטשן. מ׳זעהט אז דער מסור האט געזאגט אז ס׳קומען צו אים צו פארן פופצן הונדערט מענטשן, פופצן הונדערט צי טויזענט מענטשן, שפעטער איז עס שוין געווארן ווייניגער, און ער רעדט שוין אין אמאך קלענערע פלעצער, ס׳איז זייער נוגע געווען פאר זיי.[18]

רבינו: עס איז זייער אינטערסאנט דער בריוו, עס איז גערשריבן אויף לשון הקודש, און מ׳האט עס איבער געטייטשט אויף רוסיש.

אב״ד ראשית חכמה: יא, און איינער פון די מוסרים האט עס געפעלטשט, זיי האבן אריין געשריבן דארט זאכן, און מ׳האט זיי געבעטן מ׳זאל נאכאמאל זעהן די ארגינעלע שריפט, צו זעהן אז מ׳האט נישט צוגעלייגט די זאכן.

רבינו: די דאקומענטן זענען פארבליבן אין די ארכיוון פונעם צאר, עס איז געליגן ביי די זאכן פונעם צאר ביז היינט, ס׳איז שוין איבער צוויי הונדערט יאר וואס עס ליגט

---

17 וז״ל הבעל התניא במכתבו: ״....ואודות הכספים שהוא, בן-חיים, כותב שכאילו נשלחים לארץ ישראל – לפרנסתם של אנשי דת בלבד הנמצאים שם – בימים אלו פי מאה מאשר בימים עברו, הכפלה זו בדותה היא, כדי לחזק את דבריו, אך רחוקה היא מרחק רב מן האמת. אמנם איני יודע את החשבון המדוייק כמה נשלח בעבר וכמה שולחים עכשיו, רק זאת יודע אני כי עתה שולחים לשם כסף רב יותר מבעבר, היות ואז מעטים היו בארץ ישראל יהודים מפולין, התושבים המקומיים קבלו פרנסתם מיהודי תורכיה וסביבתה, ואלו הנקראים פולנים – או אשכנזים כפי שרגילים לכנותם שם – לא מנו אז אפילו עשרה איש, והם קבלו תמיכה ופרנסה מספקת מבני משפחותיהם שבמקומות אשר מהם באו. ברם לפני זמן לא רב, ידוע לכל כפי ששמעתי גם אני, נסעו מבילורוסיה – פולין מלפנים – יותר משלשים ראשי משפחות על משפחותיהם, בעוד הם מותירים אחריהם בבילורוסיה וסביבתה את קרוביהם וידידיהם, אשר בצר להם נדרו נדרים, והם שולחים צדקה להחיותם יותר מהרגיל בשנים עברו. וכנראה שאותו דבר קורה גם במדינות וואלין ופודוליה ועוד, שגם משם נסעו [לא״י] לא מעט אנשים כפי ששמעתי, ולכן גם להם נשארו שם בני משפחה וידידים.

אך כל הענין הזה אינו נוגע אלי בדוקא, שהרי אינני אומר ואינני כותב לאיש כמה עליו לשלוח לשם, כי כל אחד נותן כנדיבות לבו. ומכך שמנדבים כספים להחיות את האנשים המתפללים לה׳ בירושלים אין לי כל תועלת, ובפרט שאפשר שאני עצמי זקוק לתרומות.

ומה גם שמנהג זה במדינתנו וסביבתה לשלוח כספים לפרנסתם של המתפללים לה׳ בארץ ישראל לא ממני מקורו, אלא משליחיהם של אותם בני ארץ ישראל, שלפני כן התגוררו במקומות אלו, והשליחים בבואם לכאן עברו בכל המקומות ובקשו נדבות מכל יהודי, בין מהיהודים המכונים חסידים ובין משאר היהודים. ושליחים אלו בחרו להם אדם נאמן שיאסוף את כספי הנדבות עד שיגיע השליח מירושלים, כדי שלא יהיה עליו להתמהמה כאן, שמא יאחר את מועד הפלגת הספינות. שמו של אותו נבחר הוא יעקב [יענקל] בן לייב מסמולין. משעה שנקבע מנהג זה על ידי השליחים הנ״ל, קרה לא פעם, כי אף שלא הגיע לכאן שליח מירושלים נסע יעקב זה לאוקראינה, ומשם שלח את הכספים שאסף באמצעות שליחים שהגיעו לשם מירושלים, או על ידי אלו הנוסעים משם לארץ ישראל, בין שדעתם להשתקע שם ובין שדעתם לחזור לכאן.

לא ידוע לי בדיוק באיזה אופן הוא שולח, אך זאת נראה בבירור כי כל הנדבות מגיעות לארץ ישראל באמצעותו של אותו יעקב, שהרי מגיעות אליו משם קבלות חתומות על ידי היהודים המתגוררים שם, כדי שיוכל להראות לכל אדם שנדר נדרים כאלו, שנדבתו הגיעה אליהם בשלימותה לכל המתפלל שם לה׳, והסך המגיע לכל אחד נתקבל אצלו במלואו. וכל אחד מהיהודים המקומיים הנ״ל מכיר את חתימת ידם של כל אנשי ירושלים.

ומה שכותב הרב בן-חיים שכאילו לפי דת ישראל חייבים להניח תשעה חלקים לעניי עירנו וחלק העשירי לעניי אנשי ירושלים – את זה לא ראיתי בשום ספר מספרי מנהגי ישראל אשר לפיהם מורים הפוסקים, וגם מעולם לא שמעתי מהם שקיימת הלכה כזו בספר מן הספרים, בין אם פורסם בין אם לאו. האמת היא שכל אדם נותן, באשר כל אחד רשאי לעשות בממונו נדרים ולתת נדבות למי שלבו חפץ... עיי״ש.

18 וז״ל המסירה המתורגם ללשון הקודש: ״...על יו״ט באים הכת הנ״ל לק׳ לויזנא להרב שלהם ה״ה זלמן בן ברוך במספר אלף ט״ו מאות או יותר אנשים, עד שיש דוחק גדול בבתים. וזה דבר לא יתכן שיהי׳ הרבה אנשים כזה ביחד, ומי יודע מה המה מדברים בעת האסוף, כי אם הי׳ כדי לשמוע תורה הלא הי׳ יכול ליכתוב תורה, ולמאי נצרך לאסיפה כזה ביחד. וגם הרבה הוצאות יש להם ליסע מדרך רחוקה...״.

שוין דארט.

אב"ד ראשית חכמה: ער איז דאך געזעצן אום תקנ"ט און תקם"א.

רבינו: יא, צוויי מאל איז ער געווען אין תפיסה, דאס ערשטע מאל איז ער באפרייט געווארן י"ט כסלו, דאס צווייטע מאל אויך אין כסלו, אום חנוכה.

בקיצור, איז עס שוין באלד צוויי הונדערט און פופציג יאר וואס ס'איז דארט געליגן, מען האט קיינמאל נישט געקענט צוקומען צו דעם ביז היינט, לעצטנס האט די רוסישע רעגירונג געעפנט די ארכיוון, און מ'קען צוקומען צו זייער אינטערסאנטע זאכן.

עס איז דא צום ביישפיל, מ'קען טרעפן, דער בעלזער רב רבי יהושע'לע איז געפארן קיין טשערנאביל, וועז ער האט חתונה געמאכט רבי ישכר בער, ער איז דאך געווען אן איידעם אין טשערנאביל, ער האט חתונה געהאט מיט רבי אהרן טשערנאבלער'ס אן אייניקל.[19] איז היינט דא וואס מ'האט ארויס געגנומען פון די רוסישע רעגירונג, דעם פאספארט נומער, בעלזא איז דאך אין גאליציע, דאס האט באלאנגט פאר עסטרייך בימים ההם, און דאס איז שוין געווען רוסלאנד, איז דא די פאספארט נומער פונעם בעלזער רב, און ווער ס'איז געפארן מיט אים, רבי יהושע'לע הייסט 'אסיעם רוקח', און רבי ישכר בער הייסט 'בערקא', ווען זיי זענען אדורך געפארן די גרענין, און די רוסישע געהיים אגענטן זענען זיי נאכגעגאנגען, און עס שטייט פונקטליך וואו ער האט גענעכטיגט, וואו ער איז געווען, ער איז געווען אין מקארוב, רבי יהושע'לע בעלזער האט דאך געהאט אן איידעם רבי משה מרדכי, דער מקארובער רב, א זון פון רבי יעקב יצחק, אויך פון די טשערנאבלער גזע, אן אייניקל פון רבי מאטעלע טשערנאבלער.[20]

בקיצור עס איז אלעם דא פארשריבן, וואו ער איז געווען שבת, און ווען ער איז ארויס געפארן, די גאנצע נסיעה איז דא היינט, ס'איז אינטערסאנט, אלע מסירות וואס זיי האבן געמאכט, מ'קען ארויס געבן א גאנצן ביאור וואס די אינווענטיגיטער'ס (הוקרי הממשלה) שרייבן זיך איינער פאר'ן צווייטן וועגן די מסירות, ס'איז פלאי פלאים.

מן הסתם איז פון רוזשין אויך דא אלע דאקומענטן.

א' הנוכחים: אין זענטא איז געווען א דיין, ס'איז דא א ספר פון אים, כ'האב עס געזעהן לעצטנס.

רבינו: יא, דער ספר הייסט קול יעקב, ער איז געווען א בעלזא חסיד.[21]

א' הנוכחים: יא, ער ברענגט טאקע אסאך מעשיות פון בעלזא, ברענגט ער דארט א מעשה אז ס'איז געווען איינער א איד וואס האט געוואלט קויפן די עליות אין ביהמ"ד, און דער ראש הקהל האט געזאגט אז מ'פארקויפט מער נישט, און דער איד האט פארפירט, וואס הייסט מ'פארקויפט נישט די עליות, און ער איז צוגעגאנגען צום באלעמער, און געגעבן א קלאפ אין די בימה 'טויזענט די מצוות', און דער ראש הקהל האט אים איינגעמסר'ט פאר די רעגירונג, און מ'האט אים געפופן, א טאג פארדעם איז ער ארום געגאנגען פון יעדן בעטן אן אונטערשריפט אז זיי זענען מסכים אז מ'זאל פארקויפן די עליות, איז ער געגאנגען און ער האט געשיקט א בריוו פאר'ן בעלזער רב זיך מזכיר זיין, האט דער בעלזער רב געזאגט, דאס הייסט מסירות נפש, אז ער טרויעט זיך צו טשעפענען מיט א ראש הקהל... אבער עכ"פ מ'האט איינגעגעבן א מסירה, אז מ'האט נישט געמעגט פארקויפן די עליות.

מ'האט דעמאלטס געקענט איינזעצן פאר אזא זאך.

רבינו: דארט אין רוסלאנד איז דאך געווען אלעם פאר באצאלט, אלעם איז געגאנגען פאר שוחד, בקיצור, ס'איז באקאנט די מעשה, אזא ווערטל דערציילט מען, דארט איז געווען אמאל אין א שטעטל אז איינער האט געוואלט זיין בעל תוקע, און עס איז נישט געפעלן פאר די ראשי הקהלה, ער איז נישט געווען ראוי לאותה איצטלא, איז ער געגאנגען זיך אפרעדן פאר'ן פריץ, און ער האט געהייסן פאר'ן ראש הקהל צי פאר וועם אין די קהלה אז ער זאל זיין דער בעל תוקע, האט מען דן געווען אזוי ווי מ'מוז אים דאך מכבד זיין צו זיין בעל תוקע, וועט מען אים ממנה זיין יום הקדוש צו זיין דער בעל תוקע..., איז ער געגאנגען און האט פאר'מסר'ט פאר'ן פריץ, אז ער האט געוואלט זיין ראש השנה בעל תוקע, האט מען מסביר געווען פאר'ן פריץ, יום כיפור דאס איז דער הייליגסטער טאג פון יאר, יום הקדוש איז דאך נאך העכער ווי ראש השנה, וועט ער זיין יום הקדוש דער בעל תוקע, זאגט יענער, מ'בלאזט דאך נאר איין תקיעה, זאגט

---

19 עם בתו של הרה"ק רבי ישעי' משולם זושא ז"ל בן הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל ז"ל.

20 הרה"ק רבי יעקב יצחק הי' בנו של הרה"ק רבי מנחם נחום ממקארוב ז"ל, בן הרה"ק רבי מאטעלע מטשערנאביל ז"ל.

21 הגאון רבי אליעזר יעקב ראזניץ ז"ל הי"ד דומ"ץ בעיר זענטא, מח"ס קול יעקב עה"ת ודרשות, חידושים על הש"ס ועל ספר תהלים, תלמיד חביב להגאון הזכרון יהודא מסאטמאר ז"ל, ומגדולי חסידי הגה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל.

אים דער פריץ, ׳זיי נישט קיין נאר, איינמאל דו האסט שוין דעם שופר אין די הענט, בלאז וויפיל דו קענסט נאר... און פרעג נישט קיינעם.....׳.

אב"ד ראשית חכמה: אז מ׳רעדט פון שופר, האב איך געהערט אן אינטערסאנטע מעשה, ס׳איז געווען א איד וואס מ׳האט אים אויפגענומען אלץ בעל תוקע, און ער האט זיך זייער געמוטשעט, עס גייט אים נישט דאס בלאזן, עס איז ממש געווען געפערליך אין ביהמ"ד, ביז ווען דער בעל תוקע האט געוואונקען פאר"ן רב אז יענער – איינער אין ביהמ"ד – איז א גוטער בעל תוקע, און ער געבט אויף, כדי מ׳זאל יענעם מכבד זיין.

די מעשה איז געווען אין די ליטא דערציילט מען אזוי, ביי איינער פון נובהרדוק׳ער חדר – איז דער רב קודם אליינם ארויף אויפן באלעמער, און גענומען דעם שופר, ער האט קיינמאל נאכנישט געבלאזן מיט קיין שופר, און האט געבלאזן און געבלאזן, עם איז נישט געגאנגען, ער האט בכלל נישט געקענט בלאזן, און נאכדעם האט ער גערופן יענעם זאל קומען בלאזן, האט ער שפעטער געזאגט, אז פאר דעם האט ער קודם איבערגענומען דעם שופר, ווייל ווי שלעכט וואלט זיך יענער געשפירט ווען עם קומט נאך אים א גוטער בעל תוקע און ער קען יא גוט בלאזן, האט ער אים געוואלט קודם בארוהיגן ווען ער וועט זעהן אז פאר אים איז אויך נישט געגאנגען דאס בלאזן...

ס׳איז א שטיקל הלכה׳דיגע פראבלעם לכאורה ווי אזוי מ׳מעג עם טוהן? ער האט דאך געמאכט א ברכה, און ס׳איז נאכנישט געווען קיין איין תקיעה, מ׳האט נאך גארנישט געבלאזן, צי מ׳מעג מאכן אזא הפסק...

רבינו: עם קען זיין אז די ערשטע תקיעה האט ער יא מצליח געווען, נאר שפעטער האט ער נישט געקענט ממשיך זיין.

אב"ד ראשית חכמה: למעשה האט ער אבער געוואלט מיט דעם שפארן בזיונות פאר א איד....

א׳ הנוכחים: דער בעל התניא ווען ער האט געשריבן דעם בריוו פאר די רעגירונג האט ער געמיינט דאס צו שרייבן פאר די גוים, אדער ער האט געוואלט מסביר זיין פאר"ן המון עם, מ׳זאל וויסן וואס דער דרך החסידות איז.

אב"ד ראשית חכמה: ער שרייבט דאך בפירוש אזוי, ער האלט אין איין אריין וואלפן אויף געוויסע זאכן, אז דאס איז געווען מיטן רשות פונעם קייסער ירום הודו, אזוי שרייבט ער אפאר מאל, וואס מ׳האט געטוהן איז געווען מיט זיין רשות.

רבינו: עם איז דא די ערשטע חלק אויך, דאס הייסט די מסירה פון עם איז אויך דא, ער הייבט אן מיטן ׳בעל שם׳, מיט [הרה"ק רבי ר'] ׳בער פון מעזריטש׳, און ׳שלמה אהרן׳, דאס איז רבי שלמה און רבי אהרן קארלינער.

אב"ד ראשית חכמה: ווייל מ׳האט זיי אזוי גערופן ׳קארלינער׳.

רבינו: יא, מ׳האט זיי גערופן קארלינער, די מתנגדים האבן גערופן די חסידים ׳קארלינער׳, זיי זענען קיינמאל נישט געווען קיין קארלינער זיי זענען קיינמאל נישט געווען אין קארלין,[22] אבער עם האט געהייסן קארלינער,[23] א חסיד

---

22 עיין בס׳ אגרות הבעל התניא ובס׳ דברי העדות (עמ׳ ל"ג) שמובא דברי העדות של הבעל התניא מה שהשיב לחוקרי הממשלה בעת מאסרו השני בשנת תקס"א ע"פ תרגום מלשון רוסיא הנמצא בין הארכיון של ממשלת רוסיא, וזה לשונו: "הרב הראשי (המסור מפינסק) אביגדור בן חיים לנגד הבעל התניא ראש כת הקרלינאים בבילורוסי׳ או חסידים מסביר את הדבר דלהלן: בספר של כת הקרלינאים או חסידים שנתחבר ע"י ראשי המורים הבעל שם טוב והמגיד ממעזריטש כתוב שהאדם צריך להיות תמיד בשמחה לא רק בזמן התפילה אלא בכל עת וזה מנגד לדת ישראל, היות ושיטה זו מבטאת כאילו כבר בא המשיח."

ועיי׳ בס׳ אוצר סיפורי חב"ד (עמ׳ רכ"ג) שמעתיק דברי המלשין אביגדור בן חיים מפינסק ותשובות הבעל התניא על טענותיו, וזה לשונו בהמסירה מס׳ ט׳: הרב בן חיים ושארי אנשים קוראים לבן ברוך (הבעל התניא) והמתחברים א"ע אליו בשם ׳קארלינער׳, מפני שלאחר מות שני המחברים הנ"ל היינו בעש"ט ור׳ מעזריטש היו בק׳ קארלין גובערני׳ מינסקע אהרן ושלמה (הרה"ק רבי אהרן הגדול ור׳ שלמה קארלינער) הראשונים המה אשר הלכו בעקבותיהם ומה שקוראים אותם חסידי׳ המה בעצמן קוראים א"ע כך ומה שקוראים אותם כת הוא מחמת זה שהמה שינוי את מנהג ישראל בתפילותם ואפילו במלבושיהם כי המה אינם לובשים בגדי צמר.

ועיין בס׳ הנ"ל שמעתיק תשובת הבעל התניא באריכות, ובתו"ד כתב: ...תמה אני מאוד כיצד הוא בן חיים העז להעליל עלילה שכזו עלי ועל כל המכונים חסידים המתגוררים במדינות בילורוסיה פודוליה מינסק וואלין נובורוסיה מאלורוסיה וקיוב אשר שם לא נקראו מעולם בשם ׳קארלינר׳, אלא בשם ׳חסידים׳ שהוא משורש חסד ולב טוב לאלקים ואדם, ואילו במקומות מסויימים מכונים הם ע"י האדונים הפולנים בשם ׳קיטאייבים׳, ורק בעיר וילנא וסביבותיה כינו אותם ראשי היהודים מתוך שנאה בשם ׳קארלינער׳, וכך היה זה למנהגם של המון העם בחשבם כאילו יש ביניהם איזו כת, לכן חושבים האדונים ברוסיה כאילו יש בינינו איזה חלק הנבדל ונפרד במנהגיו משאר היהודים, וכמו ע"ד משל הרסקולניקים שברוסיה זה שהדבר אינו נכון, ואשר דיעה זו מוזרה לנו לחלוטין ניתן להיווכח מכך שהרסקולניקים מתבדלים, ואין להם קשר עם הרוסים או האחרים אין הם אוכלים ושותים עמהם וגם אין הם מתחתנים אתם...

23 יש לציין שמתשובת הבעל התניא ניכר שהמלשינים הדביקו את השם ׳קארלינאים׳ לכלל החסידים בכוונה זדונית, כי רצו לקשר במוחם של השלטון שיש כאן קשר של בוגדים ומוסרים המסתובבות ברחבי העיירות, והיא כת אחת של קארלינער׳ס שבאו לחדש איזה דת

האט געהייסן א קארלינער, ווייל רבי אהרן קארלינער ער האט פארשפרייט חסידות דארט אין יענע געגנט.[24]

אב"ד ראשית חכמה: דאם איז אויך א שרעקליכע זאך ווען ער שרייבט דארט עבירות פון די חסידים, שרייבט ער דארט דער מסור. ווי אזוי האט ער געהייסן?.

רבינו: אביגדור האט ער געהייסן ער איז געווען א רב אין פינסק.[25]

קיצונית חדשה, ועל כן יש להרחיקם ולהצר צעדיהם מכל וכל, והבעל התניא שהבין את תעלוליהם, הוא מאריך להפריך את השם הזה, וטוען שמעולם הם אינם מכונים בשם 'קארלינער'ס.

ועי' בס' תולדות ברוך מרדכי (עמ' צ"ה) בי"ט בסלו תקנ"ט הוציא הקיסר פאוול הראשון פקודה לשחרר את כל החסידים שנעצרו ובראשם אדמו"ר הזקן וזוהי לשון הפקודה שנכתבה בשם הקיסר (תורגם מלשון רוסיא ללשה"ק): "להודיע לאדון בולגאקוב את הצו העליון של הוד מלכותו שהקיסר לא מצא בהתנהגות היהודים שהקימו את כת הקרלינים שום דבר מזיק למדינה ולא שום שחיתות או משהו אחר המיפר את השלווה הכללית, וציוה לשחרר את כולם באם לא ימצאו משהו חשוד במעשיהם או בכוונותיהם לנגד תועלת המדינה, צריך להטיל עליהם פיקוח קפדני במיוחד במה שנוגע לקשרים ביניהם וכו'".

24 כידוע שרבי אהרן הגדול ז"ל היה הראשון מתלמידי המגיד שהתחיל להסתובב בריש גלי בכל העיירות והכפרים בסביבות ליטא וכו', להפיץ תורת החסידות ללא שום פחד ומורא, וכח קדושתו וצדקתו משך אליו הרבה עובדי ה' ומבקשי העבודה הרצויה, וע"כ רבו עליו מתנגדים רבים, וע"כ כינו את החסידים 'די קארלינער', כי גם בעיר קארלין היה המקום הראשון שבנו שטיבל גדול מיוחד לחסידים ומבקשי ה'.

כן בתעודות של התקופה המאוחרת שנמצאו בסענאט בפעטערבורג כשהממשלת רוסלאנד התערבה בהמחלוקת בין המתנגדים והחסידים מכנים את החסידים סתם בשם 'כת הקארלינאים', אף על פי שבאותו זמן כבר היתה החסידות לכל ענפיה ובתי הצדיקים נפוצה בכל רחבי פולין ורוסיא, וכן הרה"ק הבעל התניא נקרא בתעודות האלה בשם "ראש הקארלינאים" כלומר ראש החסידים.

כמו"כ עיין בס' זכרון צדיקים (ח"ג) שהיו הרבה מגדולי ליטא שלא רצו להילחם נגד כת החסידים, כי ידעו נאמנה וראו בעליל שבמשך הדורות הוא היתה ספינת ההצלה נגד כת ההשכלה האירופה שצמחה בבערלין בדייטשלאנד ונתפשטה ברחבי מדינות אייראפא, והרסה קהילות שלימות והחריבה ישיבות גדולות ומפוארות כאשר תלמידיהם עזבו את דרך ה' לחצוב להם בארות נשברות בלימודי ההשכלה האירופה, ולכן לא לחמו כנגדה, והיו אומרים בלשון מליצה: ענדערש א קארלינער ווי א בערלינער!.

25 הר' אביגדור בן חיים קארא מפינסק, היה רב העיר פינסק וגלילותיה. נודע כאחד מראשי המתנגדים לחסידות ברוסיא, ואף הודח ממשרתו בידי החסידים בעירו. שמו נקשר בפרשת מאסרו השני של הבעל התניא שגרם למאסרו.

נולד לרבי יוסף חיים קרא, רב העיר קאליש, בן למשפחת רבנים המיוחסת להמהר"ל מפראג. ומסופר שבצעירותו היה מיודד עם הרה"ק מבארדיטשוב, אך כשהתקרב הרה"ק לחסידות ניתק את קשריו עמו, הוא כיהן ברבנות העיירה לסלי שבפולין, ולאחר מכן פעל תקופה בווארשא שם עסק בשתדלנות בחצר המלוכה הפולני.

בחודש תמוז שנת תקמ"ה, הודה הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע מרבנות העיר פינסק וגלילותיה באכזריות והשפלה נוראה, זאת לאחר לחצים שהפעילו מנהיגי ווילנא על מנהיגי פינסק במשך ארבע שנים. תקופה קצרה לאחר מכן, נבחר רבי אביגדור לשמש בתפקיד למשך עשור שנים, תמורת התפקיד הוא שילם סכום של 3000 דוקאטים, חלקם לסטארוסטה (שליט העיר), וחלקם כהלוואה לקופת הקהילה שהייתה במצב כלכלי קשה, מלבד פינסק, היו שלושים קהילות וישובים נוספים בסביבה שהיו כפופים לרב של פינסק.

בתקופת רבנותו ניסה להצר את צעדיהם של החסידים באופנים שונים, ולכן החסידים התנערו מסמכותו, ובעיר סטאלין ובעיירות נוספות שהיו תחת סמכותו בהם היתה השפעת החסידים רבה, אף נאסרה כניסתו של רבי אביגדור לעיר.

יש לציין שלמרות התנגדותו וקידום החרם נגד החסידים, הקהילה החסידית בעיר פינסק גדלה מאוד עד שהפכה לרוב. ורבו הקריאות וההשתדלויות להדחתו של ר' אביגדור, אך הדבר נמנע עקב קשריו עם השלטון.

בשנת תקנ"ג עם החלוקה השניה של פולין, עברה פינסק לשליטת האימפעריע הרוסית, בעוד ווילנא מבצרם של המתנגדים, עברה לידי פולין. מצב זה גרם לניתוק הקשר בין רבי אביגדור להנהגת המתנגדים, דבר שהקל על החסידים להדיחו משרתו. תחילה הם השתלטו על הנהגת הקהל בבחירות הפנימיות, והעמידו בראשה את הרשל קולדונר.

כתב מינויו של רבי אביגדור מסר בידו את הרבנות למשך תקופה של 10 שנים. בשנת תקנ"ג או תקנ"ד עלה ביד החסידים להדיחו בטרם תום תקופת המינוי, בניגוד למקובל. רבי אביגדור סירב לעזוב את משרתו, ובתגובה סילקו החסידים את כסאו ופיזרו סביבו חול ועפר. הוא אף תבע מהקהילה את שארית הסכום ששילם בעבור מינויו, אותו סירבה להשיב.

רבי אביגדור פנה תחילה לווילנא, שם קיווה לקבל סיוע בראשי המתנגדים, וכן המשיך לקדם את המלחמה בחסידות. בהשפעתו אכן נשרפה צוואת הריב"ש בחצר בית הכנסת בווילנא, אך לא היה בכוחם של אנשי ווילנא הפולנית לעזור לו, בשל הניתוק שבין העיירות. הוא נמנע מלפנות לבית הדין המקומי בפינסק, משום שזה נטה לטובת החסידים. בצר לו, פנה רבי אביגדור לערכאות, שהתערבו לטובתו וקבעו שעל הקהילה להשאירו בתפקידו. הם אף שלחו פקיד לבית הכנסת להכריז על כך, אך בני הקהילה מנעו את כניסתו. בתגובה לכך פנה ראש הקהל הערשל קאלאדנער, למושל מינסק שהשתכנע בצדקתם של בני הקהילה, ופטר את הקהילה מתשלום, אמנם הוא המשיך, בחוסר הצלחה, בתביעות נגד ראשי הקהל אצל ה"גנרל גוברנאטור" שמשל על כל השטחים המסופחים לרוסיה, אך הוא לא סייע לו.

בחול המועד סוכות של שנת ה'תקנ"ח נפטר הגר"א זצ"ל, והמתנגדים טענו כי החסידים חוגגים על מות רבם, ובעקבות כך החמירו את מסע הרדיפות נגד החסידים. אז שלחו המתנגדים כתב מלשינות נגד בעל התניא ועוד כמה מצדיקי החסידות, ובעקבותיה נעצרו שורה של

אב"ד ראשית חכמה: יא, שרייבט ער דארט, כיבוד אב איז דארט נישט דא, נאר וואם דער רבי זאגט טוט מען.[26]

א שבועה עובר זיין איז נישט קיין שום פראבלעם – אזוי שרייבט ער דארטן אויף חסידים – און ווער עס וויל ווערן פון די חבריא מוז מגלה זיין פאר"ן רבי"ן אלע זיינע חטאים און עוונות פון כל ימיו.[27]

א' הנוכחים: זעהט אויס זיי האבן נישט געגלייבט אז דער רבי זעהט אויך אהן דעם.

ראי"מ פאלקאוויטש: אין ליובאוויטש זאגט מען נישט דעם נאמען 'אביגדור' פון דעמאלטס אן.[28]

עס איז געווען איינער אין ליואבוויטש וואם האט געהייסן פנחם אביגדור האט מען אים אויפגערופן יעמוד פנחם מממ... בן ....

רבינו: עס איז זייער אינטערסאנט וואם ס'איז אלץ געווען בימים ההם, אזא שטארקע שנאה איז געווען דעמאלטס קעגן חסידים, נישט צום גלייבן.

אב"ד ראשית חכמה: נייעצן פונקטן האט דער אביגדור געשריבן, נייעצן סעיפים.

א' הנוכחים: דער אביגדור האט נישט געליטן פון די רעגירונג נאכדעם וועגן דעם תניא'ס בריוו, דער בעל התניא האט זיך נאר פארעגטפערט...

ראי"מ פאלקאוויטש: זיינע קינדער און אייניקלעך זענען שוין געווען חסידים...

אב"ד ראשית חכמה: מבני בניו של המן לומדי תורה בבני ברק...

דער בעל התניא ברענגט דארט אינעם בריוו דעם ווילנער גאון אפאר מאל, ער שרייבט דארטן, אז ער האט נישט משנה געווען מיט דעם וואם ער גייט נישט מיט צמר ביים דאוונען, ס'איז נישט קיין נייע זאך, ווייל זייער רבי (הגאון מווילנא ז"ל) האט אויך אזוי געטוהן.[29]

מנהיגים חסידיים, בעל התניא הובל לפטרבורג שם נכלא למשך כמה חודשים עד לשחרורו בי"ט כסליו ה'תקנ"ט, יש המשערים כי ר' אביגדור היה מעורב אף בהלשנה זו.

בעקבות הכישלון של המתנגדים, שלח רבי אביגדור באביב 1800, כתב הלשנה כנגד הבעל התניא שתואם ככל הנראה עם ראשי המתנגדים בווילנא, את המכתב הוא פתח בדברי הלל לקייסער פאוול, ובהמשכו באו 19 טענות שונות. בתחילת המכתב מוצגים החסידים כקבוצה בעלת נטיות שבתאיות שפרשה מהיהדות. הוא מתאר את הבעל שם טוב הק', בעל התולדות זי"ע והמגיד ממעזריטש כמאמיני שבתאי צבי רח"ל, תוך שהוא מביא מאמארים רבים מצוואת הריב"ש כסימוכין לכך שבתורת החסידות ישנם רמזים שבתאיים וזרים, כגון התמזגות עם הא-ל, זלזול בעבירות, אי-הקפדה על מצוות שונות ועוד. בהמשך הוא מגולל את העוול שנעשה לו בסילוקו ברבנות פינסק בשל התנגדותו לחסידים, ואת החוב שלא הושב לו.

בהמשך הוא מעלה עוד טענות והלשנות חמורות, לסיום נרמז כי קיום כינוס כה גדול של חסידים והתנהלותם הקהילתית הם סכנה ליציבות השלטון הרוסי, הוא הציע שבכדי לברר את אמיתות הטענות, יערך וויכוח פומבי בין הבעל התניא והמתנגדים.

לאחר בירור שנעשה בענין על ידי המושל הצבאי של ליטא, הוא תמך בעמדת החסידים, ודחה את הטענות לשבתאותם. אולם בשנת 1799, נשלח הסענאטור דירז'ווין בכדי לחקור סכסוך שפרץ בין יהודי שקלאוו ובעל האחוזה המקומי. ובחוות הדעת שהגיש הביע עמדה כנגד החסידים, ותיאר אותם ככת משיחית שפרשה מן היהדות וכוננה דת חדשה, תוך שהוא משווה אותם לאגודות סתרים שונות , ואת הבעל התניא הוא תיאר כמנהיג כת שסביבו יש פולחן אישיות, ולדרישתו ניתנים לו כספים רבים כפידיונות.

כתוצאה מחוות הדעת של דירז'ווין, ועיון מחודש בכתב המלשינות של רבי אביגדור, נאסר בעל התניא בשנית ב-21 בנובמבר 1800, והובל לחקירה בפעטערבורג. אז הכין רבי אביגדור רשימה של 19 שאלות אותם הציע לשלטונות לשאול את בעל התניא, אך בעל התניא ענה על השאלות לשביעות רצונם של החוקרים, ובכ"ג בכסלו ה'תקס"א נתן הקייסער צו לשחררו.

ואצל חסידי חב"ד מקובל שבסוף ימיו היה נע ונד ונתפס לשכרות, ומסופר ששני בניו של רבי אביגדור הפכו לחסידים נלהבים, ואף היו נמנעים מלהזכיר את שם אביהם בעלייה לתורה, ונכדו היה הרב החסידי של ליבאוויטש בעיר לאנדאן.

אך למען האמת, החובה לציין, שלעומת זאת בס' שיח שרפי קודש (ח"ג סי' רצ"ז) מביא בשם רבי דוב קאליש מלובוטש (נכד רבי מרדכי מנחם מנדל קאליש) כי "הזילזולים שזלזלו החסידים את ר' אביגדור אבד"ק פינסק לא היו אמת", והוא תיאר אותו כתלמיד חכם.

26 וכה כתוב בההלשנה: "...כיבוד אב ואם אין להם כלל באומרם ... כולם המה גונבים מעות מאביהם ואמם ומנשותיהם ע"פ ידיעת רביהם ונותנים להם...".

27 וז"ל בההלשנה: "...גם שמעתי כשרוצה אחד לחבר את עצמו לכת הקארלינער אזי מחוייב.... ליתן לו רשימה מן כל העוונות .... למסור נשמתו ... ליתן להרב מעות".

28 יש לציין שבחסידות חב"ד, אף חובר ניגון עתיק על אידועי י"ט כסלו, בשם 'שושנת החסידים', על בסיס הניגון 'שושנת יעקב', ובהניגון מכונה אביגדור כ'ארור "אביגדור המוסר"...

29 וזה לשונו של הבעל התניא במכתבו: "...ומה שהוא, בן-חיים, כותב שהחסידים שינו כאילו ממנהג ישראל בתפילותיהם ואפילו במלבושיהם, שאין הם לובשים עוד בגדי צמר, הרי אין שינוי [במנהגי התפילה] אלא בתיבותיה בלבד וזאת ע"פ הקבלה, וכבר ביארנו לעיל כי תפילות אלו נדפסו כבר לפני זמן רב. וכן בארץ ישראל מתפללים בנוסח זה מאז ראשית ימיה של תפילת ישראל. ובאשר למלבושי הצמר, מזה יכולים להיווכח כי אך תואנה הוא מבקש להתנכל לנו ללא אמת, שהרי רבים הם שאינם לובשים בגדי צמר מחמת זהירות יתירה, מחמת שמא

און נאך א זאך ברענגט ער דארט אז זייער רבי איז נישט געזיצן אויף א געפיטערט בענקל (ג"כ מהפת חשש שעטנז).

רבינו: יא, דער צילינדער הוט איז דאך דאס געווען, דער צילינדער איז געווען א זיידענער הוט, דאס איז געווען כדי מ'זאל נישט גיין מיט צמר.

א' הנוכחים: א הוט פון שעטנז איז מען אויך נישט געגאנגען?

רבינו: ניין, ס'איז אויך בגד, ס'שטייט ביי שעטנז (ויקרא יט, יט) [ובגד כלאים שעטנז] 'לא יעלה עליך'.

א' הנוכחים: די שטאפענע הוטן איז געווען פון צמר?

רבינו: אוודאי, ס'איז פון צמר.

א' הנוכחים: און די ביבער הוט נישט?

רבינו: ניין, די ביבער הוט נישט.

דער צילינדער הוט איז אויך נישט געווען פון צמר נאר פון זיידן.

אב"ד ראשית חכמה: וועגן דעם זענען די רבנים געגאנגען מיט א צילינדער הוט, די רבי'ם זענען געגאנגן א ביבער הוט.

רבינו: דער טאטע ז"ל האט פארציילט, ער איז געווען ביי די דייטשן אין די קריג, דארט איז אויך געווען דעם מוזשאיער'ס א ברודער, ער האט געהייסן רבי יוסף מאיר,[30] דער טאטע ז"ל פלעגט רעדן פון אים זייער שיין. ער איז געווען אן איידעם ביי רבי שלום אליעזר'ל'ס אן אייניקל, אזוי איז ער געווען פארן טאטן א נאנטע קרוב, ווייל זי איז געווען פארן טאטן א ערשטער קאזין. און ער איז געווען צוזאמען מיטן טאטן אין לאגער, ער איז ערשט אוועק נאכ'ן קריג פון טיפוס.

דער טאטע ז"ל האט געפלעגט צו זאגן אז ער איז געווען זייער א געהויבענער יונגערמאן, ער פלעגט רעדן זייער שיין פון אים.

דארט אין לאגער וועט מ'איז באפרייט געווארן איז מען געגאנגען צו א מאגאזין וואו מ'האט געקענט נעמען מלבושים, יעדער איז געגאנגען און זיך אויפגעזוכט א רעקל מיט א הוט, ביז דעמאלטס איז מען געגאנגען מיט די געשטרייפטע מלבושים וואס זיי האבן געגעבן די רשעים, נאכ'ן באפרייען זעהט ער אים מיט א הויכן צילינדער הוט, דאס איז געווען אן אשכנז'ישער הוט, די דייטשער רבנים זענען געגאנגען מיט אזא הויכן צילינדער הוט, אויבן איז עס געווען ברייט און אונטן שמאל.

אב"ד ראשית חכמה: דאהי איז עס שוין נישט געווען?

רבינו: יא, דאהי איז עס נאך אויך אביסל געווען, מ'האט געקענט זעהן פארשידענע רבנים נאך גיין מיט דעם אין אנהייב.

א' הנוכחים: די פרעזידענטן פלעגן אויך אמאל צו גיין מיט דעם.

ר"ד לאנדא: איך געדענק רבי עמרם בלום (נכד הגאון בעל בית שערים ז"ל) איז אמאל געקומען צום רבי'ן ז"ל איז ער געגאנגען אזוי.

רבינו: רבי עמרם בלום פון קליוולאנד (אבד"ק שומרי שבת דקליוולאנד), יא, ער איז קודם געווען רב אין ארגענטינא אויך, און שפעטער איז ער געווען אין ניו יארק, אין די תפארת ישראל שוהל אויף קליימער סטריט אין ווילליאמסבורג, נאכדעם איז ער געפארן קיין קליוולאנד. ר' אלי' בער (הגאון רבי אלי' בער וואכטפויגל שליט"א ראש ישיבת זכרון משה דסאוט פאלסבורג) איז זיין איידעם, ער פלעגט טאקע אזוי גיין.

רבי אליעזר סילבער (הגאון אב"ד קהילת כנסת ישראל בסינסינעטי ז"ל, גם שימש רבות בשנים בתור נשיא אגודת הרבנים בארה"ב וקאנאדא, שבהל"ח בשנת תשכ"ח לפ"ק) איז אויך געגאנגען מיט אזא צילינדער הוט.

עכ"פ, זעהט ער אים מיט אזא הויכן צילינדער הוט, אזא דייטשער יעקישער רבנישע הוט, פרעגט ער אים, רבי יוסף מאיר וואס איז געשעהן מיט דיר? די גייסט מיט דעם?, זאגט ער, איך גיי נאר מיט דעם, ווייל דאס איז נישט קיין צמר!

עס איז געווען זייער מאדנע ווי אזוי ער איז געגאנגען אנגעטוהן מיט אזא הוט, דעמאלטס ביים באפרייען האט ער שוין דאס אינזין געהאט, אז מיט דעם קען מען גיין ווייל ס'איז נישט קיין צמר...

אב"ד ראשית חכמה: מ'האט קוים באפרייט פון די צרות.

רבינו: יא, דער טאטע ז"ל האט זייער שיין געריעדט פון דעם רבי יוסף מאיר, פון זיין ערליכקייט, זיין דאוונען, זיין התנהגות א געהויבענע התנהגות.[31]

המשך יבוא אי"ה

---

30 נתערב בהם חוט פשתן, שלפי דת ישראל אסור ללבוש בגד שעטנז שבו מעורבים צמר ופשתים יחדיו ככתוב בספר דברים שבתורת משה [פ' כ"ב פס' י"א].

...חומרא זו נהוגה גם אצל רבים שאינם מן החסידים, ובפרט מתלמידיו של המנוח הרב אליהו מווילנא. מאידך גיסא יש בבילורוסיה חסידים רבים שאינם מקפידים בכך כלל והם לובשים בגדי צמר."

הגה"צ רבי יוסף מאיר רובין ז"ל הי"ד בן כ"ק רבי יעקב ישראל ישורון רובין מסאסרעגן ז"ל הי"ד, וחתן הגה"צ רבי חיים מאסקאוויטש ז"ל בן רבי בצלאל יהושע ז"ל מגלינא חדב"ע הרה"ק מרן הדברי חיים ז"ל וחתן דודו הרה"ק רבי שלום אליעזר'ל מראצפערט ז"ל.

31 עי' בספר ומשה היה רועה ח"ב עמוד שפ"ט-שצ"א.

לעילוי נשמת

הרב החסיד המפו'

מו"ה **ישכר דוב בעריש וויים** ז"ל

בן כ"ק הגאון הגדול רבי **יצחק יעקב** ז"ל

נלב"ע י"א חשון

הונצח ע"י בני

הרב ר' **חיים וויים** שליט"א

דעת תורה הבהירה

בחומר איסור השתתפות בבחירות הטמאות

אצל שיעור תהלים בהיכל המתיבתא הק' - סניף 'קדושת יואל' - קרית יואל יצ"ו
יום א' לס' והאמין בה' תשפ"ג לפ"ק

דוד המלך זאגט אין תהלים קאפיטל יד פסוק ב', **ה' משמים השקיף על בני אדם**, דער אויבערשטער קוקט פון הימל אויף די מענטשן, **לראות**, צו זעהן, **היש משכיל דורש את אלקים**, צי ס'איז דא איינער א משכיל, א פארשטענדליכער, דורש את אלקים, וואס האט אינזין דעם היליגן באשעפער.

דבר בעתו אין ארץ ישראל האט מען בעוונותינו הרבים אויפגעשטעלט א מלכות פון מינות, מ'האט אויפגעשטעלט א ממשלה קודם ביאת המשיח, מ'האט אראפ געווארפן פון זיך דעם עול הגלות, מ'האט מורד געווען אין הקב"ה און אין די תורה הקדושה, און אין אלעם וואס איז היליג ביי אידישע קינדער.

עס קומט פאהר די וואך בחירות פאר די ממשלה פון די טמא'נע מדינה, עס דארף ארויס געברענגט ווערן איבערצוחזר'ן דברי הראשונים כמלאכים, א וועגדונג צו אחינו בני ישראל בארצינו הקדושה, **אז עס איז א איסור גמור פאר יעדן איינציגן איד, איש ואשה, זיך משתתף צו זיין אין די גע'אסר'טע בחירות, אזוי ווי ס'שטייט באריכות אין ויואל משה, זאת התורה לא תהא מוחלפת בשום אופן.**

זאגט דוד המלך, **ה' משמים השקיף על בני אדם**, דער אויבערשטער קוקט פון הימל אויף מענטשן, **לראות**, צו זעהן, **היש משכיל דורש את אלקים**, וואס ער נעמט זיך אן פאר כבוד שמו יתברך, ולמען תורתו הקדושה.

דאס איז זיך אנצונעמען פאר'ן כבוד פונעם היליגן באשעפער, **צו זאגן אין לנו חלק ונחלה אין די מדינה הטמאה!**, און ס'איז א איסור גמור זיך צו משתתף זיין אין די טמא'נע בחירות. הקב"ה יעזרנו על דבר כבוד שמו יתברך.

מוסדות יטב לב
דרבינו יואל

מסאמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
בהמשכת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
עיה"ק **ירושלים** תובב"א

ברכת ציון וירושלים

באותות יקר ורבותא, נברך בהדרתא, מע"כ רום האי מעלתא, איש המורם מעם ברב פעלתא, מגדולי תומכי אורייתא, תורה וגדולה משולבות אצלו, מה טוב חלקו וחבלו, מפורסם במעשי הצדקה וחסד, ותיק וחסיד אשר עם קונו מתחסד, אוצר כל כלי חמדה וסגולה, נודע לשבח ולתהלה, עומד לימינינו בכל עת ועונה, בדעת ובתבונה, שמו משבחים בשפתי רננה.

מוה"ר

וואלף פערל

הי"ן

חבר הנהלת
מוסדות
יטב לב בארה"ק
ומגדולי תומכי
מוסדותינו הק'
פעיה"ק ת"ו

ה"ה ידידינו
הרבני הנגיד
הנכבד
העומד תמיד
לימין
מוסדותינו הק'

לרגל שמחת נישואי בתו למז"ט

והזמן גרמא להביע בשער בת רבים רגשי לבבינו
על אשר הוזיל זהב מכיסו והרים תרומת ה'

תרומה גדולה ונכבדה
עבור הכלי קודש דמוסדותינו הק'

לכבוד הרגל העעל"ט

מה' ינתן משאלותינו, מעומק לבינו, שיזכה לברכות עד בלי ד**י**
ומשמי מעל יתברך בבני חיי ומזוני רוויחי אושר ועושר וכ"**ט**
סל מלא ברכות, מגנזי צחצחות, נחת דקדושה לשלם ולחיים ולט**ב**
דשנים ורעננים, שנים נעימים, בשכר פעליו ומעשיו לטובת הכל**ל**
ויזכה לכל הברכות והישועות אשר בתורתינו הקדושה חקוק וכתו**ב**
תבנה ותכונן עיר קדשינו, בביאת גואלינו, ובבנין ציון ו**ירושלים**

הכו"ח בברכת ציון וירושלים

ישכר בעל יאקאן

בשם הנהלת המוסדות
פעיה"ק ירושלים תובב"א

דברי פתיחה

בשיעור תהלים לפני תלמידי המתיבתא הק'

סניף 'עצי חיים' החדש - בקרית יואל יע"א

יום ג' פרשת לך לך תשפ"ג לפ"ק

דוד המלך זאגט אין תהלים, קאפיטל י"ד, **ה' משמים השקיף על בני אדם,** דער אויבערשטער קוקט פון הימל אויף מענטשן, **לראות היש משכיל דורש את אלקים,** צו זעהן אויב ס'איז דא א משכיל, משכיל הייסט איינער וואס האט שכל, דער איז דורש את אלקים.

אין די גמרא טרעפט מען פארשידענע זמנים ווען מ'וועלט א גדול, ס'איז דא ווען מ'וועלט א גדול ביי דרייצן יאר, ביז דעמאלטס איז מען נאך א קליין קינד, ס'איז דא ווען מ'וועלט א גדול לגבי מקח וממכר, ווען מ'מעג שוין פארקויפן. איז דא א זמן ביי דרייצן יאר, אזוי איז דא פארשידענע זמנים. למכור מנכסי אביו, מ'קען שוין זיין א גדול, אבער צו קענען פארקויפן וואס מ'באקומט ירושה פונעם פאטער, מוז מען זיין א בן עשרים, מ'מוז שוין זיין צוואנציג, דעמאלטס וועלט מען א בר דעת, דער ריכטיגער בר דעת איז ביי צוואנציג. אזוי זעהט מען דאך אז דער בית דין של מעלה איז נישט מעניש וויניגער ווי בן עשרים. אפילו מ'וועלט שוין א בר דעת ביי די דרייצן יאר, ווען מ'וועלט בר מצוה וועלט מען שוין א בר דעת, מ'איז שוין א בעל אחריות, אבער א ריכטיגער בר דעת איז, זעהט אויס נאר ביי א בן עשרים.

דא זענען שוין דא ערוואקסענע בחורים, ערוואקסענע מענטשן, האב איך געקלערט אז ס'איז פאסיג צו זאגן פאר די בחורים דא, ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל דורש את אלקים, א משכיל, איינער וואס איז שוין א בר דעת, וואס איז שוין א בן עשרים, זאל מען זיין א דורש את אלקים.

דער מנהג העולם, אז מ'וועט זיך אומקוקן אין די ישיבה וועלט, מ'הייבט אן מיט יונגערע בחורים, קלענערע בחורים, ווען עס קומט אן א געוויסע גיל, אין א געוויסע עלטער, שיקט מען זיי אוועק, מ'זוכט פטור צו ווערן פון זיי, אדער שיקט מען זיי אוועק, אדער גייען זיי זיך אוועק, מ'געבט זיי דעם רמז זיי זאלן זיך גיין, אויף אזא אופן און אויף אזא אופן, די ישיבה איז שוין נישט סובל די בחורים אין א העכערן גיל, אזוי איז כמעט אלע ישיבות, מ'זאל זיך נאכפרעגן אין די לענג און די ברייט אין אמעריקא און אין ארץ ישראל און איבעראל, עס האט א גבול ביז ווען מ'קען זיין אין ישיבה.

אונז האבן מיר אויך א ישיבה מיט ערוואקסענע בחורים, ווייל אונז האבן מיר אן אחריות פאר די בחורים, אז די בחורים זאלן בלייבן, ווי מ'רופט עס אויף ענגליש 'דאמפן', מען דאמפט זיי נישט, מ'איז זיי נישט משלח, גייטס. וואו זאלן זיי גיין? יעדער זאל זיך גיין זוכן, נאר מ'זוכט מסדר צו זיין א גוטן מקום, א מקום תורה, עס זאל זיין א גוטע אטמאספערע, א גוטער אויר, א אויר פון תורה, ביז ווילאנג מ'דארף

בלייבן אין ישיבה זאל מען קענען בלייבן אין ישיבה, א בחור וועלט נישט נפסל בשנים.

ה' משמים השקיף על בני אדם לראות היש משכיל, אויב ס'איז דא א משכיל, א בר שכל, און דאך איז ער **דורש את אלקים.** ווייל איך זאגן, מ'עפנט יעצט אויף א נייער מסגרת, אונטער הרב ר' מרדכי אהרן [זאבעל], די הנהלת הישיבה וויל צושטעלן פאר די ישיבה, צופרידן צו שטעלן די בחורים, מסדר צו זיין אויף א גוטן סדר, די בחורים דארפן נאר זעהן זיי זאלן זיך לאזן מסדר זיין, עס זאל זיין מסודר, ס'זאל נישט זיין קיין הפקרות, דאס פלאץ איז אינמיטן שטאט, יעדער זעהט מ'קומט און מ'גייט, און ווי אזוי מ'קומט, ווי אזוי מ'גייט, זעהטס אז דאס מקום זאל האבן א גוטן נאמען, טוב שם טוב, א גוטן נאמען.

וואס הייסט א גוטע ישיבה? אז עס איז דא חשוב'ע בחורים, וואוילע בחורים. עס איז דאך וואוילע בחורים, נאר דער יצר הרע שלעפט אראפ אביסל, נישט זיך לאזן אראפ שלעפן, נאר זיך האלטן, אונז ווילן מיר זיך האלטן אנשטענדיג, אונז ווילן מיר זיך פירן מיט א סדר, מיט א מסודר'דיגן סדר, דאוועננן, מ'עסט, מ'קומט אין ביהמ"ד, ס'איז דא שיעורים פארמיטאג, און ס'איז דא נאכמיטאג, די ישיבה וועט צושטעלן אלעס וואס מ'דארף צו האבן, אבער שכל קען די ישיבה נישט צושטעלן, די איין זאך, שכל, דאס קען די ישיבה נישט צושטעלן, דאס דארף מען האבן, לראות היש משכיל דורש את אלקים, אליינס דארף מען זיין א בר שכל.

מ'האט מסדר געווען מ'גייט לערנען פסחים, ס'איז א שיינע מסכתא, מ'לערנט ענינים פון פסח, עס הייבט זיך אן פון אנהייב מיט בדיקה וביטול, הייבטס אן, זייטס זיך מדבק אין די תורה, לערנטס תורה, פיקודי ה' ישרים משמחי לב, דאס וועט ענק ברענגען שמחה, נישט קיין צובראכנקייט, נישט קיין מרירות, טענות צו דעם, טענות צו יענעם, מ'האט אויף קיינעם נישט קיין טענות, דער אויבערשטער פירט די וועלט, עס גייט אזוי, איינער וועלט פריער א חתן און איינער וועלט שפעטער א חתן, פאר יעדן איינעם איז באשערט ביום פלוני אזוי ווי ס'איז באשערט בת פלוני לפלוני, איז באשערט ביום פלוני ובמקום פלוני, פונקטליך אלעס איז פאר יעדן איינעם באשערט.

זעהטס אנצוהאלטן דא א שיין מקום, א פיין מקום, מ'זאל האלטן דעם פלאץ זויבער, מענטשליך, מ'זאל זיך אויפפירן מענטשליך, חפץ ה' בידכם יצליח, עס וועט האבן זייער א גוטן נאמען דא, במילא וועט יעדער זיין צופרידן, אז ס'וועט האבן א גוטן נאמען איז מען צופרידן, די בחורים זענען צופרידן, די מענטשן זענען צופרידן, די עלטערן זענען צופרידן.

מ'האט אויסגעקליבן זייער גוטע מענטשן וואס זאלן באגלייטן די ישיבה, הרב ר' מרדכי אהרן ואתו עמו די גאנצע סגל חבורה וואס ער האט געזומען מיט זיך, זעהטס צו לערנען און צו שטייגן, און האטס הנאה פונעם לעבן, נישט זיין צובראכן, מ'זאל זיך מחזק זיין איינער דעם צווייטן, עס וועט זיין פאר יעדן בחור גוט און וואויל בכלליות ובפרטיות.

דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל הערן פון ענק גוטע בשורות, לערנטס פלייסיג שטייגטס אין תורה און יראת שמים, ביז דער אויבערשטער וועט העלפן עטס וועטס אלעס וועלן אי"ה חתנים. אזוי ווי דער ייטב לב האט געזאגט פאר די בחורים נאך ימים טובים, וואס האט א בחור אינזין ביים דאוועננן, האט ער געזאגט, אתה בחרתנו, זאגט ער, האסט אונז געמאכט פאר בחורים..., והשיאנו, מאך אונז חתונה..., אזוי האט דער ייטב לב אמאל געזאגט א וועלט. איך זאג אויך פאר די בחורים, אתה בחרתנו והשיאנו, דער אויבערשטער וועט העלפן, לערנטס פלייסיג און דער אויבערשטער וועט העלפן אז עס וועט אי"ה זיין והשיאנו. דער אויבערשטער זאל העלפן עטץ זאלטס האבן ברכה והצלחה, מ'זאל הערן גוטע בשורות, אמן א גוטן טאג.

זכות הגליון
בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודציו"ח

מוה"ר זאב וואלף פערל הי"ו

מנכבדי קהילתינו הק' בקריית יואל יע"א

לרגל שמחת נישואי בתו הח' שתחי'

למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ישא ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרווות מהם ומכל יו"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

כעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב ד'סאטמאר
בני ברק

בס"ד

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר
מדשיח לי' ומקו חמוק
מדרי' ט"ב ומקלוחה
בית מדרש
בית אשרי ומקוה
מאנטריאל
יבא לגן
הנה מלכך
לקבל פני
אבינו רועינו
עטרת תפארת ראשינו
הוד כבוד קדושת
מרן רבינו
הגה"ק
שליט"א
אשר יופיע כבוד בתוכינו
ברוב פאר והדר לעשות את השבת
שבת קודש פ' חיי שרה הבעל"ט
בעירינו מאנטרעאל יצ"ו
לחזק ולרומם יסודי קהילתינו הק' וכל סעיפיה להרעיף טללי חיזוקו
הדרכה עלי ראשי עם קודש אנשי שלומינו חברי קהילתינו הק'
לרגלי זמן שמחתינו, אשרי
עין ראתה שמחת קהילינו
חנוכת הבית
לבנין בית
מדרשינו הגדול
דקהל יטב לב
ד'סאטמאר מאנטרעאל
בנין שמואל בנימין
ההולך ונגמר ברוב פאר והדר כלילת יופי תל תלפיות
לתורה עבודה וגמילות חסדים
במשך ימי ביקור המרומם יתקיימו מעמדים
ומאורעות בצל הקודש להרחיב גבולי הקדושה
בקרב קהילתינו הק' ביתר שאת וביתר עוז
ביקור המדומם
גמר הבנין וחנוכת הבית
בית מדרש
הגדול והחדש
מאטמאר
מאנטרעאל
ובצפייתינו צפינו כי גדול יהיה כבוד הביקור הלזה
לחזק ולבצר עמדי קהילתינו הק' להאציל מהודו
והיו עיניו לחומם כח התורה והיראה בתוכינו להוסיף
נדבבים בקודש למען כבוד ה' ותורתו הק'.
יתר הפרטים יתפרסמו בעז"ה
במודעות נפרדות
הנהלת
הקהילה
NUAH 347.916.6824
print718.289.0908